

Greta Sofia Virranniemi

VIDEOITA SANOMALEHDEN NETTISIVUILLE

Miten ja millaisia videoita maakuntalehti Lapin Kansan nettisivuille tehdään nyt ja kuinka toimittajat voisivat parantaa videoiden laatua ja journalistista sisältöä?

VIDEOITA SANOMALEHDEN NETTISIVUILLE

Miten ja millaisia videoita maakuntalehti Lapin Kansan nettisivuille tehdään nyt ja kuinka toimittajat voisivat parantaa videoiden laatua ja journalistista sisältöä?

Greta Virranniemi
Opinnäytetyö
Syksy 2014
Viestinnän koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelma, journalismin suuntautumisvaihtoehto

---

Tekijä: Greta Virranniemi

Opinnäytetyön nimi: Videoita sanomalehden nettisivuille – Miten ja millaisia videoita maakuntalehti Lapin Kansan nettisivuille tehdään nyt ja kuinka toimittajat voisivat parantaa videoiden laatua ja journalistista sisältöä?

Työn ohjaaja: Pertti Sillanpää

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2014

Sivumäärä: 84

Opinnäytetyöni tavoitteena on luoda käytännön ohjeet Lapin Kansan toimittajille lehden nettisivuilla julkaistavien videoiden tekoon. Opinnäytetyöni toimeksiantaja on maakuntalehti Lapin Kansa.

Opinnäytetyöni teoriapohja pyrkii vastaamaan kahteen kysymykseen. Aluksi selvitän aiemman tutkimuksen valossa, millaisia videoita sanomalehtien nettisivuille kannattaisi tehdä. Tarkastelen aihetta myös Lapin Kansan sidosryhmille suunnatussa julkaisussa esitettyjen ajatusten pohjalta. Seuraavaksi perehdyn videojournalismin käsitteeseen. Käytän lähteinä pääasiassa kahta videojournalismia käsittelevää kirjaa. Lisäksi hyödynnän verkkolähteitä.

Opinnäytetyöni on tapaustutkimus, jota lähestyn kvalitatiivisin keinoin. Hyödynsin useita aineistonkeruun metodeja. Hankin aineistoa Lapin Kansan päätoimittajan teemahaastattelulla, jonka avulla kartoitan, millaisia kriteerejä hän asettaa videoille. Seuraavaksi analysoin ulkomaalaisten sanomalehtien verkkosivuilla julkaistuja videoita, jotka noudattelevat teoriapohjassa kuvattuja videojournalismin periaatteita. Sen jälkeen analysoin Lapin Kansan nettisivuilla helmikuussa 2014 julkaistut videot ja vertasin niitä opinnäytetyöni teoriapohjaan, onnistuneisiin esimerkkivideoihin ja päätoimittajan näkemyksiin. Käytin sisällönanalyysin menetelmää. Loin analyysin pohjalta kehittämisideoita, jotka testasin käytännössä. Tein lehden nettisivuille kaksi videoa ideoideni pohjalta. Lopulta rakensin toimittajille käytännön vinkit videoiden tekoon.

Tutkimukseni perusteella Lapin Kansan videoiden journalistinen laatu ja kiinnostavuus paransi, jos videot olisivat aiempaa tarinallisempia ja niistä löytyisi yleisinhimillinen teema, johon katsojat voivat samaistua. Lisäksi videoiden päähenkilöiksi tulisi nostaa tavallisia ihmisiä. Lopulta huomiota vaatii videoiden aloitus. Uskon, että parannusehdotuksista on käytännön hyötyä lehden toimittajille ja vinkit muovautuvat käytännön työssä yhä toimivammiksi.

Asiasanat: videojournalismi, sanomalehti, verkkolehti, journalismi

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Communication, Option of Journalism

Author: Greta Virranniemi

Title of thesis: Videos for a Newspaper's Website. What kind of videos does the newspaper Lapin Kansa publish on its website and how could journalists improve the quality and journalistic content of the videos?

Supervisor: Pertti Sillanpää

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2014

Number of pages: 84

The goal of my thesis was to create a practical guide to making online videos for journalists working for the newspaper Lapin Kansa. I became interested in the topic when I was working for the newspaper and wanted to make journalistic online videos. However, no-one was able to tell me accurately what qualities Lapin Kansa looked for in videos for publication.

I applied background knowledge from previous research to find out what kind of videos should be made for a newspaper's website. After that I discussed the idea of video journalism. I based the discussion mainly on two books treating the topic.

The thesis work is a case study and applies qualitative methodology. I utilised several sources for research material. First, I did a theme interview with the Editor-in-Chief of Lapin Kansa. After that I analyzed online videos published on other newspapers' websites. I selected videos that successfully applied the basic ideas of video journalism. I also analyzed videos published on Lapin Kansa's website during February 2014. I compared Lapin Kansa's videos to the ideas of video journalism, to the successful example videos and to the ideas presented by the editor-in-chief. I used content analysis.

I created guidelines to improve the quality of Lapin Kansa's videos. I tested the guides in practice by making two videos for the newspaper's website. Finally, I constructed a practical guide to making online videos for journalists working for Lapin Kansa.

According to my research, the quality of the videos published on Lapin Kansa's website would improve if journalists used story arcs and universal themes with which viewers can identify. Also, the characters presented should be ordinary people. Finally, the beginning of each video should be given more consideration. I believe that the guidelines I constructed will be of help to the journalists, and will also develop further if used.

Keywords: video journalism, newspaper, online newspapers, journalism

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	7
2 KUN SANOMALEHTI KOHTAA VIDEON.....	9
2.1 Levikkien lasku ajoi nettiin.....	9
2.2 Tarinoita, jotka tulevat lähelle lukijaa.....	11
2.3 Multimediaa resurssien ja uutiskriteerien valossa.....	12
3 JOURNALISTISEN NETTIVIDEON ANATOMIA.....	14
3.1 Tärkeintä on tarina.....	15
3.2 Aiheesta tarinaksi.....	17
3.3 Tarinan muoto.....	20
3.4 Puhelimesta paikanpäälle.....	23
3.5 Kaappaa katsojan huomio.....	25
3.6 Video osana multimediaa.....	27
4 AINEISTOT JA MENETELMÄT.....	28
4.1 Tutkimusongelma ja kuinka se ratkaistaan.....	28
4.2 Tutkimuksen kohde eli Lapin Kansa.....	30
4.3 Tutkimuksen eteneminen.....	31
5 TULOKSET.....	36
5.1 Päätoimittajan näkemyksiä.....	36
5.2 Esimerkkivideot.....	40
5.3 Lapin Kansan videot.....	49
5.3.1 Videojournalismin periaatteita hyödynnetään jo osittain.....	49
5.3.2 Aiheet ovat visuaalisia, mutta rakenne hakee muotoaan.....	54
5.4 Yhteenveto.....	57
5.5 Johtopäätökset.....	62
5.6 Käytännön kokemuksia.....	65
6 VINKIT KÄYTÄNNÖN TYÖHÖN.....	69

7 POHDINTA.....	77
7.1 Onnistumisia ja epäonnistumisia.....	78
7.2 Jatkokysymyksiä.....	79
LÄHTEET.....	80

1 JOHDANTO

”Ensi vuonna panostamme videoihin”, totesi Lapin Kansan päätoimittaja Antti Kokkonen toimituksen aamupalaverissa joulukuussa 2013. Innostuin. Olen kiinnostunut videoista journalistisen työn muotona ja halusin päästä tekemään niitä. Myös uutispääälliköt, valokuvaajat ja osa toimittajakollegoistani ovat innostuneita. Aamupalavereissa suunnitellaan monesti, mistä juttuaiheista kannattaisi tehdä videoita. Toimituksen väki ymmärtää, että videoissa pitää olla jotakin näytettävää. Lisäksi huomataan ajatella, että liike sopii niihin mainiosti.

Tipahdin nopeasti pilvilinnoista karuun todellisuuteen. Vaikka palaveripöydän ääressä istuu joukko toimittajia, unohtuu videopohdinnoista lähes aina journalistinen näkökulma ja videon teko jää kokonaan kuvaajan harteille. Päätin siis tutkia toimittajan ja journalismin näkökulmasta, millaisia videoita Lapin Kansan nettisivuilla julkaistaan. Lisäksi tahdon tutkimuksen tuloksena esitellä Lapin Kansan toimittajille ja toimituksen esimiehille ideoita, joiden avulla videoita voisi kehittää. Keskityn myös kehitysideoissa toimittajan rooliin ja videoiden journalistiseen sisältöön. Tutkimuskysymykseni on, miten ja millaisia videoita maakuntalehti Lapin Kansan nettisivuille tehdään nyt ja kuinka toimittajat voisivat parantaa videoiden laatua ja journalistista sisältöä.

”En minä ole koskaan tehnyt videota”, kauhisteli eräs toimittajakollegani, kun kyselin hänen mielistänsä tutkimukseni aiheesta. Lapin Kansasta löytyy pitkän linjan kokemusta lehtitoimittajan työstä. Kahvipöytäkeskustelut kollegoideni kanssa paljastivat kuitenkin, että videoiden teko on monelle toimittajalle vierasta. Myönnettäköön, että myös minun kokemukseni ja tietotaitoni videoista rajoittuu muutamaan opintojen tiimoilta kyhättyyn teokseen.

Aloitan siis tämän tutkimuksen aivan perusasioista eli selvitän aiempien tutkimusten ja kirjallisuuden valossa, millaisia videoita sanomalehden verkkosivuille kannattaisi tehdä. Seuraavaksi paneudun videojournalismiin. Videojournalismin määritelmä ei ole yksiselitteinen, joten avaan hiekan sen historiaa. Tässä tutkimuksessa ymmärrän videojournalismin videokuvan ja journalismin yhteenliittymänä, joka pyrkii kertomaan tarinoita todellisista ihmisistä ja tapahtumista. Rakennan kirjallisuuden pohjalta journalististen nettivideoiden anatomian.

Haastattelen Lapin Kansan päätoimittajaa, joka kertoo näkemyksensä lehden videoiden nykytilasta, tulevaisuudesta ja journalistisista kriteereistä. Seuraavaksi etsin ja analysoin viisi onnistunutta videojournalistista teosta, jotka on julkaistu ulkomaisten sanomalehtien nettisivuilla. Tämän jälkeen analysoin Lapin Kansan verkkosivuilla helmikuun 2014 aikana julkaistut videot ja peilaan niitä aiemmin luomaani journalististen nettivideoiden anatomiaan sekä onnistuneisiin tuotoksiin. Analyysin perusteella listaan käytännön vinkkejä, joiden avulla Lapin Kansan toimittajat voisivat parantaa videoiden journalistista laatua ja sisältöä. Testaan vinkit vielä käytännössä eli toteutan lehden kuvatoimituksen esimiehen kanssa muutaman videon. Viimeistelen käytännön vinkit oman kokemukseni pohjalta ja pyrin rakentamaan niistä selkeät ohjenuorat lehden toimittajille.

2 KUN SANOMALEHTI KOHTAA VIDEOON

”Kolmas alue, johon meidän pitää panostaa, on jotain, mitä emme vielä tiedä. Se pitää kehittää, eikä lukkiutua siihen, mitä nyt on. Pitää innovoida jotain sellaista, mitä ei vielä ole olemassa.”

Juha-Petri Loimovuori, Kaupparehti Oy:n toimitusjohtaja (Eskola 2014, 13)

Tutkimukseni tavoite on etsiä ajatuksia, joiden avulla maakuntalehti Lapin Kansan videoiden journalistista sisältöä ja laatua voisi parantaa. On siis syytä pohtia, millaiseen kontekstiin videot asetuvat sanomalehden verkkosivuilla. Aloitan lyhyellä historiikilla eli kerron, miten ja minkä takia sanomalehdet innostuivat videoista. Seuraavaksi tarkastelen, millaisia videoita sanomalehden nettisivuille kaivataan. Lopuksi pohdin niitä erityisiä rajoituksia ja mahdollisuuksia, joita maakuntalehden nettisivut asettavat videoille.

2.1 Levikkien lasku ajoi nettiin

Sanomalehtien nettivideot ovat kuluvan vuosituhatosen ilmiö. Ensimmäiset videot toki julkaistiin sanomalehtien nettisivuilla jo 1990-luvun loppupuolella, mutta todellinen hype valtasi toimitukset vasta vuoden 2006 tienoilla. Sanomalehdet kiinnostuivat liikkuvasta kuvasta aluksi lukijoiden lähettämien onnettomuusvideoiden takia. Vähitellen lehtitalot alkoivat panostaa myös omaan videotuotantoon. Todellinen vedenjakaja oli vuosi 2008, jolloin teknologiset edellytykset verkkovideoiden tuottamiselle ja katselulle kehittyivät riittävän pitkälle. Nopeat laajakaistayhteydet yleistyivät kotitalouksissa, joten yhä useammalla oli mahdollisuus nettivideoiden katseluun. Lisäksi kamerateknologia ja editointiohjelmat muuttuivat tarpeeksi halvoiksi ja helppokäyttöisiksi, jotta sanomalehdillä oli varaa niiden hankkimiseen ja resursseja käytön opetteluun. (Mäenpää & Männistö 2009, 7–8, 100–101.)

Sanomalehdet kiinnostuivat videoista pääosin taloudellisista syistä. Videoiden ja muun multimediatuotantoa ryhdyttiin kehittämään, kun sanomalehtien levikit lähtivät netin nousun myötä voimakkaaseen laskuun. Kustantajat toivoivat, että multimediasisältö kasvattaisi lehtien verkkosivujen kävijämääriä ja palauttaisi siten osan menetetyistä mainostuloista. (Lupton & Thurman 2008,

3-4.) Liikkuvassa kuvassa nähtiin potentiaalia, koska YouTubessa ja muissa verkon yhteisöpalveluissa julkaistut videot vetivät hurjia katsojamääriä (Mäenpää & Männistö 2009, 8–9).

Videot rynnistivät suomalaisten sanomalehtien nettisivuille nopealla aikataululla vuosien 2006 ja 2008 välillä. Lehtitaloille oli aluksi tärkeintä, että liikkuvaa kuvaa ylipäättään tuotetaan. Toteutustapoihin ja tekijöiden koulutukseen ei juurikaan kiinnitetty huomiota. Lehdet eivät kuitenkaan voi kovin pitkään tinkiä videoiden laadusta, totesivat Mäenpää ja Männistö jo vuonna 2009. Heidän mukaansa lukijat tahtovat laatua myös verkkojulkaisuihin, joten laatulehden on tehtävä laatujournalismia myös netissä. (Mäenpää & männistö 2009, 14.) Suomalaisten sanomalehtien verkkovideo-tuotantoa luotaavassa tutkimuksessaan he tulivat kuitenkin vielä siihen loppupäätelmään, että nopeat ja paikalliset uutiset ovat verkkovideoiden ydintä (2009, 101-102). He ajattelivat, että ”hitaan ja taustoittavan materiaalin tekeminen onkin jossain määrin ristiriidassa nopeatempoisen verkko-työskentelyn kanssa” (2009, 102).

Jo edellisenä vuonna Charles Layton kuvaili American Journalism Reviewssä useita yhdysvaltalaisissa sanomalehdissä toteutettuja laajoja journalistisia videoprojekteja (2008, hakupäivä 9.2.2014). Laytonin artikkelin perusteella kunnianhimoisimpien sanomalehtien nettivideoiden suuntaus oli jo tuolloin Atlannin takana selvillä. Yhdysvaltalaiset lehdet pyrkivät videoissaan pureutumaan pintaa syvemmälle, herättämään tunteita sekä kuvaamaan yhteiskuntaa ja sen toimintoja tavallisten ihmisten näkökulmasta.

Vastaavanlaisiin tuloksiin päätyi Heta Mäkelä joulukuussa 2009 julkaistussa pro gradu -työssään, joka luotasi suomalaisten nuorten käsityksiä hyvästä uutisvideosta. Mäkelän haastattelemat nuoret eivät tutkijan yllätykseksi suosineetkaan vihteellisiä ja keveitä uutisvideoita, vaan kaipasivat nuoret huomioivia näkökulmia kiinnostavaan sisältöön. He pitivät sisältöä uutisvideoiden tärkeimpänä piirteenä, mutta painottivat myös visuaalisen toteutuksen mielenkiintoisuutta. (Mäkelä 2009, 14). Mäkelä summaa, että nuoret tahtovat kuulla ”asianosaisten näkemyksiä ja kokemuksia uutistapahtuman suhteen”. Sen sijaan nuoria eivät kiinnosta virallisten asiantuntijoiden, kuten professorien tai virkamiesten näkemykset. Nuorten mielestä monimutkaiset ja byrokraattiset uutisaiheet saisivatkin enemmän huomiota, jos jutuissa kerrottaisiin käytännön seurauksista nuorille. (Mäkelä 2009, 105.) Lisäksi Mäkelä toteaa, että verkkovideoilta toivotaan tv-uutisia vapaampaa muotoa

(2009, 106). Loppupäätelmänä hän summaa, että nuorten mielestä toimivaa videoformaattia ei vielä ole olemassa (2009, 108-109). Vaikka Mäenpää ja Männistö pitivät vielä nopeita ja paikallisia uutisia verkkoviestinnän ytimenä, myös he toteavat, että verkkovideoiden avainsanoja ovat tunnepitoisuus ja todistusvoimaisuus. Lisäksi hekin painottavat verkkovideoiden televisioformaattista poikkeavia esitystapoja. (2009, 105.)

2.2 Tarinoita, jotka tulevat lähelle lukijaa

Laytonin artikkeli ja Mäkelän tutkimus viittaavat selkeästi samaan suuntaan: Sanomalehtien videot kertoisivat parhaimmillaan uutistapahtumien vaikutuksista tavallisten ihmisten näkökulmasta. Tärkeää on paitsi visuaalisuus myös journalistinen sisältö. Tämän sisällön tulisi kuitenkin olla ymmärrettävää, ei byrokraattista. Lisäksi nettivideon muoto on erilainen kuin tv-uutisten inserttien.

Videot ovat suuntaus kohti tarinallisempaa kerrontaa, toteaa Larry Kilman, The World Association of Newspapers and News Publishers WAN-IFRA:n varatoimitusjohtaja ja tiedotuspäällikkö, vuonna 2014. Kilman listaa Alma Median sidosryhmille suunnatussa vuosijulkaisussa kuusi median kansainvälistä trendiä. Kolmas trendeistä on ”perinteisten mediatalojen tuottamat videot”. (Eskola 2014, 9.) Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen professori ja MEDEIA-hankkeen johtaja Sirkka Heinonen puhuu samassa jutussa laadukkaasta sisällön merkityksestä. Hänen mukaansa kuluttajat ovat valmiita maksamaan vain sellaisten mediayhtiöiden sisällöistä, jotka ”panostavat verkkojournalismiin, erikoistuvat, tekevät rohkeita kokeiluja, laajentavat liiketoimintaansa uusille alueille ja tuottavat laadukasta, ainutlaatuista journalismia”. (Eskola 2014, 10.)

Mutta mitä tuo tarinallisuus ja laadukas, ainutlaatuinen journalismi on? Siihen palataan saman julkaisun hidasta journalismia käsittelevässä artikkelissa. Hidas journalismi tuo kaaoksen ja metelin aikakaudella kaivattua lisäarvoa tietoon. Hidas journalismi mielletään usein printinomaiseksi, mutta sitä voivat olla aivan yhtä hyvin laajat verkkokoosteet, puheenvuorot, analyysit tai vaikkapa huolella editoitu video. Avainsana on jälleen laatu eli ”journalismin kyky kertoa hyvä tarina, kaivaa asiasta olennainen ja tarjota se lukijalle ymmärrettävässä muodossa”. (Kauhala 2014, 20.)

Artikkelissa esitellään Lapin Kansan nettisivuilla elokuussa 2013 julkaistu juttu ”Viimeinen sotavanki” (Pyykkö 2013, hakupäivä 13.2.2014). Juttu keräsi verkossa 180 000 klikkausta ja sitä jaettiin ahkerasti sosiaalisessa mediassa. Jutusta tuli lehden nettisivujen hitti. ”Viimeinen sotavanki” ei kuitenkaan ollut millään tasolla verkonomainen, ei ainakaan yleisesti ajatelluilla kriteereillä. Jutussa ei ollut klikkiotsikkoa, ei paljon kuvia, ei päivänpolttavaa uutista. Siinä oli vain taidokkaasti kerrottu, koskettava tarina. (Kauhala 2014, 20.)

Mitä tekemistä puhtaasti tekstiin nojaavalla jutulla on videoiden kanssa? Juttu on esimerkki Lapin Kansan linjauksesta, jonka ideana on luoda verkkoon viikkoja kestäviä tarinoita. Lapissa kun ei joka päivä tapahdu verkkomaisesti päivän aikana kehittyviä ja laajaa lukijakuntaa kiinnostavia uutisia. Lisäksi juttu on malliesimerkki siitä, kuinka hitaita juttuja jaetaan sosiaalisessa mediassa. Hidas journalismi näkyy paitsi nykyisissä tuotteissa myös luo aivan uudenlaisia kanavia. (Kauhala 2014, 20.) Tällainen hitaan journalismin uusi kanava voisivat olla verkkovideot, jotka voimakkailla tarinoilla ja huolitellulla visuaalisuudella jaksaisivat kiinnostaa pitkään.

Sanomalehtien nettivideoiden keskeisimpänä piirteenä nähdään siis voimakas tarinallisuus. Lisäksi videot voivat käsitellä uutisaihetta syvällisesti ja tuoda sen katsojan kokemusmaailmaan. Nämä piirteet toteutuisivat pääasiassa niin, että uutisaiheita käsiteltäisiin niiden vaikutuspiirissä olevien tavallisten ihmisten kautta. Tämä lähentelee videojournalismin ajatusta, jota käsitelen tarkemmin seuraavassa luvussa.

2.3 Multimediaa resurssien ja uutiskriteerien valossa

Ennen kuin paneudun syvemmin videojournalismiin, on syytä tarkastella, millaisia konkreettisia mahdollisuuksia ja rajoituksia sanomalehden verkkosivut videoiden julkaisualustana tuovat. Videota rajoittavat kyseessä olevan lehden ja sen nettisivujen uutiskriteerit sekä käytössä olevat resurssit. Toisaalta mahdollisuuksia antavat verkon rajattomuus ja monimuotoisuus sekä toimituksista löytyvä journalistinen ammattitaito.

Jokainen sanomalehdessä tällä vuosituhannella työskennellyt toimittaja tietää, että lehti- ja uutistyötä varjostaa ainainen kiire. Uutisia tehdään nopealla temmolla. Tiedonhankintaan ja kirjoitus-

asun hiomiseen on lähes aina liian vähän aikaa. Kunnianhimoisia projekteja – niin kirjoitettuun tekstiin kuin videokuvaankin painottuvia – suitsii ajanpuute. Ennen korkealentoisten videoiden kehitysideoiden esittämistä on siis syytä tarkistaa, millaiset resurssit videotuotantoon on tarjolla.

Lisäksi videoita määrittävät lehden ja sen nettisivujen uutiskriteerit. Yleisiä ja tärkeimpiä uutiskriteereitä ovat ajankohtaisuus, paikallisuus, laajuus, merkittävyys, voimakkuus ja harvinaisuus (Suhola, Turunen & Varis 2005, 30). Päätökseen uutisen tai muun aiheen julkaisusta tai julkaisematta jättämisestä vaikuttavat myös muun muassa lehden linja ja perinne, kohdeyleisö sekä julkaisun luonne (Suhola ym. 2005, 31–32). Jokainen sanomalehti siis määrittää omat kriteerinsä sille, millaisia juttuja se julkaisee niin printissä kuin verkossakin. En pureudu tässä aiheeseen sen syvemmin, sillä tutkimukseni on suunnattu toimittajille, joiden ammattitaitoon kuuluu uutiskriteereiden ymmärtäminen. Totean kuitenkin sen verran, että lehden uutiskriteereiden tulisi päteä myös videoihin, sillä ne edustavat lehden journalistista linjaa siinä missä kirjoitetutkin jutut. Videoiden aiheita, näkökulmia ja sisältöjä tulisi siis tarkastella kyseisen lehden uutiskriteereiden valossa.

Sanomalehtien verkkovideoilta odotetaan tv-uutisten inserteistä poikkeavaa muotoa. Sekä Mäkelä että Mäenpää ja Männistö näkevät tulevaisuuden sanomalehtien verkkovideot osana multimediallisen keinoja hyödyntävää tarinankerrontaa (Mäkelä 2009, 110; Mäenpää ja Männistö 2009, 105). Videot siis linkittyvät kirjoitettuun tekstiin, valokuviiin, grafiikkaan, karttoihin ja muihin sisällön esittämisen tapoihin. Teksti ja video saavat saman uutisen sisällä erilaisia tehtäviä, toteaa Mäkelä (2009, 5). Videoita onkin syytä tarkastella paitsi resurssien ja uutiskriteerien valossa, myös osana juttukokonaisuutta tai -pakettia. On hyvä pohtia niitä tapoja, joilla kirjoitettu teksti sekä valokuvat ja grafiikat täydentävät videota tai video täydentää muita kerronnan keinoja.

Sanomalehtien kiinnostus liikkuvaan kuvaan heräsi pyrkimyksestä tavoittaa printtilehden kadotetut lukijat verkossa. Sekä lukijoiden että alan ammattilaisten mielestä hyvät journalistiset nettividiot ovat tarinallisia ja ihmislähtöisiä. Sanomalehtien toimituksissa ihmislähtöisiä videotarinoita tehdään kuitenkin resurssien ja talon uutiskriteereiden valossa.

3 JOURNALISTISEN NETTIVIDEON ANATOMIA

”Even with all the change, the fundamentals of a great story remain.”

Brian Storm, MediaStormin perustaja ja toimitusjohtaja (Lancaster 2013, 11)

Sanomalehtien nettivideoiden tulisi olla tarinallisia ja tuoda monimutkaisetkin uutisaiheet lähelle tavallista ihmistä. Näitä piirteitä pyrkii toteuttamaan videojournalismi. Tässä luvussa pureudunkin videojournalismin käsitteeseen. Aluksi selvitän, mitä videojournalismi oikeastaan tarkoittaa. Sen jälkeen kuvailen kirjallisuuden valossa, miten onnistunut videojournalistinen tuotos syntyy. Lopuksi laajennan videojournalismin osaksi multimediaa. Tutkimukseni tavoite on kehittää käytännön ohjeet videoiden tekoon Lapin Kansan toimittajille. Keskityn niihin videojournalismin ja sen teon piirteisiin, joissa se eroaa perinteisestä lehtitoimittajan työstä. Jätän kuvauksen, äänittämisen ja editoimisen tutkielmani ulkopuolelle, koska Lapin Kansassa niistä huolehtivat valokuvaajat. Lisäksi pyrin pitämään mielessä sanomalehden nettisivujen videoille asettamat mahdollisuudet ja rajotukset.

Videojournalismin määrittelyminen on vaikeaa. Kuten Kenneth Kobre toteaa, termi on niin uusi, ettei sitä vielä löydy kaikista sanakirjoista. (Kobre 2012, Preface.) On siis syytä katsoa nopeasti videojournalismin lyhyen historiaan. Perinteisten sanomalehtien levikit kääntyivät laskuun vuosikymmenen vaihteessa, kun netin käyttö lisääntyi räjähdysmäisesti. Lehtikustantajat näkivät netissä mahdollisuuden. Aluksi lehdet pukkasivat nettisivuilleen printistä höylättyä materiaalia. Kuten olettaa saattaa, se ei printtijournalismia pelastanut. Seuraavaksi kustantajat etenkin Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa keksivät, että nettisivuille täytyy saada multimediaa eli kuvaa ja ääntä. Sanomalehtien valokuvaajille laitettiin mikit kouraan. He yhdistivät valokuvat ja ääniraidat diaesityksiksi, mutta ne eivät riittäneet. Haluttiin videotarinoita. Valokuvaajat ja tässä vaiheessa jo toimittajatkin varustettiin videokameroin ja ohjeistettiin tallentamaan tarinoita, jotka kiinnittäisivät ja pitäisivät katsojien huomion nettisivuilla ja jopa tv-uutisissa. Videojournalismi oli syntynyt. (Kobre 2012, Preface.)

Videojournalismi kehittyi siis kahdesta perusajatuksesta. Ensinnäkin huomattiin, että yksi ihminen voi toimittaa, kuvata, äänittää ja editoida videojutun. Kyseinen piirre ei päde Lapin Kansan videoihin, sillä valokuvaaja vastaa teknisestä puolesta, kun toimittaja hoitaa sisällönhankinnan. Videojournalismin toinen perusajatus kuitenkin pätee myös Lapin Kansan videoihin. Tavoitteena nimitäin oli ja on kertoa tarinoita, jotka vetoavat katsojiin. Videojournalismi syntyi perinteisten sanomalehtien levikkien ja tv- uutisten katsojalukujen laskiessa. Samassa tilanteessa kamppaillaan edelleen. Printtilehden lukijat vanhenevat, eivätkä nuoret tartu sanomalehteen kovinkaan hanakasti. Lehdet etsivät kiivaasti uusia tapoja tavoittaa lukijoita. Lukijoiden ja katsojien huomio pitää kaapata. Siinä työssä auttavat hyvät tarinat sekä uutisaiheiden syvälliseen ymmärtämiseen tähtäävät jutut ja videot.

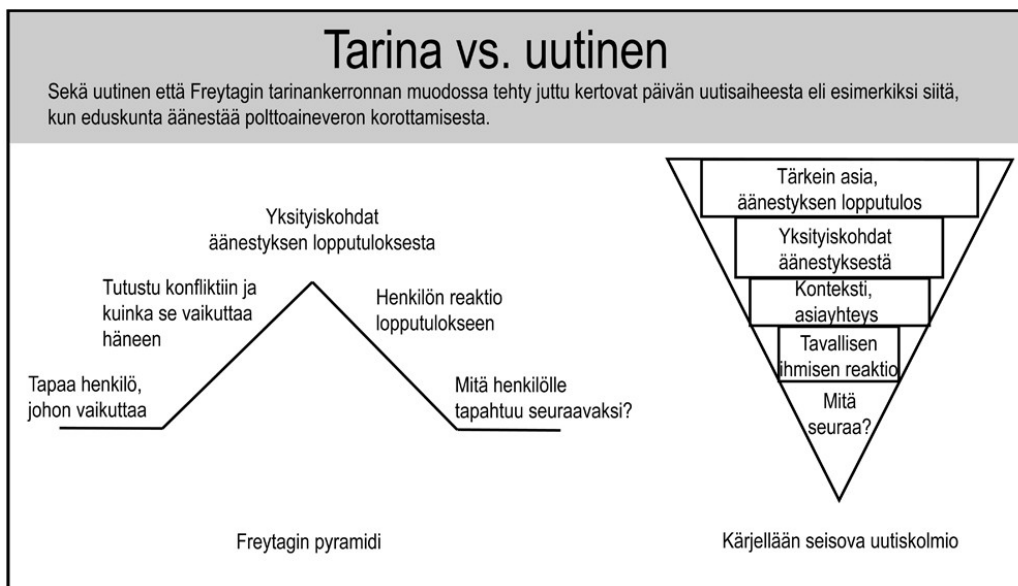
Kurt Lancaster kutsuu elokuvatyylillä kuvaavia videojournalisteja dokumentaariseksi journalisteiksi (*documentary journalists*), koska videojournalismi on hänen mukaansa lähempänä dokumenttielokuvien kuin tv-uutisten tyyliä (Lancaster 2013, 1). Videojournalismi lainaakin paljon dokumenttielokuvan piirteitä. Se on kuin lyhyt, nopea ja journalistisista lähtökohdista nouseva versio dokumenttielokuvasta. Tästä syystä tarkastelen sanomalehden nettivideoiden anatomiaa paitsi puhtaasti videojournalismin myös dokumenttielokuvan teorioiden pohjalta. Tutkimuksessani ymmärrän videojournalismin nimensä mukaisesti videon ja journalismin yhteenliittymäksi, joka pyrkii kertomaan tarinoita todellisista ihmisistä ja tapahtumista.

3.1 Tärkeintä on tarina

”The story is the most important part of a video or multimedia project. Without it, you have nothing”, toteaa Kenneth Kobre videojournalismin oppikirjassa (2013, Evaluating the Story's Potential). Tarina vaatii päähenkilön. Lancaster toteaa, että jokaisen hyvän tarinan keskipisteessä on päähenkilö. Asia, tapahtuma tai sarja puhuvia päitä ei ole tarina. Hyvässä tarinassa voi tosin olla kaikkia edellä mainittuja elementtejä. Videojournalistinen tuotos kuitenkin vaatii päähenkilön, jotta katsojat kiinnostuvat tarinasta. (2013, 16.) Videojournalismin lähtökohtana pidetään voimakkaita ja tunteisiin vetoavia tarinoita (Lancaster 2013, 9, 17). Videojournalismin tarinoiden muoto noudataa fiktiivisistä teksteistä ja elokuvista tuttua draaman kaarta ja voi, dokumenttielokuvan tapaan, hyödyntää lähes kaikkia fiktion kerronnallisia keinoja (Lancaster 2013, 9; Aaltonen 2011,

18). Kun perinteinen journalistinen uutisjuttu välittää tietoa, videojournalismi painottaa dokumenttielokuvan tapaan elämyksen ja kokemuksen välittämistä ja tähtää niiden avulla ymmärryksen synnyttämiseen. Hyvä videojournalismi ei siis vain raportoiki faktoja, vaan sen salaisuutena on voimakkaiden tarinoiden löytäminen ja kertominen. (Kobré 2012, Narrative Versus News Story.; Lancaster 2013, 9; Aaltonen 2011, 18, 20.)

Kobré vertaa videojournalistisen tarinan ja uutisen kärjellään seisovan kolmion rakennetta (kuvio 1). Hän käyttää esimerkkinä eduskunnan äänestystä polttoaineveron korottamisesta. Uutisaiheesta voidaan kertoa sekä tarinan että uutisjutun muodossa. Uutisjuttu kertoo ensimmäisenä tärkeimmän asian eli äänestyksen lopputuloksen, syventää yksityiskohtiin ja mainitsee sitten uutisen kontekstista. Tämän jälkeen uutisjutussa saatetaan kertoa tavallisen ihmisen reaktiosta ja lopulta seuraavista tapahtumista. Tarinallinen juttu puolestaan esittelee ensimmäisenä henkilön, johon polttoaineveron korottaminen vaikuttaisi. Seuraavaksi lukijalle tai katsojalle kerrotaan konfliktista eli mahdollisista veronkorotuksista ja siitä, kuinka ne vaikuttaisivat kyseiseen henkilöön. Tarina huipentuu äänestyksen lopputulokseen ja esittelee sen jälkeen henkilön reaktion ratkaisuun. Lopussa kerrotaan, mitä tarinan henkilölle tapahtuu seuraavaksi. (Kobré 2013, Storytelling or News Report.)

KUVIO 1. Tarinan ja uutisjutun eroavaisuudet (Kobré 2013, Storytelling or News Report)

Myös Lancaster erittelee videojournalismin ja perinteisen tv- uutisen eroja. Kobrén tapaan hän painottaa videojournalismin henkilölähtöisyyttä. Lisäksi videojournalismi pyrkii hänen mukaansa kuljettamaan tarinaa eteenpäin visuaalisesti ja päähenkilön puheen avulla, kun tv-uutinen usein pohjautuu toimittajan spiikkiin eli kertojan ääneen. Tv-uutisessa toimittajan läsnäolo dominoi usein tarinaa ja pyrkii selostamaan katsojille, mitä he näkevät ja miten se tulisi ymmärtää. Videojournalismissa puolestaan käytetään kertojan ääntä korkeintaan taustatietojen kuten historiallisen tai poliittisen tilanteen selventämiseen. (Lancaster 2013, 7-9). Videojournalistisessa tarinassa päähenkilöt eivät vain havainnollista toimittajan kerrontaa, vaan jakavat osan elämänsä (Lancaster 2013, 11). Tässä suhteessa videojournalismi lähentelee enemmän dokumenttielokuvaa kuin perinteistä journalistista uutista. Uutisissa tai vaikkapa tv-reportaaseissa lähtökohta on usein tiedonvälityksessä, kun taas dokumenttielokuvassa pyritään synnyttämään ymmärrystä elämyksen ja kokemuksen kautta (Aaltonen 2011, 21). ”Toimittaja menee hakemaan asiaa, dokumentaristi ihmistä” (Aaltonen 2011, 21). Tämä pätee myös videojournalismiin.

3.2 Aiheesta tarinaksi

Videojournalismi vaatii aiheelta kahta seikkaa: Voimakasta tarinaa ja päähenkilöä sekä audiovisuaalisuutta. Vain toinen ei riitä, Kobre toteaa. Täytyy siis löytää aihe, joka taipuu tarinaksi, jolla on päähenkilö. Tarina rakentuu päähenkilön kautta, kuten edellisessä esimerkissä polttoainevevön korottamisesta kärsivän taksiyrittäjän ympärille. Samalla todellisten ihmisten kokemukset tuovat monimutkaisinkin aiheen lähelle lukijaa. (Kobré 2012, Character-driven Stories; Lancaster 2013, 16.) Videojournalismin aiheet kumpuavat enemmän ihmisistä kuin tapahtumista tai asioista (Kobré 2012, Where to Discover Story Ideas). Voimakkaan päähenkilön ja tarinan lisäksi videojournalismi vaatii aiheelta audiovisuaalisuutta. Aihe pitää voida kertoa kuvien ja äänen avulla. Kaikki aiheet eivät taivu videolle, joten osa kannattaakin varsinkin sanomalehden toimituksessa kertoa kirjoitetun jutun muodossa. (Kobré 2012, Evaluating the Storys Potential; Aaltonen 2011, 65; Lancaster 2013, 16.) Lisäksi on huomioitava aikataulu. Jos uutisjuttu pitää saada ulos seuraavana päivänä, ei syväluotaavan videojournalistisen henkilöjutun tekeminen ole yleensä mahdollista. Sekä henkilön etsiminen, haastattelujen ja muiden kuvien tallentaminen, tarinan käsikirjoitta-

minen ja lopulta editoiminen vie aikaa. Tällöinkin kannattaa ehkä harkita perinteisen uutisjutun tekemistä. (Kobré 2012, Evaluating the Story's Potential; Lancaster 2013, 6.)

Hyvä videojournalistinen tarina syntyy usein esimerkiksi kilpailusta, pelistä tai urheilusta, elämänmuutoksesta, kansallisen ongelman paikallistamisesta, isojen asioiden inhimillistämisestä, huumorista tai epätavallisesta tavallisten joukossa. (Kobré 2012, Successful Story Topics.) Lehtitoimittaja varmasti huomaa, että aiheet ovat tuttuja ja tarinallisuuden keinoja hyödynnetään jo useissa Lapin Kansan lehtijutuissa. Esimerkiksi kansallisia uutisia käsitteleviin juttuihin haetaan usein paikallinen ihminen, jota aihe koskettaa.

Erityisen hyvin videojournalistiseksi tarinaksi taipuvat kilpailut, pelit ja urheilut, koska ne seurailevat luonnostaan draaman kaarta. Ensin valmistaudutaan kilpailuun, treenataan, jännitetään lopputulosta, voitetaan tai hävitään, reagoidaan onnistumiseen tai epäonnistumiseen ja lopulta jatketaan elämää, tähdätään ehkä seuraaviin otteluihin. Kilpailuista ja peleistä löytyy aina päähenkilö, joka voi olla yksittäinen ihminen tai joukkue. Lisäksi tarinalla on yleensä selkeä alku ja loppu. Urheilu ja erilaiset kilpailut ovat yleensä myös visuaalisia. (Kobré 2012, Contests, Games, and Sports.) Mielestäni etenkin urheilukilpailuiden kohdalla on kuitenkin syytä huomioida, että tarinan jännitysmomentti ei toimi, jos kyseessä on suuri kansallinen tai kansainvälinen ottelu. Esimerkiksi jääkiekon SM-finaalin voittaja kerrotaan netissä heti, kun ottelu on ratkennut. Parhaiten videojournalistiseksi tarinaksi taipuvatkin mielestäni pienet turnaukset tai vähälle huomiolle jäävät lajit.

Draaman kaari löytyy helposti myös elämänmuutostarinoista. Elämänmuutoksia voivat olla esimerkiksi alkoholismista vieroittautuminen, sukupuolenvaihdos tai pienemmässä mittakaavassa vaikka koulu- tai työpaikan vaihtaminen. Tarina seurailee siis erilaisia muutoksia, joita päähenkilön elämässä tapahtuu. Videolla kuvataan sekä konkreettisia, ulkoisia muutoksia että niihin liittyviä sisäisiä prosesseja. (Kobré 2012, Changing a Life, Dramatic Transformation through Recovery.) Muodonmuutosprosessit kestävät kuitenkin usein pitkään, joten niiden kuvaaminen videojournalismin keinoin on haasteellista. Kuvaajan ja toimittajan täytyisi seurata vieroitushoidossa olevaa alkoholista kuukausia ellei vuosia. Jopa työpaikan tai asuinpaikkakunnan vaihtaminen muuttopäätöksen syntymisestä lopulliseen muutokseen kestää pitkään. Lehtijuttuun toimittaja voi haastatella entistä alkoholista ja kirjoittaa siitä koskettavan tarinan. Videolle kuitenkin pitäisi löytyä

myös kuvaa, jota on jälkikäteen hankala hankkia. Elämänmuutostarinat siis taipuvat monesti helpommin tekstiksi kuin videoksi. Jos videon tekoon on aikaa ja resursseja, se saattaa kuitenkin koskettaa ja puhutella katsojia aivan eri tavalla kuin kirjoitettu teksti. (Kobré 2012, *Dramatic Transformation through Recovery*.)

Kansallisten ongelmien paikallistaminen ja suurien asioiden inhimillistäminen ovat tuttuja tarinan-kerrontakeinoja Lapin Kansan toimittajille. Laajasti kansallisella tai kansainvälisellä tasolla vaikuttavalle asialle, uutiselle tai muutokselle haetaan paikalliset, inhimilliset kasvot. Kun laaja ja monimutkainen asia henkilöityy todelliseen ihmiseen, sen ymmärtäminen helpottuu. Lisäksi inhimillinen tarina on usein koskettavampi ja mukaansatempaavampi kuin pelkkä faktojen uutisointi. (Kobré 2012, *Humanizing Large Issues, Localizing a National Problem*.)

Myös tarina epätavallisesta henkilöstä tai esimerkiksi paikasta on toimittajille tuttu juttutyyppi. Luokuisista median tarinoista voivat erottua edukseen muun muassa kertomukset oudoista tai epätavallisista ihmisistä tai paikoista. Tällainen tarina voi pureutua esimerkiksi oudolla persoonallisuudella tai erikoisella harrastuksella varustetun ihmisen elämään. (Kobré 2012, *The Unusual amidst the Ordinary*.)

Huumori velloo netin liikkuvan kuvan julkaisualueilla kuten YouTubeissa ja toimii myös videojournalismissa. YouTube-kissavideo jaksaa naurattaa kerta toisensa jälkeen. Monesti se on myös aivan pakko linkittää sosiaalisessa mediassa myös kavereiden katseltavaksi. Journalismissa ei tietenkään ole kyse akvaarioon pulahtavista kissoista. Huumoria journalismin asiapitoisuus ei kuitenkaan estä. Kobré toteaaakin, että tarinan päähenkilön kannattaa antaa olla huvittava, jos hän on sitä luonnostaan. (Kobré 2012, *Humor*.) Kirjoitin syystalvella 2013 Lapin Kansaan lehtijutun paikallisesta harrastesarjan jääkiekkjoukkueesta, Reidarsista (Virranniemi 2013, O8-9). Reidarsin pelaajat suhtautuvat harrastukseensa huumorilla. Joukkueen jäsenet keskittyvät hauskanpitoon ja liikunnan iloon, eivät niinkään voittamiseen. Kirjoitin jutun rennolla otteella ja annoin haastateltavien naureskella siinä itselleen. Juttu olisi toiminut hyvin myös videolla – siinä oli suorasanaiset ja hauskat haastateltavat sekä visuaalista näytettävää eli jääkiekon pelaamista. Siitä olisi tullut visuaalisesti näyttävä teematarina ystävydestä, yhteisestä harrastuksesta ja huumorista.

3.3 Tarinan muoto

Seuraavaksi aiheesta etsitään tarina. Tarina pitäisi kertoa niin, että se herättää katsojissa tunteita. Tarinaa ajaa eteenpäin ongelma tai konflikti, joka tavalla tai toisella muuttaa päähenkilön elämää. Toisin sanoen päähenkilön tulisi haluta jotain, hänellä tulisi olla päämäärä. Tästä halusta syntyy draamallinen toiminta, josta puolestaan rakentuu videojournalismin tarinallisuus. Taksiryttäjän ongelma on polttoaineveron mahdollinen nouseminen. Jotta tarina toimisi, taksiryttäjän täytyy ryhtyä toimiin estääkseen liiketoimintaansa uhkaavan veronnousun. Pelkkä voivottelu ei siis ole tarina, vaan draamallisuus syntyy toiminnasta. Tarinan aikana konflikti ratkeaa eli selviää, nousevatko verot vai eivät. Ratkaisu voi olla hyvä tai huono eli taksiryttäjä voi helpottua huomattavasti, ettei korotuksia tulekaan tai pettyä vastakkaisesta ratkaisusta. Päähenkilön ongelmasta tai konfliktista täytyisi lisäksi löytyä universaali teema, johon mahdollisimman moni katsoja pystyy samastumaan päähenkilön tarinaan. Tällöin tarinalla on laajempaa merkitystä ja se puhuttelee myös niitä, joita aihe ei välttämättä suoraan kosketa. Taksiryttäjän rahahuolet todennäköisesti koskettavat monia, koska työt ja tilin saldo ovat keskeisessä roolissa useiden nykyihmisten elämässä. (Kobré 2012, *Shaping a Story*; Lancaster 2013, 16–17; Aaltonen 2011, 63–64.)

Tarinan rakenne muovautuu käsikirjoituksen avulla. Sekä Lancaster että Kobré painottavat käsikirjoittamisen merkitystä videojournalismissa, koska se pakottaa ajattelemaan tarinan rakennetta ja nopeuttaa editointivaihetta. Tarinan kirjoittaminen on prosessi, joka alkaa siitä hetkestä, kun kertomuksen aihe alkaa hahmottua ja päättyy vasta, kun video on editoitu. On tärkeää hahmottaa lopputuloksen muoto jo prosessin alussa ja pitää se jatkuvasti mielessä. Toisaalta suunnitelmat saavat ja niiden täytyykin muuttua. Ilman selkeää lähtökohtaa on kuitenkin vaikea ryhtyä kuvaamaan ja rakentamaan kiinnostavaa ja mukaansatempaavaa tarinaa. (Lancaster 2013, 82; Kobré 2012, *Writing a Script*; Aaltonen 2011, 11–12.)

Päähenkilön konfliktista syntyvä toiminta pitää videojournalismissa, kuten kaikessa tarinankerronnassa, järjestää draamalliseksi rakenteeksi. Tarinan rakenteen pitäisi saada katsoja samaistumaan päähenkilöön eli tarina pitäisi kertoa elämyksellisesti ja vakuuttavasti. (Lancaster 2013, 17; Aaltonen 2011, 103.) Draaman rakenne tiivistyy tarinankerronnan kaavaksi: Olipa kerran (päähenkilö), joka halusi (tahdonsuunta), mutta (este eli konflikti), niinpä (uusi tahdonsuunta), ja lopul-

ta (kliimaksi) (Aaltonen 2011, 106). Lancaster esittää saman jakamalla tarinan neljään osaan. Nämä ovat koukku, konflikti, kliimaksi ja loppuratkaisu. Tarinan alussa on koukku eli asia, joka kaappaa katsojan huomion. Seuraavaksi päähenkilö joutuu konfliktiin eli hänen ongelmansa esitellään yleisölle. Päähenkilö tavoittelee ratkaisua ongelmaan, ja hänen toimintansa johtaa tarinan kliimaksiin, jonka aikana päähenkilö joko saa haluamansa tai ei. Loppuratkaisu näyttää, mitä päähenkilö oppi kokemuksestaan ja kuinka hän aikoo jatkaa elämäänsä. (Lancaster 2013, 17, 24–33.)

Aina ongelmiin ei kuitenkaan löydy ratkaisua. Varsinkin todellisessa elämässä loppuratkaisun löytäminen on usein mahdotonta (vrt. Lancaster 2013, 32). Videojournalistiset tarinat voikin jakaa niiden muodon perusteella neljään luokkaan. Näitä luokkia ovat kertomukset, pala elämää -tarinat, päivä elämästä -tarinat ja teematarinat. (Kobre 2012, *Telling Stories*.) Luokat rinnastuvat helposti eräisiin dokumenttielokuvan alalajeihin kuten henkilökuvaan, seurantadokumenttiin ja tilannekuvaukseen (Aaltonen 2011, 21–25). Lisäksi sanomalehtien nettivideot voivat muistuttaa muoltaan tv-uutisten inserttejä (Layton 2008, hakupäivä 12.2.2014).

Kertomukset seuraavat edellä kuvailtua perinteistä draaman kaarta. Videojournalismille tyypillisimpiä kertomuksia ovat henkilötarinat, jotka kertovat yhdestä ihmisestä tai ryhmästä. Kobren mukaan vastustamaton päähenkilö saattaa muuttaa elottoman tarinan upeaksi. Myös dokumenttielokuvat ovat usein henkilötarinoita tai henkilökuvia. Tarina voi esitellä kuuluisan ihmisen, erikoisen lahjakkuuden tai mielenkiintoisen persoonan, kuten sanomalehdissä julkaistut vastineensa usein tekevät. Videojournalismille on kuitenkin tyypillisempää, että henkilötarina inhimillistää ajankohtaisen tai muutoin tärkeän asian tai uutisen, kuten taksiryttäjän esimerkissä. (Kobré 2012, *Character-Driven Stories, Storytelling or News Report*; Aaltonen 2011, 22-23.)

Pala elämää -tarinat kuvaavat katsojille tuntemattoman henkilön tai paikan elämää. Ne keskittyvät tiettyyn näkökulmaan ja teemaan. Esimerkiksi yksinhuoltajaäidin elämää kuvaava tarina voi puertua niihin hetkiin, jotka ilmentävät yksinhuoltajuuden haasteita ja ongelmia. Pala elämää -tari-noita muistuttavat läheisesti dokumenttielokuvien tilannekuvaukset, joissa tilanne tarjoaa kuin luonnostaan kehyksen elokuvat teemoille ja henkilöille. Pala elämää -tari-noissa mikään ei muutu, toisin kuin edellä kuvatuissa kertomuksissa. Ratkaisun sijaan katsoja pääsee seuraamaan henki-

lön tai paikan ajatuksia tai sisäistä toimintaa. (Kobré 2012, A Slice-of-Life Story; Aaltonen 2011, 22.)

Päivä elämää- tarinat kuvaavat päähenkilön elämää tietyn ajanjakson ajan. Kuvaaja tai toimittaja siis seuraa henkilön elämää ja toivoo, että jotakin mielenkiintoista paljastuisi. Päivä elämää -tari-
noiden vastine dokumenttielokuvissa ovat seurantadokumentit. Näissä tarinoissa tapahtumat pu-
huvat puolestaan ja ulkopuolisen selostajan ääntä pyritään välttämään. Lisäksi kerronta pyritään
muovaamaan mahdollisimman suoraan muotoon. Dokumentaristit voivat usein seurata päähenki-
lön elämää kuukausia tai joskus jopa vuosia, mutta videojournalistien täytyy selvittää samasta teh-
tävästä paljon nopeammin, muutamissa päivissä tai jopa tunneissa. Dokumentaristilla on aikaa
syventyä ihmisen elämään ja etsiä draaman aineksia pitkällä aikavälillä, mutta videojournalistin
nopeatempoisessa työssä ihmisten päivittäinen elämä ei yleensä näyntyä kovinkaan mielenkiin-
toisena. Tuloksena onkin usein kauniita kuvia ilman johdonmukaista tarinaa. Päivittäistä elämää
kuvaavasta tuotoksesta saattaa kuitenkin kehittyä teematarina. Teematarina keskittyy nimensä
mukaisesti tiettyjen teemojen kuvaamiseen. Se saattaa esimerkiksi kertoa ihmissuhteista, perin-
teistä, menetyksestä ja rakkaudesta. (Kobré 2012, Day-in-the-Life; Aaltonen 2011, 21–22.)

Sanomalehtien nettisivuilla julkaistut videot voivat muistuttaa muodoltaan myös tv-utisten insert-
tejä. Videon rakenne on sama kuin perinteisessä uutisjutussa, eli se kertoo tärkeimmät asiat en-
simmäisenä ja seuraa siten kärjellään seisovan kolmion mallia. Uutisten tavoitteena on informoi-
da lukijoita tai katsojia. Tarinat sen sijaan herättävät tunteita, luovat jännitystä ja saavat lukijat tai
katsojat seuraamaan loppuun asti. Lancaster toteaaakin, että yleisö tuskin haluaa, että heille kerro-
taan, mitä henkilö haluaa. Sen sijaan yleisö seuraa mieluummin, kunka päähenkilö pyrkii saavut-
tamaan haluamansa omalla toiminnallaan. Myös Kobré korostaa videojournalismin pyrkimystä ta-
rinallisuuteen. Kaikkia uutisia ei kannata kertoa videolla. Osa toimii Lancasterin ja Kobrékin mie-
lestä paremmin kirjoitettuna tekstinä eli esimerkiksi uutisjuttuna. Tällaisia ovat muun muassa ko-
vat, päiväkohtaiset uutiset, jotka täytyy kertoa nopeasti. (Kobré 2012, Storytelling or News Re-
port; Lancaster 2013, 18–19.) Sanomalehdessä on mahdollisuus ja ammattitaitoa uutisten ja mui-
den lehtijuttujen kirjoittamiseen, joten videoiden aiheet kannattaa valita tarkkaan.

3.4 Puhelimesta paikanpäälle

Henkilöt eli toimittajatermein haastateltavat näyttävät suurta roolia sekä tarinallisissa videoissa että lehtijutuissa. Video kuitenkin asettaa omat vaatimuksensa sekä haastateltaville että haastattelijalle. Perehdyn seuraavaksi siihen, miten videohaastattelu eroaa lehtijutun teosta.

Päähenkilön ja muiden haastateltavien valinta on videojournalismin lähtökohta, koska draamallinen toiminta rakentuu heidän tarinansa kautta. Henkilö tai henkilöt ilmentävät ja konkretisoivat tarinan aiheen ja teeman. (Lancaster 2013, 16.) Videojournalismi etsiikin usein henkilöitä, jotka tarjoavat uuden ja ainutlaatuisen näkökulman uutisaiheeseen. Lisäksi videojournalismissa korostuu tavallista uutisjuttua enemmän toimittajan ja haastateltavan välinen suhde. Toimittajan täytyy ansaita haastateltavan luottamus, jotta tämä suostuu avautumaan ja jakamaan osan itseään ja elämänsä videokameran edessä. Koska videojournalismi on enemmän tunteen ja kokemuksen kuin tiedon välittämistä, myös haastattelu keskittyy tunteen ja kokemuksen etsimiseen enemmän kuin pelkkään tiedonkeruuseen. (Lancaster 2013, 20, 37–38; Kobre 2012, Finding Subjects; Aaltonen 2011, 307.) Näin ollen haastateltavan ilmeet, eleet tai vastauksesta kieltäytyminen voivat toisinaan kertoa enemmän kuin sanat (Aaltonen 2011, 309, 316).

Jo haastateltavaa valitessa on hyvä pohtia, millaisia kuvia hänestä saa – siis sopiiko hän audiovisuaaliseen tarinaan. Esimerkiksi ratsastuksenopettajan päivästä saa monipuolista ja näyttävää kuvaa toisin kuin lupapapereita pyörittelevän virkamiehen työstä. Kuvauksellisuuden lisäksi videotarinassa korostuu haastateltavan persoonallisuus, olemus ja puhetapa toisin kuin lehtitekstissä. Haastateltavan puhe kuuluu, toisin kuin kirjoitetussa jutussa, jossa toimittaja voi lyhennellä, editoida ja selkeyttää henkilöiden puheita. Videolla se ei ole yhtä helppoa. Toimittaja ei pysty korjaamaan esimerkiksi änkytystä, epäselviä lauseita tai monimutkaisia ilmaisuja selkeämmiksi. Videotarinaan sopiva henkilö onkin dynaaminen, avoin, eikä pelkää sanoa, mitä ajattelee. Sydämeästään puhuvat henkilöt ovat arvokkaita, koska he välittävät aitoja tunteita ja kokemuksia katsojille. (Kobre 2012, Finding Subjects; Lancaster 2013, 38.)

”What you see (and hear) is what you get”, toteaa Kobre videohaastattelusta. Videotoimittaja saa yleensä vain yhden haastattelumahdollisuuden. Lehtitoimittaja taas voi soittaa haastateltavalle

uudelleen, jos on unohtanut kysyä jotain tai kaipaa selvennystä. Videotoimittajan onkin hyvä kysyä ainakin tärkeimmät kysymykset useaan otteeseen, jotta editointivaiheessa voi valita selkeimmän vastauksen. Haastatteluun on hyvä valmistua ennakkoon laaditulla kysymysrungolla, mutta tilanteen kannattaa antaa muotoutua luonnolliseksi keskusteluksi. Se saattaa johtaa odottamattomiin ja hedelmällisiin aiheisiin. Videohaastattelussa kannattaa suosia kokemukseen ja tunteeseen liittyviä kysymyksiä, koska niiden vastaukset taipuvat helpoimmin tarinan muotoon. Draaman kaareen taipuvat helposti muun muassa kysymykset: Kuinka kaikki alkoi? Mitä seuraavaksi tapahtui? Miten kaikki päättyi? Mitä aiot tehdä seuraavaksi? Myös haastateltavan tuntemusten ja tapahtumien yksityiskohtien kyseleminen tuo tarinaan kaivattua syvyyttä ja inhimillisyyttä. (Kobré 2012, How a Video Interview Differs from a Print Interview, Planning the Interview; Aaltonen 2011, 313–313.) Lisäksi on tärkeää kuunnella vastausten takana piileviä tunnelatauksia. Näissä tunnelatauksissa piilee tarina ja yleismaailmallinen teema, johon katsojat voivat samaistua (Lancaster 2013, 70).

Lehtitoimittaja voi useimmiten haastatella ihmisiä puhelimitse, mutta videota tehdessä on pakko mennä paikanpäälle. Haastatteluympäristö näkyy videokuvassa, joten sen valitseminen on tärkeää. Videohaastattelu kannattaa yleensä tehdä henkilön luonnollisessa ympäristössä kuten kotona tai töissä. Kuvauksellisuuden lisäksi täytyy kiinnittää huomiota haastattelupaikan äänimaailmaan. Kovat äänet häiritsevät paitsi haastattelua myös lopullisen tuotoksen katselijaa. Ovenpamausten tai tuulen huminan editoiminen pois on yleensä vaikeaa. Lisäksi videohaastatteluun kannattaa varata riittävästi aikaa. Minuutteja kuluu paitsi itse haastatteluun myös kameroiden ja mikkien asentamiseen. (Kobré 2012, Planning the Interview; Aaltonen 2011, 316-317.)

Tarinan kerronnan muoto kulkee käsi kädessä haastattelun kanssa. Videokerronnan voi jakaa karkeasti kolmeen erilaiseen muotoon. Toimittaja voi näkyä kameran edessä paikan päällä ja selostaa tapahtumia katsojille. Toisaalta videolla voi olla näkymätön kertoja tai se voi perustua puhtaasti luonnollisiin ääniin eli haastateltavien puheisiin.

Kameran edessä tapahtumia selostava reportteri voi parhaimmillaan helpottaa asioiden ymmärtämistä ja tuoda tarinaan eloisuutta. Toisaalta reportteri vie huomiota tarinalta ja sen henkilöiltä sekä vähentää draamallisuutta. Kertoja kuljettaa katsojaa tarinan läpi ja kertoo, mitä ajatella. Vi-

deojournalismissa suositaankin kertojaa tai täysin luonnollisia ääniä. (Kobré 2012, Three Approaches to Narration; Lancaster 2013, 6,9.) Myös näkymätön kertoja selkeyttää monimutkaisia asioita. Kertoja on toimiva ratkaisu esimerkiksi historiaa käsittelevissä videoissa tai silloin, kun avainhenkilöt eivät voi näkyä tai kuulua. Toisaalta tällaisissa tapauksissa kannattaa mielestäni harkita, olisiko tarina parempi kertoa perinteisen lehtitekstin muodossa. Koska sanomalehden toimittajilla on mahdollisuus kertoa tarinansa sanoin, kuvin tai videoin, kannattaakin valita parhaiten kuhunkin aiheeseen sopiva tapa. (Kobré 2012, Three Approaches to Narration.) Näkymätön kertoja tarjoaa katsojalle historiallisen ja poliittisen kontekstin, jonka tietäminen on tarpeen tarinan ymmärtämiseksi. Videojournalismissa kertojan ääntä koetetaan usein käyttää mahdollisimman vähän eli ainoastaan pakollisen tiedon välittäjänä. (Lancaster 2013, 7, 9, 11.)

Täysin luonnollisiin ääniin perustuvat videot nojaavat haastateltavien kykyyn kertoa tarinansa. Tällainen kerronnan tapa tuo katsojat lähelle tarinan päähenkilöä, koska päähenkilön ja katsojan välissä ei ole välikäsiä tai toimittajan ääntä. Luonnollisiin ääniin perustuvan videon tekeminen on usein kuitenkin paljon haasteellisempaa ja vie enemmän aikaa kuin kahden edellä esitellyn kuvaaminen. Tämä johtuu siitä, että haastateltavan täytyy kertoa tarina niin selkeästi ja toisaalta tiiviisti, että sen editoiminen onnistuu. (Kobré 2012, Three Approaches to Narration; Lancaster 2013, 6.)

3.5 Kaappaa katsojan huomio

Käsittelin jo aiemmin draaman kaarta (luku 3.1), joka lienee toimittajille ennestään tuttu. Syvenyn kuitenkin vielä hetkeksi tarkemmin tarinan aloitukseen ja lopetukseen, koska ne näyttelevät videojournalismissa todella tärkeää roolia. Lukijat ja katsojat ovat internetissä levottomia. Tarjolla on lukuisia virikkeitä, linkkejä, videoita ja tekstejä. Videojournalismin ehkä suurin haaste onkin toisaalta kaapata katsojan huomio ja toisaalta pysyä hänen mielessään vielä tarinan loputtua. (Kobré 2012, How to Begin the Story.)

Videotarinan aloitus määrittää, jaksako katsoja seurata kertomuksen loppuun saakka. Siksi aloituksen täytyy herättää mielenkiinto, yllättää ja kiinnostaa. Hyvä aloitus on koukku, joka nappaa katsojan huomion. Kuten lehtijutun myös videon voi aloittaa voimakkaalla sitaatilla. Videolla si-

taatti vaatii kuitenkin tuekseen toimintaa eli mielenkiintoisia kuvia. Dramaattinen, kysymyksiä herättävä aloitus onkin loistava tapa aloittaa tarina. (Kobre 2012, How to Begin the Story; Lancaster 2013, 17, 24.) Tarinan voi myös aloittaa huumorilla. Jos video alkaa nauruilla, katsoja todennäköisesti olettaa, että luvassa on lisää huumoria. Toisaalta katsojan voi heittää suoraan keskelle toimintaa. Päähenkilö voi esimerkiksi kuvailla tai muistella jotakin mielenkiintoista kohtaa tarinasta. Katsojien mielenkiinto herää, ja he haluavat kuulla koko tarinan. (Kobre 2012, How to Begin the Story.) Katsojien mielenkiinnon voi herättää myös hämmennyksen avulla. Hämmennys rakentuu pikkuhiljaa ja katsojat alkavat ihmetellä, mistä on kyse. Alussa kerrotaan vain pieniä paloja koko tarinasta. Jos koko kertomus pauskataan kerralla päin katsojan näköä, hänellä ei ole mitään syytä jatkaa katsomista. Katsojat voi koukuttaa oudolla alulla, mutta sen täytyy joku tapauksessa olla tarinan kannalta relevantti. (Kobre 2012, How to Begin the Story.)

Toisaalta tarinan alkua voi venyttää. Katsojalle ei siis ole pakko paljastaa kaikkia tarinan kannalta oleellisia asioita heti (Kobre 2012, How to Begin the Story). Tein Lapin Kansan valokuvaajan Anssi Jokirannan kanssa helmikuussa 2014 ystävänäpäivävideon, jossa kaksi vanhusta, mies ja nainen, pohtivat ystävyysmerkitystä (Virranniemi 2014, hakupäivä 14.2.2014). Ensimmäisiltä he näyttävät pariskunnalta. Videon alussa he kuvailevat, kuinka heidän välilleen syntyi yhteisymmärrys heti, kun he tapasivat. He kertovat yhteisestä tanssiharrastuksestaan ja hassuista sattumuksista. Äkkiä nainen toteaa, että ”minun mieheni ja hänen vaimonsa”. Tarkkaavainen katsoja on saattanut jo aiemmin huomata, että kyseessä ovatkin ystävykset. Vasta puhe aviopuolisoista kuitenkin lopullisesti paljastaa, että kyseessä ei todellakaan ole pariskunta.

Tarinan lopetus on vähintään yhtä tärkeä kuin sen aloitus. Jos lopetus on heikko, kukaan ei muista tarinaa. Tällöin kukaan ei palaa sivuille etsimään lisää videoita. Tarinan lopetus hoitaa muutamia tehtäviä. Ensinnäkin se kertoo, että tarina loppuu. Lisäksi se summaa tarinan keskeisen sisällön. Tuon ajatuksen täytyisi jäädä katsojan mieleen sen jälkeen, kun tarina on loppunut. Lopetus siis palaa tarinan alkuun ja alkuperäiseen konfliktiin. Se näyttää, mitä on muuttunut ja mitä ei. Eräs toimiva, usein lehtiteksteissäkin käytetty keino, on lopettaa tarina iskulauseeseen eli esimerkiksi osuvaan sitaattiin. (Kobré 2012, The End Will Be Remembered; Lancaster 2013, 31.)

3.6 Video osana multimediaa

Voimakas multimediataarina syntyy, kun sen tekijä tietää, milloin ja miten käyttää erilaisia tarinankerronnan keinoja. Valokuvat vangitsevat hetkiä. Videot näyttävät tapahtumia ja antavat asiaosaisten kertoa tarinansa. Interaktiiviset grafiikat havainnollistavat monimutkaisia tapahtumia ja dataa. Teksti mahdollistaa sellaisten asioiden ja tapahtumien kuvailun, joita ei voi kuvin kertoa. (The Multimedia Journalist 2012, hakupäivä 16.2.2014.) ”I think that news organisations are going to look at the story and ask, 'What's the best tool, what's the best medium for telling the story? Is it words? Is it pictures? Is it video? Is it a combination?'” pohtii the New York Timesin video director Ann Derry (Lancaster 2013, 66). Derry näkee videon uutena kielenä, jota toimittajat vähitellen opettelevat käyttämään ja joka toimii kirjoitetun tekstin rinnalla tai vaihtoehtona (Lancaster 2013, 66-67).

Tutkimukseni käsittelee multimedian yhtä tarinankerronnan muotoa eli videoita. On syytä pohtia, kuinka video linkittyy osaksi multimediallisia kokonaisuuksia. Journalistinen nettivideo voi olla eräänlainen minidokumentti, joka toimii itsenäisenä kertomuksena eikä vaadi tekstiä tuekseen. Toisaalta video voi havainnollistaa tekstiä, kuten usein onnettomuus uutisten kohdalla. Tällöin teksti kertoo faktat ja tapahtumien kulun. (Layton 2009, hakupäivä 16.2.2014.)

Hyvän tarinan perusteet siis säilyvät, vaikka väline muuttuu (Lancaster 2013, 11). Kuten olen tässä luvussa todennut, monet käsittelemistäni asioista ovat jo tuttuja lehtitoimittajille. Kirjoitetussa ja videoidussa tarinassa tai uutisessa kuitenkin painottuvat erilaiset piirteet, joten toimittajan lähes tärkein tehtävä on oppia näkemään, millaiset aiheet taipuvat kiinnostavaksi videoksi ja millaiset kannattaa kertoa kirjoitetun jutun muodossa.

4 AINEISTOT JA MENETELMÄT

4.1 Tutkimusongelma ja kuinka se ratkaistaan

Tutkimuskysymykseni on, miten ja millaisia videoita maakuntalehti Lapin Kansan nettisivuille tehdään nyt ja kuinka toimittajat voisivat parantaa videoiden laatua ja journalistista sisältöä. Lähestyn kysymystä kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmin, koska pyrin vastaamaan laadullisiin kysymyksiin kuten *millaisia* ja *miten*. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen eli tässä tapauksessa Lapin Kansan videoiden erittely (ks. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 152). Tutkimus on case study eli tapaustutkimus, koska se pyrkii paljastamaan ”yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa yksittäisestä tapauksesta” sekä soveltaa tuloksia käytäntöön (ks. Hirsjärvi ym. 2000, 123).

Laadullisen tutkimuksen tapaan luotan omiin havaintoihini tiedonkeruun ja analyysin välineenä (ks. Hirsjärvi ym. 2000, 155). Kerään aineistoa kolmella eri menetelmällä. Pääasiallisesti keskityn valmiisiin dokumentteihin, mutta hyödynnän myös haastattelua. Lopuksi testaan toimittajia varten laatimani vinkit käytännössä eli toteutan ohjeiden avulla muutamia videoita Lapin Kansan nettisivuille. Kvalitatiivinen tutkimus pyrkiikin tarkastelemaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi ym. 2000, 152). Lisäksi tapaustutkimuksen aineisto kerätään useita metodeja käyttämällä (Hirsjärvi ym. 2000, 123). Uskon, että useiden aineistonkeruutapojen yhdistäminen auttaa minua hiomaan Lapin Kansan toimittajille toimivat ja selkeät ohjeet videoiden tekoon, koska pystyn siten paneutumaan asiaan monesta eri näkökulmasta.

Hankin aineistoa ensimmäiseksi Lapin Kansan päätoimittajan teemahaastattelulla. Tahdon haastattelun avulla selvittää, millaisia kriteerejä päätoimittaja asettaa verkkovideoille, kuinka paljon niiden tekoon voitaisiin varata resursseja ja millaiset ovat lehden verkkosivujen uutiskriteerit. Lisäksi kysyn, minkä takia päätoimittaja tahtoo panostaa videoiden tekoon. Pidän näitä tietoja tärkeinä, koska päätoimittaja muovaa lehden linjaa ja aiemmin kuvattu journalististen nettivideoiden anotomia on hyvä suhteuttaa Lapin Kansan kontekstiin ennen kuin määrittelen kehitysideoita. Hirsjärven ja Hurmeen mukaan teemahaastattelulla voidaan kuvata yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita (2000, 48), joten menetelmä sopii hyvin tarkoitukseni. Valmistelen haastat-

telun kysymysten teemat luvuissa 2 ja 3 käsitellyn kirjallisuuden perusteella. Teemahaastatteluille onkin tyypillistä, että tutkija selvittelee ilmiön osia, rakenteita ja prosesseja sekä rakentaa haastattelukysymykset hankitun tiedon avulla (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47).

Valmiina dokumenttiaineistona käytän sekä Lapin Kansan että muiden sanomalehtien nettisivuilla julkaistuja videoita. Aluksi valitsen kotimaisten ja ulkomaisten lehtien verkkosivuilta harkinnanvaraiseen näytteeseen viisi videota, jotka noudattelevat aiemmin kuvaamaani journalististen nettivideoiden anatomiaa. Harkinnanvaraista näytettä käytetään, kun tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää prosesseja tai tapahtumia (Tilastokeskus 2014, hakupäivä 5.2.2014). Tutkimukseni pyrkii ymmärtämään hyvän videon anatomiaa ja syntyprosessia, jotta voin tarjota toimittajille ohjeita videoiden tekoon. Harkinnanvarainen näyte siis sopii tarkoitukseni. Harkinnanvaraisen näytteen valinnassa käytetään ennakkoon luotuja kriteerejä (Tilastokeskus 2014, hakupäivä 5.2.2014). Tässä tutkimuksessa käytän kriteereinä kirjallisuuden pohjalta kuvattua journalististen nettivideoiden anatomiaa. Lapin Kansan verkkosivuilta valitsen aineistoksi viimeisimmän täyden kalenterikuukauden aikana julkaistut videot. Valitsen aineistoni tuoreuden perusteella, koska uusimmat videot antavat parhaan kuvan tilanteesta juuri nyt. Aloitan aineiston keruun maaliskuussa 2014, joten käytän helmikuun 2014 videoita.

Voisin tehdä puhtaan haastattelututkimuksen, jossa kysyisin toimituksen työntekijöiden näkemyksiä videoiden laadusta ja tekoprosesseista. Haastattelut kuitenkin antaisivat vain tietoa siitä, miten tutkittavat havaitsevat ympäristön tapahtumia eli videoita teoksina ja prosesseina, eivätkä kuvaisi todellisia tapahtumia (ks. Hirsjärvi ym. 2000, 199). Tahdon tutkimukseni avulla paljastaa nimenomaan videoiden piirteitä, joita toimituksen työntekijät eivät itse huomaa tai osaa sanallistaa. Uskon, että paras tapa lähestyä mediatekstiä on tarkastella valmista aineistoa. Litteroin aineiston äänen sekä kirjoitan lyhyet kuvaukset kuvista ja mahdollisista grafiikoista.

Laadin analyysin pohjalta kehittämissideoita, jotka testaan vielä käytännön työssä. Teen siis lehden kuvatoimituksen esimiehen kanssa kaksi videota Lapin Kansan nettisivuille. Tahdon testata vinkit, jotta ne hyödyttävät Lapin Kansan toimittajia mahdollisimman paljon eli toimivat käytännössä. Testaaminen on helppoa, koska työskentelen Lapin Kansassa toimittajana. Videoita tehdessäni pyrin havainnoimaan, kuinka hyvin luomani käytännön vinkit toimivat. Tarvitseeko joi-

takin kohtia kehittää tai selventää? Onko jotain syytä lisätä tai jättää pois? Ilmeneekö uusia ongelmia? Pidän havainnoistani päiväkirjaa, jonka sisällön tiivistän tutkimukseni analyysiosiossa.

Vastaan tutkimuskysymykseen Seitamaa-Hakkaraisen kuvailemalla sisällönanalyysin menetelmällä. Käytän sisällönanalyysiä, koska tahdon tutkia aineistoni sisältöjä ja rakenteita. (Seitamaa-Hakkarainen 2014, hakupäivä 6.2.2014.) Rakennan teoriapohjan ja esimerkkivideoiden avulla analyysiluokat, joiden pohjalta tarkastelen Lapin Kansan tuotoksia. Vertaan Lapin Kansan videoita sekä teoriapohjaan että esimerkkivideoihin näiden luokkien avulla. Ensimmäisenä tarkastelen Lapin Kansan videoita yksinkertaisesti siitä näkökulmasta, täyttävätkö ne videojournalismin vaatimukset eli löytyykö niistä esimerkiksi tarina, päähenkilö, päämäärä ja yleisinhimillinen teema. Näin löydän osa-alueet, joissa olisi parannettavaa. Tämän jälkeen vertailen Lapin Kansan ja esimerkkivideoiden asettumista erilaisiin aihetta ja asiasisältöä sekä muotoa ja rakennetta kuvaaviin luokkiin. Näiden luokkien avulla pystyn syventämään analyysia ja löytämään ratkaisuja ongelma-kohtiin. Otan huomioon myös päätoimittajan haastattelussa esiin nousseet asiat kuten Lapin Kansan verkkosivujen uutiskriteerit ja toimituksen resurssit. Haastattelu toimii siis eräänlaisena tietopohjana enemmän kuin varsinaisena analysoitavana aineistona. Tältä pohjalta pystyn rakentamaan lehden toimituksille käytännön vinkit videoiden tekoon.

4.2 Tutkimuksen kohde eli Lapin Kansa

Lapin Kansa on seitsemänpäiväinen maakuntalehti, jonka levikkialuetta on Rovaniemen markkina-alue. Lehden keskileikki on 30 113 kappaletta ja päivittäinen lukijamäärä 79 000 henkeä. Lehden verkkosivuilla eli lapinkansa.fi-osoitteessa vieraillee 41 500 eri kävijää viikossa. Mobiilisivulla m.lapinkansa.fi eri viikkokävijöitä on noin 10 000. Lapin Kansaa kustantaa Alma Media Kustannus Oy. (Lapin Kansa 2014a, hakupäivä 6.2.2014; Lapin Kansa 2014b, hakupäivä 6.2.2014.)

Lapin Kansan palkkalistoilla työskenteli helmikuussa 2014 kaikkiaan 29 vakituista toimittajaa. Neljä heistä työskenteli aluetoimituksissa ja viisi valokuvaamossa. Erilaisilla määräaikaisilla sopimuksilla työskenteli seitsemän henkeä. Lisäksi lehden toimituksessa ahersi Alma Media Kustannus Oy:n yhteistoimituksen palkkalistoilla olevia henkilöitä. Heitä oli yhteensä 12. Toimituksen, median markkinoinnin ja levikin vakituksia työntekijöitä Lapin Kansan palkkalistoilla oli kaiken kaikkiaan 46. (Paananen 6.2.2014, keskustelu.)

Olen työskennellyt toimittajana Lapin Kansassa vuoden 2013 alusta. Aloitin kolmen kuukauden mittaisella työharjoittelulla, joka kuului journalismin opintoihini Oulun seudun ammattikorkeakoulussa. Sen jälkeen olen jatkanut lehden palkkalistoilla tunti- ja määräaikaisilla sopimuksilla.

4.3 Tutkimuksen eteneminen

Haastattelin Lapin Kansan päätoimittajaa Antti Kokkosta 20. maaliskuuta 2014 toimituksen tiloissa Rovaniemellä. Lähetin kysymykset hänelle etukäteen sähköpostilla. Haastattelun tavoitteena oli selvittää lehden verkkovideoiden kriteereitä, videoiden tekoon varattuja resursseja sekä syitä videoihin panostamiseen. Kysymykset ovat asiapitoisia, joten uskoin saavani parhaat mahdolliset vastaukset, kun päätoimittaja sai jäsenellä ajatuksiaan ennen haastattelua. Tapasin Kokkosen kasvokkain. Näin pystyin esittämään jatkokysymyksiä helpommin kuin esimerkiksi sähköpostilla. Äänitin haastattelun. Litteroin haastattelun seuraavana päivänä. Minulle syntyi jo haastattelun ja litteroinnin aikana selkeä kuva päätoimittajan näkemyksistä, joten kirjoitin ensimmäiset havainnot ylös parin päivän kuluttua. Seuraavaksi summasin haastattelussa esille nousseet, tutkimukseni kannalta relevantit asiat kokonaisuuksiksi, jotka vastasivat alkuperäisiin kysymyksiini.

Seuraavaksi valitsin esimerkkivideot muiden sanomalehtien nettisivuilta. Olin jo aiemmin seurailut sekä kotimaisten että ulkomaisten lehtien nettisivuja ja laittanut talteen linkkejä hyviin videoihin. Lopullisessa valinnassa käytin seuraavia kriteereitä (ks. luku 3):

- ≡ Videossa on selkeä tarina, joka kiinnostaa ja vetoaa tunteisiin.
- ≡ Tarinalla on päähenkilö.
- ≡ Tarina on visuaalinen.
- ≡ Tarinalla on selkeä ja toimiva aloitus ja lopetus.
- ≡ Vastaavan videon, joskaan ei välttämättä täsmälleen samasta aiheesta, voisi toteuttaa Lapin Kansassa.
- ≡ Esimerkkivideot ovat rakenteeltaan, aihevalinnaltaan tai muulta oleelliselta osaltaan erilaisia.

Alun perin tarkoitukseni oli käyttää esimerkkeinä sekä suomalaisten että ulkomaalaisten lehtien videoita. Tarkemmin tarjontaa tutkailtuani päädyin kuitenkin käyttämään ainoastaan ulkomaalaisia

esimerkkivideoita, koska ne sopivat mielestäni suomalaisia paremmin laatimiini kriteereihin. Kielitaitoni rajasi ulkomaalaisten videoiden käytön englanninkielisiin. Päädyin lopulta käyttämään yhdysvaltalaisien ja isobritannialaisten lehtien julkaisemia videoita.

Ensimmäiseksi esimerkiksi valitsin The New York Timesin verkkosivuilla maaliskuussa 2014 julkaistun videon ”More Acceptance for Transgender Models” (Chalk 2014, hakupäivä 30.3.2014). Video kertoo transsukupuolisen naisen tarinan. Siinä on selkeä päähenkilö ja tunteisiin vetoava aihe ja tarina. Lisäksi tarina on hyvin visuaalinen. Katsoja näkee päähenkilön ulkonäön ja käytöksen sekä kuulee tämän äänen ja saa itse tehdä johtopäätökset niistä. Lisäksi videolla on mielenkiinnon herättävä aloitus ja mieleenpainuva lopetus. Video on kuvattu São Paulossa. Sinne ei Lapin Kansan toimittaja voisi lähteä, mutta vastaavan videon yhtä puhuttavasta aiheesta voisi aivan hyvin tehdä myös lappilaisen päähenkilön näkökulmasta.

Seuraavaksi valitsin the San Francisco Chroniclein verkkosivuilla maaliskuussa 2014 julkaistun ”Muni driver adds a note of cheer to the 29-Sunset” -videon (Kepka 2014, hakupäivä 30.3.2014). Video kertoo sanfransiskolaisesta bussikuskista, joka laulaa bussipysäkkien nimet matkustajille. Videon aihe, päähenkilö ja tarina ovat hyvin paikallisia. Siinä missä transsukupuolisesta mallista kertova video käsittelee suurta ja yhteiskunnallisesti merkittävää aihetta, bussikuski edustaa pientä ja paikallista. Bussikuski videollakin on kuitenkin selkeä tarinan rakenne. Aloitus on ovela ja mukaansatempaava. Lopussa bussikuski pohtii asiakaspalvelutyötä ja nostaa pienen ja yksityisen isolle ja yhteiselle alueelle. Lisäksi tarina on audiovisuaalinen. Katsoja kuulee bussikuskin laulun ja saa itse päättää, mitä mieltä on siitä. Video on myös teknisesti hyvin toteutettu. Kuvakulmat ovat oivaltavia ja ääni selkeä. Lapista löytyy omat laulavat bussikuskinsa eli mielenkiintoiset henkilöt, joiden eriskummallisista tavoista syntyisi kiinnostavia videoita. Vastaavan henkilökuvan voisi siis tehdä myös Lapin Kansan verkkosivuille.

Kolmas esimerkkivideo on sekin the San Francisco Chroniclein sivuilta. Joulukuussa 2013 julkaistu ”49er Faithful saying goodbye to Candlestick” poikkeaa kuitenkin sekä aihevalinnaltaan että rakenteeltaan bussikuski videosta (Nolton 2013, hakupäivä 30.3.2014). Video kertoo miehestä, jonka perhe on säilyttänyt sukupolvelta toiselle istumapaikat amerikkalaista jalkapalloa pelaavan 49ers-joukkueen kotipeleissä. Perinne loppuu, kun joukkue pelaa viimeisen kotipelinsä kyseisellä San Fransiscon Candlestick Parkin kentällä. Video on mielestäni hieno esimerkki siitä, että pää-

henkilön tarina voi nostaa perinteisen uutisaiheen uudelle tasolle. Candlestickin kentällä pelattiin viimeistä kertaa vuoden 2013 joulukuussa. Uutinen on varmasti kerrottu kaikissa alueen medioissa lukuisia kertoja lukuisista eri näkökulmista jo ennen viimeistä peliä. Netti on varmasti heti pelin päätyttyä täytynyt tunnelmista ja valokuvista. Chronicles onkin löytänyt uuden ja oivaltavan näkökulman aiheen käsittelyyn. Video kohoaa perinteisen reportaasin yläpuolelle, sillä se kertoo koskettavan tarinan. Tarina linkittyy voimakkaasti paikalliseen uutisaiheeseen. Lisäksi videon aloitus ja lopetus ovat mielestäni toimivia, vaikka minulle ne eivät suomalaisena heti auenneetkaan. Videon aihe ja tarina ovat myös visuaalisia. Urheilusta saa yleensä aina näyttävää kuvaa. Lisäksi katsoja näkee päähenkilön surun tämän kasvoilta. Vastaavan, paikalliseen uutisaiheeseen uuden näkökulman tarjoavan videon voisi toteuttaa myös Lapin Kansassa.

Seuraava toimiva esimerkkivideo on mielestäni tarinaltaan kaikkein koskettavin. Otinkin sen mukaan juuri yleisinhimillisten teemojen ja voimakkaan tunnelatauksen takia. The Guardianin nettisivuilla helmikuussa 2014 julkaistu "Breadline Britain: pawnshops and private schools" (Gordon 2014, hakupäivä 30.3.2014) ei ole teknisesti yhtä viimeistelyä kuin muut esimerkkivideot. Ääni on osin epäselvä, eikä kuvakaan ole parhaasta päästä. Video kuitenkin kertoo koskettavan tarinan työttömästä äidistä, jonka tytär on juuri päässyt kalliiseen yksityiskouluun. Äiti kamppailee rahan ongelmassa maksaakseen koulupuvut ja muut tarvittavat materiaalit. Hän joutuu viemään tavaroita panttilainaamoon ja ottamaan pikavippejä. Video näyttää äidin huolen ja surun. Lisäksi se näyttää äidin ja tyttären välisen voimakkaan suhteen. Visuaalista on myös asuinalueen köyhyyden ja toisaalta yksityiskoulun rikkaan ympäristön välinen ero. Video noudattelee draaman rakennetta. Lisäksi siinä on tehokas alku ja todella mieleenpainuva lopetus. Vastaavan koskettavan ja yleisinhimillisiin tunteisiin vetoavan tarinan voisi toteuttaa myös Lapin Kansassa.

Viimeinen esimerkkivideo on ensivilkaisulla täysin erilainen kuin neljä edellä kuvattua. "Qatar World Cup 2022 investigation: On the trail of former Fifa vice-president Jack Warner" on julkaistu the Telegraphin nettisivuilla maaliskuussa 2014 (Bryant, Duffin, Good, Newell & Watt, 2014, hakupäivä 30.3.2014). Video seuraa toimittajaa, joka koettaa löytää Jack Warnerin kommentoimaan lehden käsiinsä saamia dokumentteja. Dokumenttien mukaan Warner on saanut epämääräisiä rahoja. Video noudattaa draaman kaarta. Valitsin videon, koska se on mielestäni hyvä esimerkki siitä, kuinka ihmisten eleet ja ilmeet kertovat toisinaan enemmän kuin sanat. Video näyttää, kuinka ensin Warnerin vaimo kieltäytyy puhumasta toimittajalle. Lopussa myös Warner paiskaa oven

toimittajan kasvoille, eikä kommentoi asiaa. Vaikka kommentteja ei saada, video kertoo katsojalle paljon. Warnerin ja hänen vaimonsa eleet ja ilmeet paljastavat enemmän kuin pelkkä uutisjutun perään kirjoitettu ”Warner ei halunnut kommentoida asiaa”. Videon lopetus on tehokas, mutta aloitus ei. Videon koukkuna toimiikin sitä edeltävä teksti, jossa kerrotaan, että toimittaja pyytää Warnerilta kommentteja. Video siis toimii myös esimerkkinä tekstin ja videon yhteispelistä.

Litteroin esimerkkivideot, koska se helpotti niiden analysoimista. Aloitin analyysin tarkastelemalla jokaisen videon tarinallisia elementtejä eli koukkua, konfliktia, kliimaksia ja loppuratkaisua. Pohdin näiden avulla tarinan muotoa ja syitä sen vakuuttavuuteen ja kiinnostavuuteen. Lisäksi analysoin videoiden aiheita ja teemoja sekä syitä niiden toimivuuteen. Loin esimerkkivideoiden ja teoriapohjan avulla kysymykset, joihin vastaamalla pystyin myöhemmin selvittämään, mitkä asiat Lapin Kansan videoissa toimivat ja mitkä vaativat parannusta. Tämän jälkeen luokittelin videot kategorioihin, jotka kuvaavat muotoa ja rakennetta sekä aihetta ja asiasisältöä. Luokat ja niiden kriteerit rakentuivat osittain esimerkkivideoita tarkastelemalla, mutta niiden pohja löytyy teoriaosiosta. Videon muotoa ja rakennetta kuvaavat luokat ovat:

- ≡ Tarinan muoto: 1. Henkilötarinat. 2. Pala elämää -tarinat. 3. Päivä elämää -tarinat. 4. Teematarinat. 5. Tv-uutisten insertit.
- ≡ Kerronta: 1. Reportteri kameran edessä. 2. Ulkopuolinen kertoja. 3. Luonnolliset äänet.
- ≡ Multimedralisuus: 1. Minidokumentti, toimii ilman tekstiä. 2. Tekstiä havainnollistava video, ei toimi ilman tekstiä. 3. Toimii itsenäisesti ilman tekstiä, mutta teksti esittää videota täydentäviä ja ymmärrystä lisääviä seikkoja.
- ≡ Aloitus: 1. Dramaattinen ja kysymyksiä herättävä. 2. Huumori. 3. Hämmennys. 4. Venytetty aloitus. 5. Suoraan toimintaan.
- ≡ Lopetus: 1. Iskulause.
- ≡ Videon aihetta ja asiasisältöä kuvaavat luokat ovat:
- ≡ Videon aihe: 1. Kilpailu, peli tai urheilu. 2. Elämänmuutos. 3. Kansallisen ongelman paikallistaminen tai ison asian inhimillistäminen. 4. Epätavallinen tavallisten joukossa. 5. Huumori.
- ≡ Haastateltavat: 1. Pelkkä asiantuntija. 2. Pelkkä tavallinen ihminen. 3. Tavallinen ihminen ja asiantuntija, tavallinen ihminen pääosassa. 4. Tavallinen ihminen ja asiantuntija, asiantuntija pääosassa. 5. Ei ketään.

Lapin Kansan nettisivuilla julkaistiin helmikuussa 2014 yhteensä 16 videota. Tutkimusaineistoni sisältää niistä 14, koska olen ollut mukana tekemässä kahta videoista. Jätin kyseiset kaksi videoa pois tutkimuksestani kahdesta syystä. Ensinnäkin olin jo tuolloin aloittanut tutkimukseni teoriapohjan kokoamisen ja yritin soveltaa videojournalismin periaatteita kyseisiin videoihin. Lisäksi minun olisi vaikea analysoida videoita, joiden teossa olen ollut mukana. Omien pyrkimysteni erottaminen lopputuloksesta olisi vaikeaa. Tutkimusaineistostani 8 videota sisältää haastatteluja tai muuta toimitettua sisältöä. Litteroin nämä videot. Loput 6 videota perustuvat kuvaan. Ne näyttävät esimerkiksi Rovaniemen lukiolaisten vanhojentanssit ja erään tanssiteatteriesityksen. Videot toimivat ikään kuin liikkuvana valokuvana ja havainnollistavat kirjoitettua juttua. Ne eivät tarjoa toimitettua sisältöä, enkä siksi voinut litteroida niitä. Keskityn analyysissäni toimitettuihin videoihin.

Aloitin analyysin vastaamalla jokaisen toimitetun videon osalta teoriapohjan ja esimerkkivideoiden avulla luomiini kysymyksiin, jotka auttoivat minua selvittämään, mitkä osat videojournalismin anatomiaa ovat käytössä jo tällä hetkellä ja missä on parantamisen varaa. Nämä kysymykset ovat:

- ≡ Mikä on videon aihe?
- ≡ Onko videossa tarina?
- ≡ Onko videossa päähenkilö?
- ≡ Onko päähenkilöllä ongelma tai päämäärä?
- ≡ Onko tarinalla kliimaksi?
- ≡ Onko videon alussa koukku?
- ≡ Jääkö videon lopetus mieleen?
- ≡ Onko videolla yleisinhimillinen teema?
- ≡ Onko video audiovisuaalinen? Onko näytettävää tai kuultavaa?

Seuraavaksi luokittelin videot niiden muodon ja rakenteen sekä aiheen ja asiasisällön perusteella vastaaviin luokkiin kuin aiemmin esimerkkivideot. Lisäsin alkuperäiseen luokitteluun muutamia luokkia, koska kaikki videot eivät sopineet ennalta määrättyihin. Vertailin esimerkkien ja Lapin Kansan videoiden asettumista eri kategorioihin. Vertailu auttoi minua havainnoimaan, millaisia videot tällä hetkellä ovat ja millaisia kerronnan mahdollisuuksia ei vielä ole otettu käyttöön.

5 TULOKSET

5.1 Päätoimittajan näkemyksiä

Tiivistän seuraavaksi haastattelussa esiin nousseet Lapin Kansan päätoimittajan Antti Kokkosen näkemykset syistä panostaa videoihin, videoiden kriteereistä ja niihin varatuista resursseista. Lisäksi esittelen lyhyesti suunnitelmat maksullisesta premium-sisällöstä ja päätoimittajan näkemykset sen vaikutuksista videotuotantoon. ”Video on täysin luonteva tapa kertoa uutisia ja tarinoita, mutta ennen se ei ollut teknisesti mahdollista”, Kokkonen summaa. (20.3.2014, haastattelu.)

Taloudellinen pakko ajaa uusille kalavesille

Kokkonen perustelee videoihin panostamista teknisten edellytysten luomilla mahdollisuuksilla sekä median murroksella ja kuluttajakäyttäytymisen muutoksella. Nettivideoiden katselu alkaa vasta nyt olla teknisesti mahdollista Lapin Kansan kohderyhmälle. Samalla toimitus voi tuottaa videota aiempaa keveämmin ja helpommin. Kokkonen alleviivaa, että sanomalehden nettivideo tuotetaan kevyemmin ja halvemmin kuin broadcast-television uutiset, vaikka kyseessä on kaksi suurin piirtein saman mittaista videota.

Sanomalehtialan tuotekehitys on Kokkosen mukaan saanut uutta virtaa siitä, että on ollut pakko kehittää: ”Ennen vanhaan sanomalehti meni (kaupaksi) aika hyvin, koska sillä oli alueellinen monopoli. Ilmoitusmyynti veti hyvin. Ei ollut mitään pakkoa lähteä uusille vesille kalastelemaan, kun vanhoillakin pärjäsi”, Kokkonen jatkaa. Taloudellinen pakko on siis ajanut sanomalehdet kuten Lapin Kansan tuotekehittelyyn, jonka seurausta videoidenkin tekeminen ja kehittäminen on. Videoihin kiinnitetään Kokkosen mukaan erityistä huomiota myös siksi, että median asiakkaiden käyttäytyminen muuttuu. Nuoret ovat tottuneet liikkuvaan kuvaan. YouTubeen ladataan ja sieltä katsellaan valtavia määriä videoita koko ajan, ja Kokkosen mielestä toimituksen kannattaa seurata käyttäjien intressejä. Hän näkee videot yhtenä nuorien kuluttajien tavoittelemisen keinona.

Tunnetta ja tarinoita laatulehden kriteereillä

Videoiden tulisi noudattaa samoja laatulehden kriteereitä kuin printtilehden juttujenkin, Kokkonen näkee: ”Haluan, että meillä on myös digitaalisessa maailmassa ilmaherruus. Että meihin liitetään luotettavuuteen ja laatuun liittyviä mielikuvia”. Myös videotuotannon tulisi siksi olla johdonmukaisesti kohtuullisen laadukasta. Kokkonen mukaan laadukas video on teknisesti hyvin toteutettu ja noudattaa yleisiä liikkuvan kuvan periaatteita. Videon täytyy olla riittävän laadukasta, että sitä on helppo katsoa. Sisällön laadukkuuden päätoimittaja näkee journalistisena haasteena ja toteaa, ettei tyhjäänpäiväisiä videoita tarvita, vaikka ne olisivat teknisesti hyvin toteutettuja. Kokkonen painottaakin, että toimituksen pitäisi oppia tunnistamaan, milloin videon teko on perusteltua. Videon taustalle vaaditaan lehtijutun tapaan substanssia eli asiaa. Lisäksi sisällön laatu lähtee Kokkonen mukaan siitä, että tarina osataan kertoa visuaalisesti kiinnostavasti.

Videolla korostuu Kokkonen mukaan tunne ja tarinallisuus. Hänen mukaansa tarinallinen sekä tunnetta ja asiasisältöä välittävä video toimii aina. Videoiden uutiskriteereiksi päätoimittaja listaa kiinnostavuuden, lukijalähtöisyyden ja paikallisuuden. Kiinnostuksen merkitys uutiskriteerinä on hänen mukaansa kasvanut lisääntyneen mediakilpailun ja mediamurroksen myötä. Kiinnostavuuden etsiminen ei kuitenkaan saa polkea laatujournalismia. Kokkonen toteaa, että digitaalisessa strategiassa ei tähdätä pelkkään klikkausten kalasteluun. Hän kuitenkin muistuttaa, että joukkotiedotuksessa on kyse suurista yleisöistä. Kokkonen näkee, että vaikka digitaalisen median ansaintalogiikka on vielä hakuksessa, sen yksi muoto on varmasti jatkossakin mainonta, joka vaatii suuria yleisöjä. Hän summaa: ”Yritetään tehdä laatujournalismia kiinnostavasti.” Kiinnostavuuden ohella päätoimittaja mainitsee puheenaiheet. Lapin Kansan tulisi hänen mielestään olla mukana myös puheenaiheissa. Lisäksi uutiskriteereissä on päätoimittajan mukaan siirrytty ylätasolta alatasolle eli lähemmäs uutisen merkitystä lukijalle. Videoiden tulisi muiden juttujen tapaan puhutella tavallista ihmistä ja hänen merkitysmaailmaansa. Kokkonen peräänkuuluttaa ihmisen tasoisia tarinoita, joiden asiasisältö ankkuroituu ihmisen arkielämään. Vaikka ylätason byrokratiasta ollaan siirtymässä kohti alatason tavallisen ihmisen kokemusmaailmaa, pitää uutisaiheiden olla relevantteja kysymyksiä, jotka askarruttavat ihmisiä ja joihin halutaan vastauksia.

Lapin Kansassa laatua on myös paikallisuus: ”Meidän verkosta luetaan pääosin Lappia koskevista asioista. Sama pätee videoihin”. Päätoimittaja ei pidä mielekkäänä, että lehden nettisivuilla jul-

kaistaisiin uutistoimistojen tuottamia videoita, koska lukijoilla on mahdollisuus hakea ne muualta. Lapin Kansan verkkovideoiden fokuksen pitää hänen mukaansa olla uniikkeissa ja paikallisissa aiheissa. Lisäksi Kokkonen toteaa, että kuohuttavat asiat toimivat videolla erinomaisen hyvin ja ihmisen elekieli kertoo toisinaan paljon enemmän kuin vastaukset. Elekielen merkitys korostuu hänen mukaansa etenkin kiusallisissa ja hankalissa asioissa.

Kokkonen nostaa tarinan troolin perään jääneestä taimenesta esimerkiksi onnistuneesta videosta Lapin Kansan nettisivuilla. Videolla oli hyvä ja murretta puhuva haastateltava, joka suostui kertomaan tarinansa. Lisäksi video oli päätoimittajan mielestä hyvin toteutettu ja aihe lappilaisille rakas. Kokkonen toteaa, että ”meille on etua siitä, että meillä on omaleimainen ja eksoottinen maakunta”. Lapista löytyy lukuisia aiheita, jotka kiinnostavat maakuntaa laajemmalla alueella. Näitä ovat ainakin metsästys, kalastus, erätalous, porotalous, pedot, saamelaiskysymykset, luonto ja matkailu. Lapin Kansan pitäisi päätoimittajan mielestä pystyä hyödyntämään Lapin vetotekijöitä videotuotannossa yli maakunnan oman kiinnostuksen. Hän näkee Lapin siksi potentiaalisena paikkana sanomalehden videoiden teolle.

Haasteena niukan resurssin optimaalinen käyttö

Lapin Kansassa työskentelee viisi valokuvaajaa, joista neljä kuvaa videota. Yksi kuvaajista on irtotettu melkein päätoimisesti videoiden tekoon. ”Meillä on hyvä resurssi”, toteaa Kokkonen. Kuvaajilla on hänen mukaansa riittävän hyvä osaaminen. Työtehtävään käytetään Kokkonen mukaan aina juuri niin paljon aikaa kuin siihen annetaan. Hän ei linjaa, kuinka kauan yhden videon tekoon saa tai voi käyttää aikaa, koska se riippuu aiheesta. Päätoimittajan mielestä nopeissa ja tärkeissä tilanteissa vaaditaan erikseen valokuvaajaa ja videokuvaajaa, jotta saadaan hyvä video. Toisaalta joskus videoita pitää tehdä nopeastikin ja ajaa nettiin vaikka leikkaamatonta kuvaa. Resurssit eivät Kokkonen mukaan tule kasvamaan. ”Nyt meillä on mahdollisuus hakea niitä malleja, että se niukka resurssi osattaisiin käyttää oikein ja optimaalisesti”, hän toteaa.

Kokkonen näkee, että Lapin Kansan täytyy nyt voimallisesti kehittää videotuotantoa ja hakea kokeilemalla toimivia malleja. Videoista pitäisi tulla perinteisten kirjoitettujen juttujen rinnalle uusi kerronnan muoto. Toimituksen työntekijöiden pitäisi oppia tunnistamaan, mitkä asiat on luonteva kertoa videolla. Taito videoiden tekoon ei Kokkonen mielestä saisi keskittyä tietyille henkilöille.

Etenkin toimittajien osaamista pitäisi lisätä. Toimittajienkin tulisi hallita kuvaamisen perusteet. Kokkonen kuvailee erilaisia videonteon koulutuspolkuja, joiden avulla toimituksessa olisi kolmeen koriin meneviä ihmisiä, joilta voisi edellyttää eri asteista osaamista. Kuvaajat tekisivät edelleen vaativia ja hyvätasoisia videoita. Toimittajille olisi hieman kevyempi koulutuspolku, jolloin laatukriteerit eivät olisi aivan yhtä kovat kuin kuvaajilla. Lisäksi olisi kaikista kevyin koulutuspolku, jolloin kuka vain voisi ottaa videon, jos sattuu esimerkiksi todistamaan liikenneonnettomuutta. Teknisen osaamisen lisäksi pitäisi Kokkosen mielestä opetella videon tarinankerrontaa. Vaikka journalismi ja tarinat ovat samoja kuin printtilehdessä, on videolla omat ilmaisuskaalansa ja tarinankerronnan tapansa. Erityisen tärkeää on, että aluetoimittajat pystyvät kuvaamaan videota. Lapissa on pitkät etäisyydet, eikä videota voi ottaa etänä. Kokkonen sanoo: ”Meillä pitäisi olla nopea ja kattava läsnäolo, jos jotain tapahtuu. Kilpailuetu digitaalisessa maailmassa syntyy paitsi laadusta ja brändistä myös siitä, että me voidaan olla läsnä. Video nimenomaan vaatii sen.”

Kuvan ja tarinan lisäksi Kokkonen kiinnittää huomiota ääneen. Ääni on sekä kuviin tottuneille valokuvaajille että tarinoita kertoville toimittajille uusi elementti. Äänen hallintaan liittyy toimittajan puhetapa ja lopullisen tuotoksen ääniraidan selkeys. Päätoimittajan mielestä mikään ei ärsytä niin paljon kuin video, jonka puheesta ei saa selvää. Hän näkeekin äänen isona haasteena ja koulutuskysymyksenä.

Videoiden tuottaminen on Kokkosen mukaan vaatinut ja vaatii edelleen toimittajien asennemuutosta. ”Vanhoina hyvinä aikoina, kun ei paljon kokeiltu ja meni hyvin, ei kokeiluun ollut halukkuutta”, Kokkonen toteaa. Asenne on muuttunut osin siksi, että toimittajat ymmärtävät taistelevansa yhdessä alan tulevaisuudesta. Kokkosen mukaan videoiden teko on jo luontevaa nuorelle polvelle. Asennemuutos on kuitenkin vielä kesken. Kokkonen näkee, että Lapin Kansassakin on toimittajia, jotka eivät työrallaan tule osallistumaan videon tekoon.

Videot tukevat maksullisuuteen siirtymistä

Lapin Kansan nettisivut ovat muuttumassa osittain maksullisiksi. Tavoitteena olisi, että maksullisuus olisi käytössä loppuvuodesta 2014 tai viimeistään vuoden 2015 alussa. Lapin Kansassa otetaan käyttöön premium-malli, jossa osa sisällöstä muuttuu maksulliseksi. Ideana on, että kävijämäärä pystyy hyvällä tasolla tai kasvaa edelleen, joten suurin sisältövolyyymi pysyy ilmaisena.

Päätoimittajan mukaan maksullisuus ei vaikuta suoraan videotuotannon resursseihin. Hänen mukaansa on käyty keskustelua, pitäisikö videoiden olla pääsääntöisesti maksullisella vai maksuttomalla puolella. Kokkosen mielestä videot pitäisi pidemmällä aikavälillä nähdä premium-sisältönä, joka on maksullista. Kovalla rahalla tuotettua sisältöä ei voi jakaa ilmaiseksi, hän perustelee. Alussa videoita pitää kuitenkin jakaa ilmaiseksi, jotta ne saavuttavat yleisön. Kun ihmiset maksavat verkkosisällöstä esimerkiksi lehden täystilauksen (sisältää printtilehden ja verkkotunnukset) muodossa, pitää netin tuoda lisäarvoa. Maksullisesta sisällöstä pitää Kokkosen mielestä olla käyttäjälle hyötyä. Hän uskoo, että videot tukevat maksullisuuteen siirtymistä, koska ne tuovat nettisivuille lisäarvoa. Video siis lisää lehden verkkosivujen kiinnostavuutta ja laatua, joten käyttäjä on ehkä valmiimpi maksamaan premium-sisällöstä.

Kokkonen siis pitää videotuotantoa tärkeänä mediamurroksen ja kuluttajakäyttäytymisen muutoksen takia. Lisäksi tekniset edellytykset videoiden kuluttamiseen ja tekemiseen ovat nyt kehittyneet riittävän pitkälle. Kokkonen näkee, että videoilla korostuu tarinallisuus ja tunne. Hän pitää videoiden tärkeimpinä kriteereinä substanssia eli asiasisältöä, kiinnostavuutta, lukijan kokemusmaailman puhuttelemista ja paikallisuutta. Kokkonen näkee parantamisen varaa toimittajien osaamisessa. Hän ajattelee, että videotuotantoa täytyy nyt kehittää pääasiassa käytännön kokeilun ja vertaisoppimisen avulla. Kokkosen näkemykset ovat hyvin samankaltaisia kuin tutkimuksen teoriaosassa (luvut 2 ja 3) esitellyt aiemmat havainnot ja videojournalismin anatomia.

5.2 Esimerkkivideot

Esimerkkivideoiden analyysin tavoitteena on luoda menetelmällinen työkalu Lapin Kansan videoiden analyysiin. Jaottelin onnistuneet esimerkkivideot aluksi videojournalismin anatomian pohjalta luomiini luokkiin. Huomasin, että joidenkin videoiden aiheet sopivat useampaan kuin yhteen luokkaan. Calndlestick Parkin stadionin sulkemista käsittelevä video paitsi inhimillistä ison asian, myös kuvaa urheilua. Transsukupuolisen mallin tarina puolestaan kertoo elämän- ja muodonmuutoksesta, mutta inhimillistä sekin samalla suuremman asian eli sukupuolenvaihdoksen ja transsukupuolisten toiminnan malli- ja tv-maailmassa.

Katsoin arviolta yhteensä yli sata videoita kaikkien Suomen suurimpien lehtien sekä Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa ilmestyvien lehtien nettisivuilta. Tekninen ja journalistinen laatu, videoi-

den muoto, kerrontatavat sekä tarinallisuus vaihtelivat suuresti jopa saman lehden julkaisemien videoiden välillä. Päättelisin, että lähes kaikki lehdet ovat edelleen eräänlaisessa kokeiluvaiheessa. Kenelläkään ei ole kovin selkeää kuvaa siitä, millaisia videoita lehtien tulisi julkaista. The Telegraphin videota lukuun ottamatta kaikki esimerkit nojaavat luonnollisiin ääniin ja päähenkilön kyyneleisiin kertoa oma tarinansa. Esimerkkivideoissa ei ole haastateltu asiantuntijoita, jotka täydentäisivät tarinan asiasisältöä. Etsin videoita, joissa olisi käytetty kertojaa ja asiantuntijoiden haastatteluja. Löysin muutamia kohtuullisen hyviä ja mielenkiintoisia, mutta niistä puuttui valitsemilleni videoille tyypillinen voimakas tunne ja fokus tarinaan. Asiantuntijan haastattelut tuntuivat aina latis-tavan tunnelman ja vievän huomion pois päähenkilön tarinasta. Myös ulkopuolisella kertojalla oli mielestäni samankaltaisia vaikutuksia. En väitä, etteikö asiantuntijoiden haastattelu tai ulkopuolinen kertoja voisi olla oikea ja toimiva ratkaisu joissakin tilanteissa. Tarinan jännitteen ja päähenkilöiden voimakkuuden säilyttäminen näyttäisi kuitenkin vaikeutuvan, jos käytetään kertojaa tai asiantuntijoita.

Esimerkkivideoita katsellessani havaitsin myös toisen mielenkiintoisen seikan. Kaikissa esimerkkivideoissa käytettiin taustamusiikkia, joka loi videoihin tunnelmaa. Lisäksi kolmessa videossa oli lehden tai videosarjan logo alussa ja neljässä lopputekstit. Nämä elementit loivat luotettavuuden ja laadun tunnetta. Videot eivät olleet kenen tahansa tekemiä, vaan niiden taustalla on sanomalehti. Lopputeksteillä kerrotaan, että taustalta löytyy ammattitaitoa ja tekijät laittavat ylpeänä nimensä tuotoksensa yhteyteen. Myös tämä lisää laadun ja luotettavuuden kokemusta. Seuraavaksi erittelen esimerkkivideoiden tarinan muotoa ja suhdetta draaman kaaren elementteihin.

Jack Warner, The Telegraph

The Telegraphin videossa draaman kaari rakentuu etsimisen ja löytämisen ympärille. Päähenkilö on toimittaja, jolla on selkeä tahdonsuunta. Hän tahtoo löytää Jack Warnerin ja saada tältä kommentit dokumentteihin, jotka lehden toimitus on nähnyt. Toimittajan motiivi johtaa toimintaan, ja hän vie katsojan matkalle. Tarinan koukku esitetään jo lehtijutun alaotsikossa ennen videota. Tekstissä kerrotaan, että ”a paper trail leads to former Fifa executive committee vice-president Jack Warner's Trinidad office where reporters ask him about documents seen by The Telegraph”. Katsojan mielenkiinto herää. Hän ihmettelee, mistä dokumenteista on kyse. Lisäksi hän miettii, millaisia vastauksia Warner antaa. Myös videon alussa on koukku, joka toistaa osittain alaotsikos-

sa kerrottua asiaa. Toimittaja ajaa autoa ja kertoo samalla, että on Trinidadissa etsimässä Fifan entistä varajohtajaa Jack Warneria. The Telegraph on nähnyt dokumentteja, joiden mukaan Warner on saanut tilisiirtoja, kaiken kaikkiaan 1,2 miljoonan dollarin edestä, qatarilaiselta bisnesmieheltä ja entiseltä jalkapallojohtajalta Mohammed Bin Hammamilta. Videon aloitus on dramaattinen ja kysymyksiä herättävä. Katsoja alkaa pohtia, miksi Bin Hammam on maksanut Warnerille yli miljoona dollaria. Katsoja siis tahtoo toimittajan tapaan kuulla Warnerin kommentit. Koukkua seuraa lyhyt johdanto. Toimittaja ajaa edelleen autoa ja kertoo, että Bin Hammam ja Warner ajautuivat skandaaliin vuonna 2012, kun Hammam pyrki Fifan johtajaksi. Tarinan ristiriita on kaksitasoinen. Ensinnäkin toimittaja tahtoo löytää Warnerin. Toiseksi hän tahtoo kuulla Warnerin kommentit.

Johdannon jälkeen toimittajan tavoitteiden eteen tupsahtelee esteitä. Seuraa tarinan vaihe, jossa alkuperäinen ristiriita syvenee ja päähenkilön tahtoa koetellaan. Toimittaja seisoo Warnerin talon edessä. Hän kertoo puhuneensa Warnerin vartijalle. Vartija ei tahtonut paljastaa Warnerin olinpaikkaa tai antaa tämän puhelinnumeroa. Äkkiä talon pihaan ajaa auto. Autosta nousee Warnerin vaimo, jolta toimittaja utelee, missä mies on. Vaimo ei kiinnitä toimittajaan huomiota, kääntää selkensä ja menee sisälle. Katsojan jännitys kasvaa. Missä Warner on? Miksei kukaan kerro? Tulee ilta, mutta Warneria ei ole näkynyt koko päivänä. Toimittaja menee yöksi hotelliin. Seuraavana aamuna toimittaja suuntaa Warnerin toimiston eteen. Hän soittaa miehen sihteerille ja kysyy, voisiko puhua Warnerin kanssa. Sihteeri kertoo, että Warner on kokouksessa, eikä hän tiedä, kuinka kauan se kestää. Warnerin tavoittaminen tuntuu jo lähes mahdottomalta.

Tarinan suunta kääntyy yllättäen. Ruudulle hypähtää teksti: Jack Warner ilmestyy yhtäkkiä kadulle. Tullaan tarinan kohokohtaan, kliimaksiin. Toinen tavoitteista on saavutettu, kun Warner lopulta löytyy. Toimittaja kiiruhtaa Warnerin luo ja esittää kysymyksensä. Warner kysyy: "You've been at my house? You were stalking yesterday? You stalking?" Toimittajan eteen tipahtaa tarinan suurin este: Warner ei ole yhteistyöhaluinen. Toimittaja kuitenkin esittää kysymyksensä. Hän sanoo, että tahdomme antaa sinulle mahdollisuuden kommentoida asiaa ja esittää oma näkökulmasi. Jack Warner ei kommentoi. Seuraa tarinan loppuratkaisu. Warner menee sisään rakennukseen ja sulkee oven toimittajan edessä. Tapahtumat näytetään katsojalle. Lopuksi toimittaja vielä summaa: "Okay, so he didn't wanna speak, he didn't wanna comment the story at all. He just shut the door at our face as you can see." Katsoja näkee Warnerin reaktion. Ilmeet, eleet ja vähäiset sanat puhuvat puolestaan. Katsoja jää pohtimaan, miksi Warner ei suostunut kommentoimaan ja paiskasi

oven kiinni toimittajan edessä. Näiden eleiden näyttäminen videolla on tehokkaampaa kuin lehti- juttuun kirjoitettu lakoninen kommentti ”Warner ei halunnut kommentoida asiaa”. Katsoja saa tehdä omat päätelmänsä Warnerin reaktiosta.

Tarinan vaikuttavuus ja kiinnostavuus perustuu juuri Warnerin ja hänen läheistensä reaktioihin eli eleisiin, ilmeisiin ja puhumattomuuteen. Ne kertovat enemmän kuin sanat, eivätkä kaipaa toimittajan selostusta tuekseen. Lisäksi reaktiot on esitetty tarinan muodossa, jossa ristiriita rakentuu pikkuhiljaa kohti loppuratkaisua ja pitää siten katsojan otteessaan viimeiseen kuvaan saakka. Tarinan loppu jättää katsojan pohtimaan, miksei Warner kommentoinut asiaa. Tarinan aihe käsittelee erikoista henkilöä tavallisten ihmisten keskellä. Videolla on myös yleisinhimillinen teema, joka käsittelee petturuutta ja huijaamista. Videon lopetus summaa teeman.

Hyvästi Candlestick, The San Fransisco Chronicles

The San Fransisco Chroniclesin video Candlestickin stadionin sulkemisesta on voimakas henkilötarina, joka seurailee draaman kaarta. Tarina rakentuu paitsi päähenkilö Don Figonen myös arkistokuvan avulla. Figone kohtaa videolla ongelman, joka on stadionin sulkeminen. Todellinen ongelma ja tarinan yleisinhimillinen teema piilee kuitenkin konkreettisen konfliktin alla. Figonen oikea ongelma ei ole stadionin sulkeminen vaan sukupolvelta toiselle jatkuneen perinteen katkeaminen. Teemaa tukee arkistokuva, joka korostaa jatkuvuutta sekä menneisyyden ja nykyhetken samankaltaisuutta. Vaikka Figonen tahdonsuuntaa ei missään vaiheessa kerrota suoraan, se tulee voimakkaasti esiin repliikkien ja kuvakerronnan avulla. Figone tahtoi jatkua perinnettä. Myös tarinan jännite rakentuu tämän tahdonsuunnan varaan.

Tarinan koukku on nostalginen ja paikallinen. Video alkaa arkistokuvalla 49ers-joukkueen pelistä. Aloitus tuo esiin tarinan teeman eli jatkuvuuden ja sukupolvelta toiselle siirtyvän perinnön. Musta- valkoinen kuva ja kuuluttajan vanhahtava puhetyyli alleviivaavat teemaa. Seuraavaksi video esittelee päähenkilön eli Don Figonen. Hän kertoo, kuinka vanhemmat veivät hänet jo lapsena katsomaan 49ersien pelejä. Figone alkoi rakastaa joukkuetta. Myös tarinan keskeinen ongelma eli stadionin sulkeminen ja sen aiheuttama mielipaha nousee esiin. Esittelyssä palataan historiaan sekä Figonen että arkistokuvan avulla. Kerrotaan, että joukkue on vaihtanut kenttää jo kerran aikaisemmin. Alussa pelattiin Keezarissa, josta siirryttiin Candlestickiin. Nyt sama tapahtuu uudelleen.

Tarinan teema nousee jälleen esiin. Lisäksi selviää, että Figonen suku on alunperin katsonut pelejä Keezarissa ja siirtynyt joukkueen mukana Candlestickiin. Tarinan jännite alkaa rakentua. Herää kysymys, seuraavatko Figonet joukkuetta myös uudelle stadionille.

Konflikti ja sen merkitys syvenevät, kun Figonen lapset muistelevat aikaa Candlestickissä. Muistot ovat onnellisia, mutta niitä varjostaa haikeus. Myös perimmäinen konflikti ja teema syvenee, kun lapset kertovat, mitä stadion on heille merkinnyt. Perheen yhdessäolo ja jatkuvuus korostuu jälleen. Samalla syvenee jännitys, hankkiiko perhe liput myös uudelle stadionille. Figonen lapset nimittäin toistavat vielä, että suku aloitti tradition Keezarissa ja sai kentän vaihtuessa hankittua uudet liput Candlestickistä. Tarinan kliimaksi kertoo, että joukkue menestyi yllättäen pian sen jälkeen, kun se siirtyi Candlestickiin. Seuraavaksi kerrotaan, että Figonet eivät aio hankkia lippuja uudelle stadionille. Liput olisivat liian kalliita ja ajomatka liian pitkä. Jännitys raukeaa. Sukupolvelta toiselle jatkuneen perinteen katkeaminen konkretisoituu, kun Don Figone suree, ettei voi viedä lapsenlapsiaan peleihin. Se olisi ollut hänelle tärkeää.

Loppuratkaisu palaa tarinan alkuun. Se kertoo, kuinka Figone suree. Loppuratkaisu myös katsoo tulevaisuuteen. Figone kertoo, että 49:ers tulee olemaan hänen joukkueensa aina, mutta hänellä ei enää ole lippuja peleihin. Hän kertoo, kuinka se riipii. Tarina päättyy voimakkaaseen kuvakerrontaan. Videolla näytetään nopeutettuja kuvia stadionilta. Nopeutettu kuva viittaa ajatukseen, että elämän filminauha pyörii silmien edessä juuri ennen kuolemaa. Viittaus kuolemaan antaa lopetukselle surumielisen ja lopullisen tunnelman. Lisäksi nopeutettujen kuvien välissä näytetään, kuinka stadionin valot sammuvat yksitellen. Kun viimeinen valo sammuu, kuvaruutu muuttuu mustaksi. Myös valojen sammuminen on voimakas päättymisen ja lopullisuuden symboli.

Transsukupuolinen malli, The New York Times

Myös the New York Timesin video transsukupuolisesta mallista on henkilötarina, josta nousee yleisinhimillisiä teemoja. Tarinan päähenkilö on Carol Marra, transsukupuolinen nainen. Videon teema on erilaisuuden tunne ja erilaisuudesta nouseva suuruus.

Tarinan alun kuvakerronta vie Brasilian öiselle kadulle. Se esittelee tapahtumapaikan ja heti sen perään näyttää päähenkilön valokuvakameran edessä mallin töissä. Päähenkilön puhe toimii

koukkuna. Marra kertoo, ettei koskaan ole halunnut olla malli. Ensimmäinen repliikki on tehokas, koska se kiteyttää tarinan teeman, mutta ei heti aukene katsojalle. Aloitusta on siis venytetty ja houkuttelee tarinan pariin. Seuraavaksi Marra kertoo, että on aina tuntenut itsensä erilaiseksi kuin muut. Repliiikissa kiteytyy tarinan teeman lähtökohta. Koska tunne on yleisinhimillinen, se vetoaa katsojiin. Marra kertoo myös, että ihmiset luulivat häntä pienenä tytöksi, vaikka hän oli poika. Myös Marran konflikti on esitellään heti. Samalla katsoja ymmärtää Marran tahdonsuunnan, vaikka sitä ei suoraan sanota. Marra oli poika, joka halusi olla tyttö.

Seuraa lyhyt esittelyosio, jossa Marra kertoo nimensä, ikänsä ja ammattinsa mallina. Myös kuvakerronta kertoo, että Marra on malli. Esittelyn jälkeen Marran persoonallisuus ja sisäiset ristiriidat syvenevät. Hän kertoo, miltä hänestä tuntui nuorena ja kuinka hänestä tuli malli. Ristiriita poikana syntyneen, mutta naiseksi itsensä tuntevan päähenkilön mielessä on voimakas, perustavanlaatuisen ja samalla konkreettinen. Myös tarinan teema syvenee, kun tunne erilaisuudesta johtaa valehteluun ja masennukseen. Marralla on selkeä tahdonsuunta, jonka mukaan hän myös toimii.

Vaikka jo tarinan konfliktivaiheessa selviää, kuinka Marrasta lopulta tuli nainen myös fyysisesti, ei se ole tarinan kliimaksi. Tarina huipentuu siihen, että Marrasta tulee malli ja näyttelijä. Marra kertoo, että huomasi haluavansa näyttelijäksi. Häntä näytetään näyttelijän työssä. Kliimaksi piilee teemaattisella tasolla Marran sanojen takana. Hänestä ei tullut ainoastaan nainen vaan kuva naisesta. Hän edustaa ihannenaista, mallia, jollainen kärjistetyksi jokainen nainen tahtoisi olla. Jollaista jokainen mies haluaa. Myös tarinan ensimmäinen lause käy nyt järkeen. Marra ei alunperin halunnut malliksi, vaan halusi vain olla fyysisesti nainen. Naisuus johti mallin työhön. Näin kliimaksi palaa tarinan alkuun. Samalla korostuu yleisinhimillinen teema. Kokemus erilaisuudesta johtaa Marran eräänlaiseen erinomaiseen ja tavallista parempaan asemaan. Teema tiivistyykin siihen, että erilaisuus ei ole huono asia vaan saattaa johtaa suuruuteen.

Lopetus summaa tarinan keskeisen ongelman, ratkaisun ja teemat. Marran repliikki on symbolinen: "When I was a child, my mother told me stories. One that touched me was the story of a really ugly caterpillar. One day this caterpillar goes into a cocoon and comes out transformed into a beautiful butterfly and flies free through the sky. I think I'm like that caterpillar. I entered into a cocoon and today I'm Carol, the woman I always was." Sitaatti jää mieleen videon loputtua.

Marran tarina on voimakas ja puhutteleva monestakin syystä. Ensimmäkin sen teema on monelle tuttu. Kokemus erilaisuudesta on yleisinhimillinen. Tarina tarjoaa toivoa erilaisuuden kokemuksen kanssa kamppaileville. Toiseksi tarinan keskeinen konflikti on perustavaa laatua, koska se käsittelee ihmisen sukupuolta. Sukupuoli, ihmisen fyysisyys ja fyysisyyden ja psyykkisyyden ristiriita ovat monesti ensimmäisiä ihmistä määritteleviä käsitteitä. Ne herättävät tunteita puolesta ja vastaan. Kolmanneksi tarina toimii symbolisella ja temaattisella tasolla. Se ei ainoastaan kerro Marran tarinaa, vaan nousee laajemmalle tasolle ja pohtii ajatusta ihannenuudesta.

Yksityiskoulu ja panttilainaamot, The Guardian

Äidin ja tyttären tahdonsuuntien konflikti nostaa esiin tunteisiin vetoavia teemoja the Guardianin videossa, joka kertoo yksityiskouluun mielivästä Niamhista ja hänen äidistään Franista. Video on henkilötarina, joka nousee teemojen kautta myös päähenkilöitä laajemmalle tasolle. Tarinan teemoja ovat köyhyys ja luokkaerot. Voimakkaimmaksi teemaksi nousee kuitenkin se, kuinka nuori näkee tulevaisuudessa mahdollisuuksia, kun vanhempi ihminen on jumittunut kaavoihin ja omaan paikkaansa maailmassa. Tarinan muoto noudattelee draaman kaarta.

Videon aloitus vie Leedsin köyhälle alueelle ja lopulta päähenkilöiden Niamhin ja Franin kotiin kuvakerronnan keinoin. Tarinan koukku on dramaattinen ja herättää kysymyksiä. Niamh haluaa mennä tiettyyn kouluun, mutta äiti sanoo, että se on vain rikkaiden lapsille. Kuvakerronta näyttää, että päähenkilöt eivät ole rikkaita. Fran sanoo, että kouluun meno oli aiemmin vitsi. Molemmilla on siis selkeä tahdonsuunta. Niamh haluaa kouluun. Fran puolestaan haluaa, että tyttö ymmärtää, ettei se ole mahdollista. Myös tarinan ensimmäinen ristiriita eli Franin ja Niamhin tahdonsuuntien konflikti nousee esiin. Koukkua seuraa lyhyt esittely, joka kertoo kaksi asiaa. Kuvakerronta täydentää tunnetta Franin ja Niamhin köyhyydestä. Lisäksi Niamh kertoo, kuinka haki kouluun äidiltä salaa.

Ensimmäiseksi syvenee Niamhin ja Franin tahdonsuuntien ristiriita. Fran pohtii, miksi ei uskonut tytön pääsevän kouluun. Hän toteaa, että hänen epäluulonsa kuulostaa kauhealta. Franin persoonallisuus syvenee. Seuraavaksi Fran kuvailee, kuinka koulun piha-alue eroaa totaalisesti heidän asuinalueestaan. Kuvakerronta täydentää Franin puhetta ja esittelee vuorotellen koulun pihaa ja Franin asuinalueen. Samalla syvenee tarinan teema epätasa-arvosta ja luokkaeroista.

Video kertoo ja näyttää, kuinka luokkaerot näkyvät konkreettisesti ympäristössä. Viimeisenä Fran nostaa esiin tarinan suurimman konfliktin. Hän kertoo, kuinka on pantannut tavaraa ja ottanut lainoja, jotta saisi koulun aiheuttamat kulut maksettua. Samalla selviää ratkaisu ensimmäiseen konfliktiin. Niamhin ja Franin tahdonsuuntien ristiriita johti siihen, että Fran muutti tahdonsuuntaansa. Fran alkaa itkeä kertoessaan, kuinka hän on pantannut ja menettänyt isoäitinsä perinnön. Kokemus köyhyydestä syvenee.

Tarina nousee huippuhetkeensä, kun Fran kertoo syyn köyhyyteen. Hänellä on epilepsia, eikä hän voi siksi työskennellä. Tarinan kliimaksi jatkuu seuraavassa repliikissä. Fran kertoo, ettei hän näe tietä pois tilanteestaan, mutta Niamh näkee. Tarinan teema, että nuori näkee tulevaisuudessa mahdollisuuksia, mutta vanha on jumittunut kaavoihin, syvenee. Niamhista tulee Franin toivo ja ratkaisu köyhyyteen. Seuraavaksi huipentuu teema köyhyydestä. Fran kertoo, kuinka selviää köyhyydessä. Hän on hankkinut sohvat kierrätyksestä ja tehnyt verhot itse. Köyhyyden jälkeen huipentuu eriarvoisuuden teema. Fran kertoo, kuinka asuinalue on kuollut. Kaikki on mennyt kirjasto myöten kiinni. Hän myös toteaa, että jos rikkaiden alueella suunniteltaisiin samaa, asukkaat laittaisivat pystyyn mielenosoituksen. Asukkaita kuunneltaisiin, koska he ovat rikkaita. Frania, Niamhia ja muita käyhän alueen asukkaita sen sijaan ei kuunnella, vaikka he protestoisivat. Eriarvoisuus konkretisoituu.

Tarinan loppuratkaisu kertoo, kuinka Niamh ja Fran koettavat selvitä köyhyydestä ja koulun aiheuttamista kuluista. Niamh lainaa kannettavaa tietokonetta kaveriltaan. Fran kertoo, kuinka hänestä ahdistaa tavata koulun muiden oppilaiden rikkaita vanhempia, mutta hänkin yrittää parhaansa. Lisäksi Niamh kertoo haaveistaan. Hän tahtoi olla pääministeri, jotta voisi muuttaa maailmaa. Niamh näkee toivoa, hän tahtoo tehdä eriarvoisuudelle jotain. Äiti kuitenkin muistuttaa, ettei tyttö saa unohtaa juuriaan. Tarinan viimeiset sekunnit ovat kaikista koskettavimmat. Niihin tiivistyy tarinan teemat ja ne jäävät pyörimään mieleen. Mustalla pohjalla kerrotaan valkoisella tekstillä ensin, että Niamh pärjäsi koulussa todella hyvin. Sitten teksti vaihtuu: "However she couldn't settle and was made to feel an outsider. She decided to leave the school she had always dreamed of attending." Tarinan loppu on suorastaan kamala. Koskettavuutta lisää suorasukainen esitystapa, joka kertoo vain tosiasiat. Tarinan kaikki teemat kulminoituvat kahdessa lauseessa. Valoisan tulevaisuuden nähneen nuoren on pakko taipua vanhemman tapaan kaavoihin. Köyhyydestä ei ole ulos-

pääsyä. Samalla epätasa-arvo ja luokkaerot konkretisoituvat. On rikkaita ja on köyhiä, eivätkä he pysty opiskelemaan samassa paikassa. Voimakas jako säilyy.

Franin ja Niamhin tarina on koskettava juuri yleisinhimillisten teemojensa ja päähenkilöiden sisäisten ristiriitojen takia. Köyhyys, luokkaerot ja nuoren asema tulevaisuuden toivona ovat teemoja, jotka koskettavat kaikkia tai ainakin suurinta osaa. Ne tulevat lähelle länsimaalaisen demokraattisen kulttuurin ja hyvinvointivaltion perimmäisiä ajatuksia. Päähenkilöt haluavat pois köyhyydestä, mutta eivät koskaan saavuta päämääräänsä. Herää kysymyksiä. Onko tämä yhteiskunnan vika? Onko tämä henkilöiden oma vika? Voisinko minä tehdä jotain? Tärkeä osa tarinan toimitusta ovat myös päähenkilöt, jotka ovat valmiita jakamaan palan elämäänsä, kokemuksiaan ja tunteitaan videokameran edessä. Tulee tunne, että he ovat rehellisiä ja pohtivat aidosti asioita.

Laulava bussikuski, The San Francisco Chronicles

The San Francisco Chroniclesin video laulavasta bussikususta on pala elämää -tarina, jossa mitään ei muutu. Ratkaisun sijaan katsojalle esitellään erikoinen henkilö, jonka ajatuksenjuoksua video seurailee. Vaikka videolla ei mitään muutu eikä se siksi ole varsinaisesti tarinan muodossa, seurailee kerronta kuitenkin draaman kaarta. Päähenkilö Charles Davisilla on kaksi selkeää tahdonsuuntaa. Hän ei halua erottua joukosta ja hän haluaa antaa hyvää asiakaspalvelua. Tarinan suurin konflikti rakentuu katsojan mielessä näiden kahden tahdonsuunnan törmätessä toisiinsa.

Tarinan aloitus on hämmentävä. Davis sanoo, ettei ole koskaan käyttänyt ääntään tilanteessa, jossa hän erottuisi sen takia joukosta. Seuraavaksi näytetään, kun hän laulaa bussissa. Katsojan mielessä syntyy ristiriita: laulava bussikuski erottuu joukosta. Samalla alkaa hahmottua tarinan ensimmäinen teema eli ajatus siitä, mikä on erilaista ja saa erottumaan joukosta. Seuraavaksi video esittelee Davisin ja kertoo, kuinka mies alkoi laulaa bussipysäkkien nimiä. Katsoja saa tarvittavat tiedot, jotta hän pystyy seuraamaan tarinaa. Samalla hahmottuu tarinan toinen teema: Milloin on hyvä asiakaspalvelu.

Varsinaisen konfliktin sijaan videossa syvennyttään Davisin ajatusmaailmaan. Davisin mielestä on ihanaa saada positiivista palautetta. Hän haluaa miellyttää matkustajia. Konflikti rakentuu katsojan mielessä. Voiko laulaminen olla hyvää asiakaspalvelua? Eikö kukaan ärsyynny laulusta? Ta-

juaako Davis mahdollisuuden siihen? Myös teemat syvenevät katsojan mielessä heräävien kysymysten kautta. Lisäksi Davis kertoo, ettei ole saanut koulutusta laulamiseen. Sen jälkeen näyttään, kun hän laulaa. Laulukuvia on leikattu nopeasti toistensa perään. Tarina siis esittelee Davisin laulua ja katsoja saa keskittyä vain siihen. Katsoja saa päättää, osaako Davis laulaa.

Tarinan kliimaksissa teemat huipentuvat. Davis toteaa, että jos ihmiset maksavat jostakin, heidän pitää saada vastinetta rahoilleen. Teema laajenee asiakaspalveluun yleensä. Myös Davisin ajatuksenjuoksu saavuttaa huippuhetkensä. Hän tietää, että kaikki eivät pidä laulavasta bussikuskista. Osa kuitenkin pitää, ja se on Davisille tarpeeksi. Tarinan loppuratkaisussa Davisin aluksi ristiriitaisilta vaikuttaneet tahdonsuunnat kohtaavat. Hän toteaa, että tuntee työpäivän päätteeksi tehneensä kaikkensa. Hän antaa, omasta mielestään, laulamalla hyvää asiakaspalvelua, eikä yritä erottua joukosta. Davisin elämässä ei mikään muutu, mutta katsojan mielessä rakentunut konflikti raukeaa. Päähenkilökin katsoo kuluneeseen työpäivään ja kokee onnistuneensa.

Tarina laulavasta bussikuskista toimii, koska erikoiset henkilöt kiinnostavat ihmisiä. Myös katsojan mielessä rakentuva konflikti toimii ovelasti. Tarina ei paljasta heti kaikkea, vaan rakentaa vähitellen jännitystä. Teemat syvenevät pikkuhiljaa, asettavat kysymyksiä ja pakottavat katsojan miettimään. Lisäksi video hyödyntää audiovisuaalisen kerronnan mahdollisuuksia, kun se antaa katsojalle vallan päättää, osaako Davis laulaa ja onko laulu lopulta hyvää asiakaspalvelua.

5.3 Lapin Kansan videot

Lapin Kansan nettisivuilla helmikuussa 2014 julkaistut videot ovat aiheiltaan visuaalisia. Osassa videoista on myös hyödynnetty jonkin verran tarinallisia elementtejä. Analysoin nyt yksitellen videoita videojournalismin näkökulmasta.

5.3.1 Videojournalismin periaatteita hyödynnetään jo osittain

”Rockin historiaa kirpputorilla: Remun tavaroita myyntiin Rovaniemellä” -juttuun liittyvä video kertoo, kuinka Remu Aaltosen tavaroita päätyi myyntiin rovaniemeläiselle kirpputorille (Jokiranta & Kääriäinen 2014a, hakupäivä 11.4.2014). Aiheena ovat siis Remun tavarat kirpputorilla. Video noudattelee jossakin määrin tarinan muotoa. Tarinalla on päähenkilö, kirpputori Vintikin omistaja Seppo Salo, jolla on päämäärä. Hän tahtoo tarjoilla lappilaisille ja rovaniemeläisille jotakin erikoista näytettävää ja myytävää. Videon alussa on koukku, joka herättää kysymyksiä. Salo pitelee kässissään palovaurioista kärsivää kitaraa ja kertoo, että ”monet meistä muistaa, että Remun asunnossa oli paha tulipalo tuossa kymmenkunta vuotta sitten, mutta miten tämä kitara täällä on niin lyhykäisyydessään tarina siitä.” Aloitusta toimii kolmestakin syystä. Ensinnäkin se esittelee mielenkiintoisen yksityiskohdan, joka saa kiinnostumaan aiheesta. Lisäksi se vetoaa mielenkiintoon, joka kohdistuu kuuluisiin henkilöihin. Kolmanneksi se esittää kysymyksen, johon se lupaa vastata. Tarinan heikkous on videon keskikohta. Video kertoo, kuinka Remun tavarat päätyivät Rovaniemelle, mutta tarinassa ei ole vastoinkäymisiä eli konflikteja. Konfliktien puutteesta seuraa, ettei tarinalla ole kohokohtaa. Konfliktit eivät voi huipentua, koska niitä ei ole. Aloituksen tapaan videon lopetus on kuitenkin mieleenpainuva, sillä katsojalle esitellään jälleen mielenkiintoinen yksityiskohta Remun tavaroista.

Konfliktien lisäksi tarinasta puuttuu yleisinhimillinen teema, joka mahdollistaisi samaistumisen ja herättäisi siten mielenkiinnon. Salon toteamuksesta, että Remu on kirpputorien ystävä ja rakastaa erikoisuuksia, pilkistää pieni yleisen teeman ajatus. Remun tavarat alkavat edustaa kirpputorien vakiokävijöitä ja erikoisia esineitä. Teemaa ei kuitenkaan käsitellä enempää. Teeman puuttumisen takia video jää osittaisesta tarinallisuudesta ja mielenkiintoisesta alusta huolimatta pintapuoliseksi eikä herätä katsojassa kovinkaan suuria tunteita. Videon kiinnostavuus nojaa täysin Remuun kuuluisana henkilönä. Videon aihe on kuitenkin visuaalinen. Remun tavarat ovat mielenkiintoisia ja niissä riittää näytettävää. Lisäksi päähenkilö puhuu sujuvasti ja selkeästi.

Seuraava video esittelee Joulupukin kelkkatalon mielenkiintoisia kelkkoja (Jokiranta & Kääriäinen 2014b, hakupäivä 11.4.2014). Videosta ei löydy tarinaa, eikä siinä synny ristiriitoja tai jännitteitä. Video ei noudattele tv-insertin rakennetta, koska siinä ei ole uutista, eikä se kerro tärkeintä asiaa ensimmäisenä. Videolla yksinkertaisesti esitellään muutama Joulupukin kelkkatalon erikoinen moottorikelkka. Lisäksi videolta puuttuu päähenkilö. Toki päätähdiksi nousevat kelkat, mutta niinkään ei syvennytä tarpeeksi, jotta päähenkilön määritelmä täytyisi. Myös ongelma tai pää-

määrä puuttuu. Videon alussa on kuitenkin eräänlainen koukku. Videolla kerrotaan moottorikelkasta, jolla ajaminen on kuin motorisoitua hiihtämistä. Yksityiskohta on mielenkiintoinen ja ainakin itse jäin odottamaan jatkoa sille. Video ei kuitenkaan vastaa odotukseen, sillä se hyppää heti seuraavan kelkan kuvailuun, eikä palaa enää ensimmäiseen. Lopetus esittelee jälleen mieleenpainuvan yksityiskohdan. Se kertoo kelkasta, joka menee kahteen osaan ilman erillisiä työkaluja. Lopetus jää mieleen, mutta video kokonaisuutena ei. Videolta puuttuu yleisinhimillinen teema, joten sen kiinnostavuus nojaa täysin erikoisiin moottorikelkkoihin. Kelkkailusta kiinnostuneet varmasti innostuvat videosta, mutta muita se tuskin puhuttelee. Videon aihe on visuaalinen, mutta kuvat muistuttavat lähinnä valokuvia. Liikkuva kuva ei tuo paikallaan seisovien kelkkojen esittelyyn mitään, mitä ei valokuvalla voisi kertoa. Toki myös pysähtynyt kuva toimii, kun yksityiskohdat ovat tarpeeksi mielenkiintoisia. Kuva tukee videon sisältöä eli puhetta, koska se näyttää käytännössä asiat, joista haastateltava kertoo. Haastateltava on selkeäsanainen, mutta vaikuttaa jäykältä ja vi-ralliselta.

Aineistossani on myös kaksi ohjevideota. Toinen niistä kertoo, kuinka lihasta poistetaan sitkeä kalvo (Aho 2014a, hakupäivä 11.4.2014). Video noudattelee pääpiirteissään tarinan rakennetta. Päähenkilö on kokki Sami Lamminaho, jonka tavoite on poistaa lihan sitkeä kalvo. Päähenkilö kohtaa vaikeuksia, sillä kaikki ei suju ongelmitta. Hän saa kuitenkin kalvon irrotettua. Tarina hui-pentuu, kun tehtävä on hoidettu. Aloitus on sekava, eikä sen vuoksi herätä mielenkiintoa. Mielenkiinnon herättäjänä toimii kuitenkin jutun otsikko, jossa kerrotaan videon aihe. Videon lope-tus ei sekään ole erikoisen mieleenpainuva. Lopussa todetaan, että tehtävä saatiin suoritettua. Vaikka video noudattelee tarinan rakennetta, siitä puuttuu yleisinhimillinen teema. Toki ruoka ja syöminen ovat inhimillisiä asioita, jotka kiinnostavat. Video jää kuitenkin pelkän ohjeen tasolle. Vi-deolla ei todeta syömisestä tai ruuasta mitään yleisinhimillistä. Teeman puutteen vuoksi video ei tarinallisuudestaan huolimatta välitä tunnetta. Video hyödyntää kuitenkin hyvin audiovisuaalisen kerronnan mahdollisuuksia. Lamminaho kertoo, kuinka kalvo poistetaan. Hän puhuu tarpeeksi selvästi, jotta puheen ymmärtäminen onnistuu ensimmäisellä katselukerralla. Lisäksi kuva näyt-tää, mitä Lamminaho tekee.

Helmikuun videotarjonnassa esitellään ohjeita myös talviajoon (Jokiranta & Kääriäinen 2014c, hakupäivä 11.4.2014). Videosta löytyy hyvin yksinkertainen tarina. Ensin kiihdytetään vauhti kah-deksaankymppiin, sitten koetetaan hallita autoa ja lopulta pysähdytään. Tarina ei kuitenkaan väli-

ty videolta kovin selkeästi. Videon päähenkilö on entinen rallikuski Heikki Poranen. Hänellä on tavoite, koska hän tahtoo ajaa turvallisesti talviolosuhteissa. Tavoite ei kuitenkaan selviä videon alusta, vaan se pitää lukea tekstiosiesta tai päätellä videon pyöriessä. Videon alussa ei ole koukua, eikä lopetus jää mieleen. Myös yleisinhimillinen teema puuttuu, joten video kiinnostaa – jos kiinnostaa – vain aiheeseen kohdistuvan mielenkiinnon takia. Aihe on visuaalinen, koska siinä on liikkuva objekti. Tosin kuva on aika triviaalia, sillä talviautoilu on suomalaisille tuttua.

Kuuden ja puolen minuutin mittainen video näyttää, kun alokkaat vannovat sotilasvalan Ivalon rajakomppaniassa (Miettunen 2014a, hakupäivä 11.4.2014). Aiheena on valatilaisuus. Video esittää kuvakerronnan keinoin hyvin yksinkertaistetun tarinan, joka kuitenkin jää päivä elämää -tyyli-seksi. Videon päähenkilönä on valan vannova sotilasjoukko. Videon lopussa on hieman yllättäen muutamien sotilaiden haastatteluja. Valan vannominen on päämäärä, mutta matkalla ei tule eteen konflikteja. Alussa ei ole koukua. Video näyttää juoksevia sotilaita ja siirtyy sitten saliin, jossa soi marssimusiikki. Videon lopussa on kuitenkin tehokas sitaatti, joka jää mieleen. Toimittaja kysyy sotilailta, millainen Ivalo on. Sotilas vastaa: ”Kova mutta kiva, koska täällä on fyysisesti rankkaa. Pääsee tekemään hommia, mutta sen jälkeen tulee hyvä mieli, kun on päässyt suorittamaan ja selvinnyt ja ehkä ylittänytkin vähän itsensä.” Sitatit nostaa esiin yleisinhimillisen teeman itsensä koettelemisesta ja selviytymisestä. Vaikka viimeisessä sitaatissa väläytetään yleisinhimillistä teemaa, puuttuu se kuitenkin videosta kokonaisuutena. Sitatit jää muiden sotilaiden kommenttien tavoin irralliseksi. Videon aihe eli sotilasvalan vannominen on sekä visuaalinen että auditiivinen tapahtuma. Lisäksi se poikkeaa monen lappilaisen arjesta, joten se herättää myös mielenkiintoa. Myös sotilaspuvut ja varusmiesten olemus riittää visuaaliseksi elementiksi. Video olisi kuitenkin vaatinut tuekseen henkilötarinaa ja yleisinhimillistä teemaa. Video on varmasti herättänyt kiinnostusta, koska sen aihe koskettaa monia. Nyt sen kiinnostavuus nojaa kuitenkin pelkästään aiheeseen, eikä ota kaikkea temaattista ja siten mielenkiintoa herättävää ja puhuttelevaa potentiaalia käyttöönsä.

Varusmiesten valatilaisuuden tapaan myös video kiinalaisista jäänveistäjistä on aiheeltaan visuaalinen (Miettunen 2014a, hakupäivä 11.4.2014). Video ei kuitenkaan kerro tarinaa, sillä ei ole päähenkilöä eikä siten ratkaistavaa ongelmaa tai päämäärääkään. Video muistuttaa päivä elämää -tarinaa, koska se kuvaa tapahtumia pyrkimättä juurikaan löytämään teemoja niiden takaa. Alussa on mielenkiintoista kuvaa veistoksista, mutta ilman sisältöä eli puhetta tai tekstiä se ei riitä

herättämään mielenkiintoa. Videon lopussa kaksi miestä veistää jäätä. He eivät saa patsasta valmiiksi eivätkä puhu mitään, ja video loppuukin yhtäkkiä. Videolla ei ole teemaa, joten sen kiinnostavuus nojautuu puhtaasti mielenkiintoiseen kuvaan veistoksista.

Saamelaisuudesta matkailuvalttia puuhaavasta Samuli Näkkälästä kertova video sen sijaan hyödyntää jonkin verran tarinan muotoa ja elementtejä (Aho 2014b, hakupäivä 11.4.2014). Videon aihe perustuu erikoisuuteen. Tarina kertoo miehestä, joka tarjoilee perinteisiä saamelaisia arkias-kareita nähtäväksi ja koettavaksi matkailijoille. Videolla on päähenkilö eli Samuli Näkkälä, jolla on selkeä päämäärä. Hän yrittää järjestää teemapalveluita asiakkaille. Tarinan alussa on koukku. Tavallisen saamelaisen elämän ja matkailun yhdistäminen synnyttää vanhan ja uuden kohtaamisen ja sitä kautta ristiriidan, joka herättää kiinnostuksen. Alun leikkauksen olisi kuitenkin voinut hoitaa niin, että henkilö esitellään vasta koukun jälkeen. Nyt katsojalle kerrotaan ensin Näkkälän nimi ja vasta sen jälkeen mielenkiintoinen aloitus. Tarinan päähenkilö ei kohtaa konkreettisia ristiriitoja, vaan ne rakentuvat katsojan mielessä. Video muistuttaakin enemmän pala elämää -tarinaa kuin perinteistä kertomusta. Jo alussa teemaksi nousee vanhan eli saamelaisuuden ja uuden eli matkailun kohtaaminen, joka herättää katsojan mielessä kysymyksiä. Teema syvenee vähitellen ja saavuttaa huippuhetkensä, kun Näkkälä kertoo juuristaan poronhoitoperheessä. Videon teema ei kuitenkaan nouse Näkkälää yleisemmälle tasolle. Lisäksi osa katsojan mieleen nousseista kysymyksistä jää vastaamatta: Kuinka Näkkälä kokee saamelaisten perinteiden ja matkailun kohtaamisen? Miltä hänestä tuntuu, kun ihmiset tulevat hämmästelemään hänen sukunsa perinteistä elinkeinoa? Miksi hän tahtoo tarjolla saamelaisperinteitä matkailuohjelmaksi? Näkkälästä kertovan videon aihe on audiovisuaalinen. Saamelaisten perinteisessä elinkeinossa on nähtävää ja kuultavaa. Aiheen visuaalisuutta olisi kuitenkin voinut hyödyntää hieman enemmän. Olisi voinut näyttää Näkkälän matkailijoiden kanssa, esitellä hänen arkeaan ja täydentää siten teemaa pala elämää -tarinoiden tyyliin. Nyt kuvat jäävät hieman päälle liimatuiksi kuvituskuviksi. Näkkälän lap-pilainen puhetapa kuitenkin täydentää visuaalista antia ja videon teemaa.

Aineistoni ainoa etäisesti uutisinserttiä muistuttava video kertoo Korkalovaaran katutyömaasta (Aho & Haapakangas 2014, hakupäivä 11.4.2014). Videolla ei ole tarinaa. Sen sijaan se rakentuu uutisen tapaan faktatiedon ympärille. Tosin terävä kärki puuttuu, koska videon alussa todetaan vain, että nyt ollaan Kiveliöntien työmaalla. Videon pääroolissa on asiantuntija, työpäällikkö Ari Aspegren. Hänellä ei ole tavoitetta. Kehnosta alusta huolimatta videon lopetus on mieleenpainu-

va, koska se näyttää räjähdysen. Koko videon olisikin voinut rakentaa tarinallisesti esimerkiksi räjähdysen valmistelun ja odotuksen ympärille. Videolta ei löydy yleisinhimillistä teemaa, vaan se nojaa uutisaiheen kiinnostavuuteen ja räjähdysen odottamiseen. Videolla ei kuitenkaan kerrota, että räjähdys on tulossa. Tieto täytyy päätellä videoon liittyvästä tekstistä. Aihe on audiovisuaalinen, koska räjähdyksessä on katseltavaa ja kuunneltavaa. Lisäksi työmaa-alueelta löytyy työkoneita ja työtehtäviä. Visuaalisuutta olisi kuitenkin voinut hyödyntää paremmin. Nyt katsojalle tarjoillaan vain kuvia paikoillaan seisovista työkoneista ja ihmisistä.

Lapin Kansan juttujen tekstin ja videon suhde noudattelee multimediallisuuden pääperiaatteita. Videoihin liittyvät, yleensä vain muutaman sadan merkin mittaiset tekstiosiot on pääosin valjastettu faktatiedon ja laajemman asiayhteyden kertomiseen. Teksteissä kerrotaan, että Joulupukin kelkkatalo avattiin tänään, Lapissa on tänä talvena sattunut useita kulonkolareita, Kiilopää viettää 50-vuotissynttäreitä tai Vintikissä myydään kohta Remu Aaltosen tavaroita. Tämä noudattelee multimediallisuuden pääperiaatteita, koska tekstiä kannattaa hyödyntää sellaisten asioiden kertomisessa, joita on muutoin vaikea selventää. Tällaisia tietoja ovat tapahtumien kontekstit ja faktat, koska asiatiedon kertominen videolla rikkoo usein herkästi tarinan rakenteen ja jännitteen. Korkealovaaran tietömaasta kertova juttu kuitenkin osoittaa, että videon ja tekstin suhde ei ole vielä täysin hallussa. Teksti kertoo eri asian kuin video, mutta videojournalismin periaatteiden mukaisesti videon ja tekstin asiasisältöjen pitäisi olla juuri päinvastaiset. Teksti nimittäin kertoo tarinan räjähdyksestä ja sen valmistelusta. Video puolestaan tarjoilee asiatietoa asiantuntijan suulla. Todellinen videoiden multimediallisuuden tarkasteleminen vaatisi kuitenkin myös niiden ohessa julkaistujen lehtijuttujen analysoimista, johon minulla ei opinnäytetyön puitteissa ole mahdollisuutta, koska aineistoni paisuisi silloin liian laajaksi ja analyysi veisi liikaa aikaa.

5.3.2 Aiheet ovat visuaalisia, mutta rakenne hakee muotoaan

Seuraavaksi luokittelin Lapin Kansan videot aiheen ja asiasisällön sekä muodon ja rakenteen perusteella samaan tapaan kuin esimerkivideot. Luokittelen videot aiheen, kerronnan, multimediallisuuden, tarinan muodon, haastateltavien, aloituksen, lopetuksen ja teeman perusteella. Luokittelussa auttavat edellä käsitellyt jokaisen videon yksityiskohtaiset analyysit.

Kaikkien Lapin Kansan videoiden aiheet ovat visuaalisia ja sopivat siten videolle. Monesta aiheesta kuitenkin puuttuu tarinallisuus. Esimerkiksi jäänveistosta kertovan videon aihe on visuaalinen, mutta siinä ei ole tarinaa. Puolet Lapin Kansan videoiden aiheista ei asettunut mihinkään videojournalismin anatomian ja esimerkkivideoiden avulla luoduista luokista. Näitä ovat jäänveiston lisäksi lihakoulua, talviajtoa ja Korkalovaaran katutyömaata käsittelevät videot.

Puolet Lapin Kansan videoista hyödyntää ainoastaan luonnollisia ääniä eli perustuu haastateltavan kykyyn kertoa tarina. Lopuissa videoissa katsoja kuulee toimittajan äänen, muttei missään vaiheessa näe häntä. Neljässä videossa haastateltavana on pelkästään asiantuntija. Jäänveistoa esittelevässä videossa kuuluu sekä asiantuntijan eli yksikönjohtaja Seppo Uskin että tavallisia ihmisiä edustavien jäänveistäjien ääni. Rajan vala -videon haastateltavana ovat valan vannovat sotilaat eli tavalliset ihmiset, joita tapahtuma koskettaa. Matkailua ja Remun tavaroita käsittelevissä videoissa tarinat rakentuvat päähenkilöiden haastattelujen varaan.

Videot noudattelevat osittain tarinan muotoa ja hyödyntävät jonkin verran erilaisia tarinankerronnan elementtejä. Lisäksi päähenkilöillä on päämääriä, joita he pyrkivät tavoittelemaan. Selkeitä konflikteja ja vastoinkäymisiä videoista ei kuitenkaan juuri löydy. Kaikki tarinat jäävät siis tavalla tai toisella puutteellisiksi. Aineiston molemmat ohjevideot noudattelevat jokseenkin tarinan muotoa. Videoista löytyy päähenkilö, jolla on päämäärä. Päämäärän eteen tulee ainakin jonkinlaisia konflikteja, jotka kuitenkin ratkeavat. Seuraa kliimaksi ja loppuratkaisu. Selkeät konfliktit kuitenkin puuttuvat molemmista. Tarinan muotoon asettuu myös Remun tavaroista kertova video, mutta siitäkin puuttuvat vastoinkäymiset. Tarinoiden lisäksi kaksi Lapin Kansan videoista asettuu päivä elämää -kategoriaan. Näitä ovat rajan valasta ja jäänveistosta kertovat videot. Molemmat kuvaavat tietyn paikan tapahtumia, mutta eivät esittele niitä osana laajempaa temaattista kokonaisuutta. Molemmissa videoissa on lyhyitä haastatteluja, mutta niiden sisältö ei riitä nostamaan videoita teematarinoiden tasolle. Korkalovaaran katutyömaasta kertova video muistuttaa muodoltaan etäisesti uutisinserttiä. Uutisen rakenne ei kuitenkaan välity selkeästi. Joulupukin kelkkatalon erikoisuuksia esittelevä video sen sijaan ei edusta edes etäisesti mitään videojournalismin anatomian ja esimerkkivideoiden pohjalta määrittelemääni tarinan muotoa.

Lapin Kansan videoissa on jonkin verran mielenkiintoisia aloituksia ja mieleenpainuvia lopetuksia. Remun tavaroista ja matkailusta kertovien videoiden aloitukset herättävät kysymyksiä. Viiden vi-

deon aloitukset eivät kuitenkaan herätä mielenkiintoa eivätkä siksi ole toimivia koukkuja. Lopetukset toimivat aloituksia useammin, mutta kolmen videon lopetus ei jää mieleen. Erityisen voimakas lopetus oli Korkalovaaran tietyömaasta kertovassa videossa, sillä video loppuu räjähdykseen. Toisaalta räjähdystä ei juurikaan pohjustettu videolla, joten se jää hieman irralliseksi elementiksi.

Lähes kaikki Lapin Kansan videot ovat ymmärrettäviä ilman niihin liittyvää kirjoitettua juttua. Ainoastaan Joulupukin kelkkatalon erikoisuuksista kertova video kaipaa tuekseen tekstin, josta selviää, missä kelkat ovat. Lihakoulua, jäänveistoa ja Remun tavaroita käsittelevät videot toimivat ilman tekstiä, mutta kirjoitettu juttu tukee niiden sisältöä esittämällä faktatietoa kuten aikoja ja paikkoja. Muut videot toimivat itsenäisinä minidokumentteina, vaikka niihin liittyykin tekstiä. Näiden juttujen teksti ei tarjoile tietoa, jota videolta ei löytyisi.

Videoiden suurin ongelma on yleisinhimillisen teeman puuttuminen. Saamelaisuutta ja matkailua kuvaavassa videossa teemaa käsiteltiin jonkun verran. Lisäksi Remun tavaroista ja rajan valasta kertovista videoista löytyi etsimällä pieni viittaus yleisempään ja laajempaan teemaan. Viimeksi mainituissa teema jäi kuitenkin yhteen sitaattiin eikä siis syventynyt lainkaan tarinan aikana. Teemaa käsittelevässä tarinassa asiaa ei nostettu päähenkilöä laajemmalle ja yleisemmälle tasolle. Yleisinhimillinen teema mahdollistaa tarinaan ja päähenkilöön samaistumisen ja herättää siten kiinnostusta laajemmin kuin pelkästään videon aiheesta innostuneiden keskuudessa. Näin ollen Lapin Kansan videot nojaavat pelkästään aiheen kiinnostavuuteen eivätkä hyödynnä parasta mahdollista keinoa saavuttaa laajan yleisön mielenkiintoa.

Lapin Kansan videot noudattelevat osittain tarinan rakennetta. Selkeät, tarinaa eteenpäin ajavat konfliktit puuttuvat kuitenkin lähes kokonaan. Suurin ongelma on yleisinhimillisten teemojen puuttuminen. Koska teemoja ei juuri käsitellä, perustuu videoiden kiinnostavuus puhtaasti aiheen herättämään mielenkiintoon. Tällöin kiinnostuneiden katsojien joukko rajautuu aiheesta innostuneisiin eivätkä videot herätä yleisinhimillistä mielenkiintoa. Olin katsonut lähes kaikki videot heti niiden ilmestyttyä. En siis juurikaan yllätynyt havainnoistani. Mielestäni on kuitenkin kummallista, ettei videoissa hyödynnetä tarinan tai edes uutisen rakennetta. Videoita tekevät toimittajat, jotka kirjoittavat lehtijuttuja uutisten ja tarinoiden muodoissa, sekä kuvaajat, joiden ammatilliseen osaamiseen kuuluu kuvakerronnan hallitseminen.

5.4 Yhteenveto

Kokkosen mielipiteet ja videojournalismin periaatteet

Antti Kokkonen nosti tarinan troolin perään jääneestä taimenesta esimerkiksi onnistuneesta videosta (Jokiranta 2014, hakupäivä 11.4.2014). Päätin analysoida nopeasti, miten hyvin päätoimittajan esimerkki noudattelee videojournalismin periaatteita. Vaikka olin nähnyt videon jo aiemmin, yllätyin siitä, kuinka tarkasti se asettuu videojournalismin anatomiaan.

Video kertoo, kuinka Juha Kyrö ja Matti Ropponen saivat yli metrin mittaisen taimenen Inarilta. Aihe on eriskummallinen tapahtuma, koska yhtä suurta taimenta ei ole noussut Suomen vesiltä ainakaan 50 vuoteen. Video on rakennettu tarinan muotoon ja noudattelee hyvin tarkoin, vaikkakin yksinkertaisesti, draaman kaaren perusrakennetta. Tarinan alussa on koukku. Kyrö kertoo, että ”siitä on kaikenlaista juttua, mutta rehellisesti se tuli troolin perästä. Ja olisihan sillä voittanut kaikki kilpailut, mutta kun ei viitsi sen troolin takia niihin ilmoitella ja kilpailla.” Aloitus menee suoraan asiaan. Samalla se kertoo mielenkiintoisen yksityiskohdan tapahtuneesta. Lisäksi aloitus asettaa kysymyksen, johon se vastaa. Mielenkiinto herää. Lisäksi aloitus väläyttää jo tarinan yleisinhimillistä teemaa, joka käsittelee reilua peliä ja toisaalta yhteistyötä ja luottamusta.

Tarinalla on selkeä päähenkilö eli Tuomas Kyrö. Hänellä on päämäärä, sillä hän tahtoo auttaa ystäväänsä, joka lähtee kalastamaan. Koukkuu seuraakin esittelyvaihe, jossa kerrotaan, miksi Kyrö lähti kyseisenä päivänä kalaan. Kaveri pyysi mukaan, ja Kyrö suostui. Aloitus johdattelee tarinan teemaan eli yhteistyöhön ja kaverin auttamiseen. Suuria konflikteja tarinassa ei ilmene, mutta Kyrön tarkka tapahtumien kuvailu pitää otteessaan. Eteen osuu myös ongelma, kun taimen pitää hakata kirveen hamaralla hengiltä. Tarina huipentuu, kun Kyrö kertoo, että kaveri antoi kalan hänelle kiitokseksi kalakaveriksi lähtemisestä. Kyrön tahdonsuunta eli halu auttaa kaveria johtaa siis yllättävään käänteeseen. Samalla tarinan teemat syvenevät. Pelataan reilua peliä eli kiitetään kaveria avusta. Myös yhteistyön ja luottamuksen teema syvenee. Mielenkiintoisen tarinan teemoista tekee se, ettei Kyrö kertaakaan puhu muusta kuin kalareissusta ja omista kokemuksistaan. Hän ei siis pohdi kokemuksiansa laajempaa merkitystä. Se ei kuitenkaan ole tarpeen, sillä yleisinhimilliset teemat kuuluvat voimakkaasti hänen tarinansa taustalta. Myös tarinan lopetus jää mieleen. Lopetus on luonnollinen päätös kalajutulle, koska saalis syödään. Tätäkään ei sanota

suoraan, vaan Kyrö toteaa, että kala oli hyvää. Toisaalta lopetus myös summaa tarinan ajatusta: kalareissu oli hyvä ja siitä seurasi hyviä asioita.

Taimenvideo keräsi Kokkosen mukaan erityisen paljon katsojia ja siivitti Lapin Kansan nettisivujen viikkokävijämäärän hyvälle tasolle. Video on esimerkki siitä, että videojournalismin periaatteet vetävät katsojia myös Lapin Kansan sivuilla. Toisaalta video todistaa, että videojournalismin anatomian mukaisia tuotoksia on mahdollista tehdä lehden resursseilla. Näkisinkin videon paitsi onnistuneena esimerkkinä myös osoituksena tarinallisuuden ja yleisinhimillisen teeman merkityksestä videoiden katsojissa herättämään mielenkiintoon ja sitä kautta katsojamääriin.

Kokkosen näkemykset videoista seuraavat pitkälti videojournalismin periaatteita. Jo syyt videoiden tekoon muistuttavat videojournalismin taustalta löytyviä ajatuksia. Kokkonen perustelee videoihin panostamista teknisten edellytysten kehittymisellä, median murroksella ja kuluttajakäyttäytymisen muutoksella. Sanomalehden pienenevät lukijamäärät pakottavat Kokkosen mukaan toimituksen kehittämään uusia tapoja vedota lukijoihin. Videojournalismi sai alkunsa samankaltaisista ajatuksista vuosituhaten vaihteessa, kun sanomalehtien levikit kääntyivät laskuun. Printtilehtien julkaisijat ajattelivat, että netistä löytyy pelastus. Samoihin aikoihin digitaalisten videokameroiden ja editointiohjelmien kuluttajahinnat laskivat, joten toimituksilla oli varaa hankkia välineitä videoiden tekoon. Myös laajakaistojen nopeudet kasvoivat, joten lukijat pystyivät toistamaan videoita yhä helpommin. YouTube ja Vimeo kasvattivat suosiotaan. Sanomalehdet halusivat olla siellä, missä kuluttajat viihtyivät. (Kobre 2012, Preface.)

Myös Kokkosen listaamat nettivideoiden kriteerit ovat samankaltaisia videojournalismin anatomian kanssa. Päätoimittajan mukaan Lapin Kansan videoiden tulisi noudattaa samoja laatulehden kriteereitä kuin printtilehden juttujenkin. Videoiden pitäisi olla teknisesti hyvin toteutettuja ja noudattaa yleisiä liikkuvan kuvan periaatteita. Myös videojournalismin lähtökohtana on voimakas visuaalisuus ja tarinan kuljettaminen kuvakerron avulla (Lancaster 2013, 6). Lisäksi videoiden taustalta tulisi Kokkosen mukaan löytyä substanssia eli asiasisältöä. Samoista ajatuksista lähtee myös videojournalismi. Pelkät kauniit kuvat eivät riitä, vaan videosta ja sen tarinasta tulisi löytyä yleisinhimillinen teema, jotta mahdollisimman moni katsoja pystyy samaistumaan päähenkilön kokemuksiin. Lancaster neuvookin, että ennen kuvaamista tulisi pohtia, miksi kyseinen tarina pitää kertoa ja miksi yleisön tulisi kiinnostua siitä. Tarinalla pitää siis olla myös videojournalismissa laa-

jaa merkitystä eli asiasisältöä, joka kiinnostaa ja koskettaa yleisöä. (Kobré 2012, Day-in-the-Life, Producing a Story; Lancaster 2013, 20.) Lisäksi Kokkonen toteaa, että videolla korostuu tunne ja tarinallisuus. Nämä ovat videojournalismin lähtökohta. Videojournalismissa aiheesta täytyy löytyä tarina, joka pitäisi kertoa niin, että se herättää katsojissa tunteita. (Kobré 2012, Evaluating the Story's Potential.)

Päätoimittaja listaa videoiden kriteereiksi tarkemmin kiinnostavuuden, uutisen merkityksen katsojalle ja paikallisuuden. Kiinnostavuus ja merkitys katsojalle ovat myös videojournalismin lähtökoh-
tia. Kiinnostavuuteen pyritään tarinallisuuden ja yleisinhimillisten teemojen avulla (Kobré 2012, Shaping a Story; Lancaster 2013, 16–17, 20). Videojournalismi ei vain raportoi faktoja, vaan etsii ja kertoo voimakkaita tarinoita. Tarinat ja tunne välittyvät tehokkaasti todellisen ihmisen kokemus-
ten kautta, josta katsojat voivat yleistää näkemänsä ja kuulemansa henkilötarinat ja kokemukset osaksi laajempaa ilmiötä. (Lancaster 2013, 14; Aaltonen 2011, 18, 20.)

Videoiden pitäisi Kokkonen mukaan olla paitsi kiinnostavia myös laadukkaita. Mielestäni Kokko-
sen ajatus summaa hyvin videojournalismin periaatteet. Kiinnostavuus syntyy aihevalinnasta, tari-
nallisuudesta, teemoista ja asiasisällöstä. Samat asiat johtavat myös laadukkuuteen: Huolellinen
käsikirjoitus, yleisinhimilliset teemat ja sitä kautta tarkoin mietitty asiasisältö luovat taidokkaan
teknisen toteutuksen ohella laadukkuuden tunteen. Katsoja näkee, että videon ovat tehneet am-
mattilaiset, jotka osaavat asiansa. Tärkeää on myös, että video laskeutuu byrokraattiselta yläta-
solta lähelle tavallista ihmistä, ajattelee Kokkonen. Myös tämä ajatus on videojournalismin lähtö-
kohtia, koska sen tavoitteena on löytää todellisten ihmisten inhimillisiä tarinoita.

Videoista pitäisi tulla uusi kerronnan muoto perinteisten kirjoitettujen juttujen rinnalle, linjaa Kok-
konen. Toimituksen työntekijöiden pitäisi oppia tunnistamaan, mitkä asiat on luonteva kertoa vi-
deolla. Myös Lancaster ja Kobré painottavat, ettei kaikkia tarinoita kannata kertoa videolla, vaan
monet toimivat paremmin kirjoitettuna juttuna (Lancaster 2013, 19; Kobré 2012, Successful Story
Topics). Lisäksi Kokkonen toteaa, että ääni on kokonaan uusi elementti sekä kuviin totuneille
valokuvaajille että tarinoita kertoville toimittajille. Hänen mukaansa mikään ei ärsytä niin paljoa,
kuin videon huonolaatuinen ääni. Kobré on samolla linjoilla todetessaan, että ääni on videon tär-
kein elementti. Äänen ansiosta tarinan juoni pitää katsojat kiinnostuneina. Lisäksi ääni tarjoaa in-
formaatiota, jonka takia video muistetaan. (Kobré 2012, Sound is Vital to Understanding.)

Kokkosen mielestä Lapin Kansan nettisivuille pitää tehdä videoita broadcast- eli tv-inserttejä kevyemmin. Tämä oli myös videojournalismin lähtökohta. Videojournalistiset tuotokset eivät kuitenkaan aina synny yhtä nopeasti kuin tv-uutiset (Lancaster 2013, 6). Videojournalistin täytyy yleensä viettää haastateltavien kanssa enemmän aikaa kuin tv-uutisten toimittajan. Henkilötarinan aineiden kokoaminen vie usein pidempään kuin pelkän faktatiedon toimittaminen. (Lancaster 2013, 6–7, 9–12.) Kobre huomauttaa, että videon kuvaaminen ja editointi vie kokemattomalta tekijältä vielä muita kauemmin. Hän muistuttaa, että heikkolaatuisten tarinoiden kuvaaminen on helppoa ja nopeaa. Hyvä tarina syntyy harvemmin yksinkertaisesti ja joutuisasti. (Kobre 2012, Evaluating the Story's Potential.) Laadukkaiden videoiden ja tarinoiden luominen vie aikaa, sillä se vaatii kuvaamisen ja editoinnin lisäksi huolellista suunnittelua ja käsikirjoittamista. Esivalmistelut ovat kuitenkin tärkeitä, jotta videolle saadaan materiaalia, joka taipuu tarinan muotoon ja välittää tunteita. Lisäksi ennakkosuunnittelu auttaa hyödyntämään käytössä olevan vähäisen ajan parhaalla mahdollisella tavalla. (Kobre 2012, Making a Plan.) Tämä on ainoa kohta, jossa Kokkosen näkemykset osittain poikkeavat videojournalismin periaatteista. Toisaalta Inarin taimenesta kertova video osoittaa, että videojournalismin tekeminen Lapin Kansan resursseilla on mahdollista. Lapin Kansan videoihin onkin mielestäni syytä valita aiheita, joista löytyy helposti tarina ja teema ja joiden kuvaus onnistuu nopealla aikataululla. Näin käytössä olevista resursseista saadaan kaikki hyöty irti.

Lapin Kansan videotuotantoa täytyy Kokkosen mukaan kehittää nyt pääasiassa käytännön kokeilun ja vertaisoppimisen avulla. Myös videojournalismi kehittyi käytännön työssä oppimalla (Kobre 2012, Preface). Koska päätoimittajan näkemykset ovat pääosin samoilla linjoilla videojournalismin kanssa, vertailen seuraavaksi Lapin Kansan tuotoksia videojournalismin periaatteita noudatteleviin esimerkkivideoihin.

Lapin Kansan videot ja esimerkkivideot

Esimerkkivideoiden aiheet asettuvat helposti Kobre'n listaamiin luokkiin. Aiheet ovat valikoituneet paitsi visuaalisuuden myös tarinallisuuden ja teemojen perusteella. Lapin Kansan videoista vain puolet asettuvat Kobre'n luokkiin. Loput aiheista ovat visuaalisia, mutta niistä puuttuu selkeä tarina ja teemat. Eroja löytyy myös videoiden haastateltavista. Esimerkkivideoissa pääroolissa ovat

tavalliset ihmiset tarinoineen, mutta Lapin Kansan videoista suurin osa perustuu asiantuntijoiden haastatteluihin.

Kaikki Lapin Kansan videot ovat visuaalisia, kuten esimerkkivideotkin. Esimerkkivideot kuitenkin hyödyntävät visuaalisuutta tarinankerronnan ja teemojen välittämisen muotona enemmän kuin Lapin Kansan tuotokset. Esimerkkivideoissa kuvat ja luonnolliset tapahtumat kuljettavat haastattelujen ohella tarinaa ja syventävät teemoja. Lapin Kansan videoissa kuvat toimivat pääosin kuvituksen haastattelulle. Luonnollisia tapahtumia aina näytetä ollenkaan. Poikkeuksia ovat videot rajan valasta ja jäänveistosta, jotka puolestaan nojaavat lähes täysin luonnollisiin tapahtumiin, eivätkä jäsennä niitä haastattelujen avulla. Esimerkkivideoissa haastattelut ja luonnolliset tapahtumat vuorottelevat ja tukevat toisiaan. Lapin Kansan videoissa vuorottelu ja tukeminen on vähäisempää ja videot painottuvat yleensä joko haastatteluun tai luonnollisiin tapahtumiin.

Yleisinhimillinen teema löytyy helposti kaikista esimerkkivideoista, mutta selkeästi vain yhdestä Lapin Kansan tuotoksesta. Asiantuntijoiden haastatteluihin perustuvista videoista teema puuttuu täysin. Asiantuntijoiden korostuminen siis vie huomiota yleisinhimillisistä teemoista. Teema puuttuu myös kaikista niistä videoista, joiden aiheet eivät asetu Kobrén luokkiin. Kaikissa esimerkkivideoissa teema syvenee vähitellen tarinan edetessä ja linkytty tiukasti päähenkilön kokemuksiin. Vain yhdestä Lapin Kansan videoista löytyi vastaavaa. Esimerkkivideoiden teemat ovat myös tiukasti sidoksissa videoiden kontekstiin eli journalistiseen asiayhteyteen. Journalististen periaatteiden mukaisesti lehtijuttuja tai muita toimitettuja sisältöjä tuotetaan aiheista, jotka koskettavat ja kiinnostavat katsojia ja lukijoita. Tästä kosketuspinnasta eli eräänlaisesta aiheen relevanttiudesta lukijoille syntyy teema, joka pitää mielenkiinnon yllä. Teema kuitenkin syvenee ja saa todellisen merkityksensä vasta oikeiden ihmisten kokemusten kautta.

Puolet Lapin Kansan videoista käyttää kerronnan muotona toimittajaa, joka ei näy, mutta jonka kysymykset kuuluvat. Esimerkkivideoissa vastaavaa kerrontatapaa ei ole. Mielestäni tällaisessa kerronnassa menetetään sekä ulkopuolisen kertojan selkeyttävä vaikutus että luonnollisten äänen voimakas fokus päähenkilöihin. Katsojana ihmettelin, kuka kysymyksiä esittää.

Lapin Kansan videoiden joukossa ei ole yhtään selkeää henkilötarinaa, mutta esimerkkivideoissa niitä on kolme. Henkilötarina on usein videojournalismissa käytetty tarinan muoto, sillä sen avulla

on helppo inhimillistää isoja ja vaikeasti ymmärrettäviä asioita. Lisäksi henkilötarina tiivistää ajatuksen siitä, että laskeudutaan byrokraattiselta tasolta tavallisten ihmisten kokemusmaailmaan. Lapin Kansan videoista yksi on kuitenkin pala elämää -tarina, joka onkin aineiston ainoa video, jossa tulevat teemat selkeästi esille. Huomionarvoista on myös se, että yleisinhimillinen teema puuttui kokonaan videoista, jotka eivät noudatelleet selkeästi mitään tarinan muotoa. Lisäksi useista Lapin Kansan videoista puuttuu selkeä koukku. Kaikista esimerkkivideoista se sen sijaan on.

Lisäksi osassa esimerkkivideoista käytettiin animoitua lehden logoa videon alussa ja lopputekstejä lopussa. Kaikissa esimerkkivideoissa oli musiikkia. Lapin Kansan videoista vastaavia elementtejä ei löytynyt. Lehden logon, lopputekstien ja musiikin hyödyntäminen lisää videon laadukkuutta. Logo ja lopputekstit osoittavat, että video on journalistinen tuotos, jonka ovat tehneet journalismin ammattilaiset. Kyseessä ei siis ole mikä tahansa tai kenen tahansa tekemä video. Musiikki puolestaan auttaa videon tunnelman rakentamisessa ja lisää siten tunnepitoisuutta ja tarinallisuutta.

5.5 Johtopäätökset

Analyysini perusteella Lapin Kansan videoiden journalistinen sisältö paranisi, jos toimittajat kiinnittäisivät huomiota neljään seikkaan. Ensimmäiseksi aiheet pitäisi valita paitsi visuaalisuuden myös tarinallisuuden perusteella. Pelkät kauniit kuvat eivät riitä. Tarinan aiheen valinnassa voi käyttää apuna Kobrén esittelemiä toimivien videojournalististen aiheiden luokkia. Toki hyviä aiheita voi löytyä myös kyseisten luokkien ulkopuolelta. Toiseksi tarinasta pitäisi löytyä yleisinhimillinen teema, jotta video kiinnostaisi mahdollisimman montaa katsojaa. Teema ja tarina luovat yhdessä asiasisällön, joka nostaa videon journalistisesti laadukkaalle tasolle. Kolmanneksi tarinallisuuden ja temaattisuuden korostamisen pitäisi muuttaa myös haastateltavien valitsemista. Tarinallisuus ja yleisinhimilliset teemat löytyvät usein tavallisten ihmisten kokemusten ja heidän äänellään kerrotujen tarinoiden kautta. Neljänneksi kannattaisi kiinnittää huomiota videoiden aloituksiin.

Videojournalismi vaatii aiheeltaan kahta seikkaa. Aiheesta täytyy löytyä voimakas tarina ja päähenkilö. Lisäksi sen täytyy olla audiovisuaalinen. Pelkkä visuaalisuus ei yksin kanna, kuten ei tarinakaan. (Kobré 2012, Character-Driven Stories.) Tarinan keskeisen roolin vuoksi painotan sen merkitystä, vaikka joitakin tarinallisuuden elementtejä onkin jo hyödynnetty Lapin Kansan videois-

sa. Videojournalistisen tarinoiden muoto noudattelee fiktiosta tuttua draaman kaarta eli niissä on koukku, konflikti, kliimaksi ja loppuratkaisu (Lancaster 2013, 9). Lapin Kansan videoista puuttuu usein päähenkilön päämäärä ja konflikti, jotka ajavat tarinaa eteenpäin. Konflikti syntyy, kun päähenkilö haluaa jotakin ja pyrkii saamaan haluamansa, mutta tielle tulee esteitä. Konfliktit kasvavat, kunnes tarina saavuttaa kliimaksinsa, jolloin päähenkilö joko saa haluamansa tai ei saa sitä. (Lancaster 2013, 16-17.) Päämäärän ja konfliktin puuttumisen takia kunnollista kliimaksiakaan ei Lapin Kansan videoissa ei yleensä ole. Huomiota tulisi kiinnittää siihen, että videoiden tarinoissa on päähenkilön päämäärä ja konflikti, jotka johtavat kliimaksiin.

Videojournalismi pyrkii kuljettamaan tarinaa eteenpäin paitsi haastattelun myös visuaalisesti kuvien avulla ja on näin elokuvamaisempaa kuin tv-uutisten tyyli (Lancaster 2013, 6). Lapin Kansan videoiden tarinat etenevät kuitenkin yleensä lähes täysin haastattelun välityksellä. Tarinan ja videon kuvakerronnan väliseen yhteyteen tulisi siis kiinnittää huomiota. Myös musiikki voi auttaa kuljettamaan tarinaa ja rakentamaan tunnelmaa (Lancaster 2013, 119). Musiikilla voi määrittää videon tunnelmaa ja rytmittää kuvia ja haastatteluja, mutta sitä ei kannata käyttää liikaa eikä sen pitä olla ristiriidassa muiden tarinan elementtien kanssa (Kobré 2012, Types of Cuts). Lapin Kansan videoissa musiikkia ei kuitenkaan ole hyödynnetty. Netistä löytyy lukuisia sivustoja, joiden musiikkia saa käyttää vapaasti (Lancaster 2013, 121). Ehdottaisinkin, että Lapin Kansan toimittajat ja kuvaajat hyödyntäisivät ilmaista musiikkia videoiden teossa.

Tarinan yleisinhimillinen teema mahdollistaa katsojien samaistumisen päähenkilöön (Kobré 2012, Universal Themes; Lancaster 2013, 20). Teema tekee videosta mukaansatempaavan ja kiinnostavan, koska se herättää katsojissa tunteita (Lancaster 2013, 20). Lapin Kansan videot kiinnostaisivat katsojia nykyistä enemmän, jos niissä olisi teema. Tämän takia teemaa olisi hyvä miettiä jo videoita ideoidessa. Teema voi olla esimerkiksi omien periaatteiden mukaan eläminen, pahuuden kohtaaminen tai menestyksen määrittelemine. Tärkeintä on, että teema koskettaa suurinta osaa katsojista eli on yleisinhimillinen ja tarpeeksi perustavanlaatuinen, jotta se herättää kiinnostusta. (Kobré 2012, Universal Themes; Lancaster 2013, 20.)

Tarinallisuuden ja temaattisuuden korostaminen muuttaa myös haastateltavien valitsemista. Videojournalismin lähtökohtana on kertoa voimakkaita tarinoita yhden ihmisen kokemusten kautta (Lancaster 2013, 15). Videoiden päähenkilöt ovat siis tavallisia ihmisiä, joiden kokemusmaail-

maan tarinan katsojat saavat kurkistaa. Puolet Lapin Kansan videoista kuitenkin keskittyy asiantuntijoiden haastatteluihin ja jättää huomiotta ihmiset, joiden elämään videon aihe tavalla tai toisella vaikuttaa. Videojournalismi ei vain raportoivaktoja, vaan sen salaisuutena on voimakkaiden tarinoiden löytäminen ja kertominen (Kobré 2012, Narrative Versus News Story; Lancaster 2013, 9). Samalla henkilö tai henkilöt konkretisoivat tarinan aiheen ja teeman (Lancaster 2013, 16). Tämän takia videolla olisi parempi näyttää tavallisten ihmisten kokemuksia asiantuntijoiden haastattelujen sijaan. Luulen, että tavalliset ihmiset painottuvat luonnostaan haastateltavina, jos Lapin Kansan videotuotannossa pyritään tarinallisuuteen ja yleisinhimillisten teemojen välittämiseen.

Katsojien kiinnostuksen herättäminen on ehkä suurin videojournalismin haasteista. Tarinan alitus määrittää, jaksako katsoja seurata kertomuksen loppuun saakka. Hyväkin tarina jää vaille huomiota ilman toimivaa ja kiinnostuksen herättävää koukua. (Kobré 2012, How to Begin the Story; Lancaster 2013, 17, 24.) Aineistoni Lapin Kansan videoiden aloituksista alle puolet herättää kiinnostuksen. Koukkuihin olisi siis syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Parannusehdotusten toteuttamisessa auttaa videoiden käsikirjoittaminen ja ennakkosuunnittelu. Kobré ja Lancaster painottavat käsikirjoittamisen merkitystä, koska se pakottaa ajattelemaan tarinan rakennetta ja nopeuttaa editointia (Lancaster 2013, 82; Kobré 2012, Writing a Script). Lancaster listaa viisi kysymystä, joihin tulisi vastata ennen videon kuvaamista (2013, 19–20):

1. Kuka on päähenkilösi ja mikä saa hänet toimimaan?
2. Mikä on tarinasi yhteen lauseeseen summattuna? Varmista, että lauseessa on ajatuskonfliktista.
3. Kuinka summaat tarinasi? Erittele koukku, konflikti, kliimaksi ja loppuratkaisu.
4. Millaisia toimintoja voit kuvata?
5. Miksi tarina pitää kertoa ja miksi sinun pitää tehdä se? Miksi katsojien tulisi välittää? Rakenna tarinasi yleisinhimillisen teeman ympärille.

Ehdottaisin, että Lapin Kansan toimittajat käyttäisivät Lancasterin kysymyksiä apuna, kun he suunnittelevat videoita lehden nettisivuille.

Lancaster ohjeistaa käsikirjoittamaan tarinan kuvaamisen jälkeen, ennen editoinnin aloittamista. Hän käyttää esimerkkinä omaa työprosessiaan, joka alkaa haastattelujen litteroinnilla. Seuraavaksi hän lukee litteroinnit läpi, ympyröi voimakkaat sitaatit ja numeroi valitut kohdat niin, että nii-

den järjestys seurailee draaman kaarta. Lopulta hän kopioi sitaatit järjestyksessä käsikirjoitusohjelmaan, Celtex.com:iin. Sitaattien oheen hän kirjoittaa, millainen kuva sopisi niiden yhteyteen. Suurin osa dialogista toimii kuvamateriaalin alla. Katsoja kuulee henkilön puhuvan, mutta ei näe hänen kasvojaan. (Lancaster 2013, 76.) Litterointi on kuitenkin työläs ja aikaa vievä prosessi. Lisäksi Lapin Kansassa videon editoinnista vastaa yleensä kuvaaja. Ehdottaisinkin, että toimittaja katsoisi kuvauksen jälkeen haastattelumateriaalin läpi ja poimisi sieltä mielestensä hyvät kohdat. Hän järjestäisi sitaatit Lancasterin tapaan draaman rakenteen mukaan kulkevaksi tarinaksi. Tämän jälkeen toimittaja keskustelisi kuvaajan kanssa, kuinka tarinaa voisi viedä eteenpäin myös kuvakerronnan avulla. Tarvittaessa toimittaja muokkasi käsikirjoitusta. Kuvaaja editoisi videon käsikirjoituksen mukaan, minkä jälkeen toimittaja katsoisi sen läpi ja ehdottaisi tarvittaessa muutoksia. Kuvaaja muokkasi tarinaa tarvittaessa ja viimeistelisi editoinnin. Näin videon rakenne syntyi tarinoita työkseen kertovan toimittajan ja kuvakerronnan ammattilaisen yhteistyönä, joten todennäköisesti huolehdittaisiin nykyistä paremmin visuaalisuuden ja tarinallisuuden yhteispelistä.

Lapin Kansan toimittajat ovat pääosin ymmärtäneet tekstin roolin videon rinnalla. Teksti mahdollistaa asioiden ja tapahtumien kuvailun, joita ei kuvin voi kertoa (The Multimedia Journalist 2012, hakupäivä 1.5.2014). Teksti sopii siis faktojen kertomiseen. Video puolestaan sopii tapahtumien näyttämiseen ja tarinoiden kertomiseen (The Multimedia Journalist 2012, hakupäivä 1.5.2014). Videoiden rooli tarinoiden ja tunteiden välittäjänä on Lapin Kansassa vielä hakusassa. Jos toimituksessa ryhdytään painottamaan videoiden tarinallisuutta, löytyy tekstillekin luultavasti yhä luontevampi faktatiedon välittäjän rooli videon rinnalta. Esimerkkivideoita etsiessäni huomasin, että videoiden tarinallisuus ja tunnepitoisuus kärsii asiantuntijoiden haastatteluista. Huomioni ja multimediallisuuden periaatteiden valossa ehdottaisin, että asiantuntijoiden haastattelut kerrottaisiin tekstissä. Video puolestaan näyttäisi, kuinka aihe koskettaa tavallista ihmistä.

Ennakkosuunnittelun ja käsikirjoittamisen lisääminen kasvattaa videoiden tekoon kuluvaan aikaan etenkin aluksi, kun rutiineita ei vielä ole. Mielestäni tässä korostuu Kokkosen mainitsema asenne muutoksen tarve. Mikäli Lapin Kansan nettisivuille tahdotaan laadukkaita ja kiinnostavia videoita, täytyy niiden tekemiseen ja tekemisen harjoitteluun varata aikaa. Jos videoita koskevat samat kriteerit kuin lehtijuttuja, pitäisi niiden tekoon varata aikaa kuten kirjoitettuun journalismiin.

5.6 Käytännön kokemuksia

Tutkimukseni tavoitteena on luoda käytännön vinkkejä, joiden avulla Lapin Kansan toimittajat voivat parantaa videoiden laatua ja journalistista sisältöä. Halusin siis lopuksi vielä testata edellä kuvailemani kehitysideoita käytännön työssä, jotta vinkit olisivat mahdollisimman hyödyllisiä. Tein kaksi videota yhdessä valokuvaaja Anssi Jokirannan kanssa kevään ja kesän 2014 aikana. Jokiranta hoiti videoiden kuvaamisen. Minä huolehdin journalistisesta sisällöstä eli suunnittelin rakenteen ja tein haastattelut. Ensimmäinen video kertoo emonsa hylkäämän karhupennun tarinan (Jokiranta & Virranniemi 2014a, hakupäivä 24.8.2014). Kyseessä on henkilötarina, jonka päähenkilö on karhupentu. Video julkaistiin Lapin Kansan omistamalla YourLapland-sivustolla yhdessä siihen liittyvän reportaasin kanssa. Toinen video on teematarina Jouko livarista, joka viettää kesät hevosten kanssa Rovaniemen Hiansaassa (Jokiranta & Virranniemi 2014b, hakupäivä 24.8.2014). Video kertoo livarin suhteesta luontoon ja hevosiin sekä pohtii nykyihmisen luontosuhdetta yleisemmälläkin tasolla. Video julkaistiin Lapin Kansan nettisivuilla.

Videot syntyivät samankaltaisten työvaiheiden kautta. Ensimmäiseksi pohdin videoiden aihetta ja päähenkilöä yhdessä kuvaajan kanssa. Videojournalismin periaatteiden mukaisesti halusin löytää aiheita, joissa on selkeä päähenkilö, kiinnostava tarina ja yleisinhimillinen teema. Aiheiden tuli olla myös visuaalisesti kiinnostavia. Molemmat aiheet löytyivät mielenkiintoisten päähenkilöiden kautta. Karhupennun tarina noudatteli jo valmiiksi klassista draaman kaarta. Tarinan löytäminen livarista kertovaan videoon oli haasteellista, mutta pyrin muokkaamaan videon rakenteen niin, että teemat kulkevat yksityisestä yleiseen eli livarin luontosuhteesta nykyihmisten luontosuhteeseen. Molemmissa aiheissa oli myös selkeä yleisinhimillinen teema, joka hevosmiehen tapauksessa kiteytyy jo tarinan rakenteessa. Karhupentuvideon teemoja puolestaan olivat ”vaikeuksien kautta voittoon” ja ”hylätyksi tuleminen”. Vaikka video kertoo karhupennusta, ovat teemat tarpeeksi yleispäteviä, jotta katsoja voi samaistua niihin. Molemmissa videoissa on myös keskeinen konflikti. Karhupentuvideon konflikti on selkeä, kun tarinan päähenkilö kohtaa vaikeuksia elämänsä alkutaipaleella. livarista kertovan videon konflikti on tarinan teemoissa ja kiteytyy nykyihmisen elinympäristön ja luonnon väliseksi ristiriidaksi. Lisäksi videoiden tuli olla suhteellisen nopeita ja helppoja toteuttaa osin käytössä olevan ajan ja osin oman kokemukseni takia. Molemmissa videoissa onkin vain yksi haastateltava ja ne on kuvattu haastatteluineen yhden työpäivän aikana.

Kun olin valinnut aiheen, perehdyin karhunpennusta ja livarista aiemmin julkaistuihin lehtijuttuihin. Molemmista löytyi useita juttuja Lapin Kansan arkistosta. Arkistojuttujen avulla hahmotin karhunpennun elämän alkutaipaleella kohtaamat vaikeudet ja livarin ajatuksista nousevat teemat. Rakensin alustavan tarinan rungon. Karhunpentuvideon ensimmäinen käsikirjoitusversio koostui karhunpennun kohtaamista vaikeuksista kronologisessa järjestyksessä sekä muutamista kuvaideoista. Livarista kertovan videon vastaava käsikirjoitusversio oli lista kysymyksiä, jotka laajenivat hevostmiehen omista kokemuksista nykyihmisen luontosuhteeseen.

Seuraavaksi soitin haastateltaville ja kerroin videontekoaikeista. Karhunpennun tapauksessa päädyin puheisiin eläimen hoitajan kanssa. Sovimme kuvauspäivän ja tein molemmissa tapauksissa alustavan haastattelun. Karhunpennun hoitajalle laitoin sähköpostitse listan kysymyksiä ja livaria haastattelin puhelimesta kysymyslistani perusteella. Samalla kyselin mahdollisia kuvattavia tilanteita, kuten karhunpennun ruokkimista ja ratsastamista. Kirjoitin ennakkohaastattelujen pohjalta käsikirjoituksen, jossa pyrin kuvaamaan videon asiasisällön mahdollisimman tarkasti. Lisäksi lisäsin kysymyksiä, joiden avulla aioin saada haluamani vastaukset. Käsikirjoituksesta ilmeni myös jonkin verran videon kuvallisesta sisällöstä. Keskustelin käsikirjoituksista kuvaajan kanssa, jonka jälkeen muokkasin suunnitelmia hieman. Vaikka ennakkosuunnitteluni saattaa kuulostaa aikaa vievältä, se ei syönyt työaikaani juuri enempää kuin tavalliseen lehtijutun haastatteluun valmistautuminen. Kirjoittelin käsikirjoituksiani samalla, kun odottelin uutisjutun haastateltavan soittoa tai kun minulle jäi työpäivän loppuksi vartti ylimääräistä aikaa. Yhden videon suunnitteleminen vei kaikkiaan varmasti alle tunnin työaikaani.

Vaikka tein suunnitelmat nopeasti, ne helpottivat kuvaamista ja haastattelemista. Kun videoiden rakenne oli selkeänä sekä minun että kuvaajan mielessä, pystyimme keskittymään haluamiemme asioiden kuvaamiseen ja haastattelemiseen. Haastattelujen aikana huomasin, kuinka suuri vaikutus kysymyksenasettelulla on. Halusimme molemmissa tapauksissa leikata ääneni pois videolta. Minun täytyi siis saada haastateltavat puhumaan niin, että vastaukset olisivat ymmärrettäviä ilman kysymyksiäni. Huomasin, että kysymyksenasettelu vaikuttaa paitsi vastauksen sisältöön myös sen muotoon. Pyysin haastateltavaa kertomaan tarinaa ennemmin kuin antamaan yksittäisen vastauksen. Kysyin esimerkiksi, että ”kertoisitko, kuinka sinä päädyit elämään kesät saarella hevosten kanssa” tai ”kertoisitko siitä, kun karhunpentu pääsi ensimmäistä kertaa ulos”. Haastateltavat eivät vastanneet pelkästään varsinaiseen kysymykseeni. Sen sijaan vastaukset olivat tari-

noita, kuten ”hevosethan ovat perinteisesti olleet kesälaitumilla...” tai ”se oli maaliskuun loppua, kun karhunpentu pääsi ensimmäistä kertaa talvipesästä...” Kokonaisia lauseita ja itsetutkiskelua herätti usein myös hiljaisuus, jota monet toimittajat käyttävätkin myös lehtijuttujen teossa. Lisäksi kyselin haastatteluissa samoja asioita useampaan otteeseen. Kysymyksen toistaminen hie- man eri sanoin antoi enemmän pelivaraa leikkausvaiheessa, koska pystyin siten valitsemaan sel- keimmin muotoillun vastauksen.

Vaikeinta minulle lehtitoimittajana oli olla puhumatta haastateltavien päälle. Kerroinkin molemmille haastateltaville, että en aio kommentoida heidän puheitaan ääneen, jotta kommenttini eivät häirit- sisi videota. Silloin haastateltavat eivät ihmetelleet, miksi vain nyökyttelin päätäni enkä reagoinut tarinoihin normaalisti. Muutoinkin avasin videonteon prosessia haastateltaville. Kerroin, että haas- tatteluista vain murto-osa päättyy lopulliselle videolle, että samat asiat voidaan jutella moneen ker- taan, että haastattelukuva näkyy vain hetken. Haastateltavat rentoutuivat selkeästi.

Lopulta istuin kuvaajan tietokoneen ääreen ja leikkasin haastatteluista videoiden rungon. Valitsin haastatteluista kohdat, jotka halusin videoihin. Laitoin ne suurin piirtein haluamaani järjestykseen. Seuraavaksi kuvaaja leikkasi videokuvaa haastattelujen päälle ja väliin. Samalla hän leikkasi joi- tain haastattelujen kohtia pois ja lyhenteli toisia. Katsoin videon ja esitin jotain parannusehdotuk- sia. Kuvaaja muokkasi vielä videota, kunnes se lopulta oli valmis.

Videoiden teko onnistui paremmin kuin uskoin. Videot eivät ole täydellisiä, mutta mielestäni ne osoittavat, että videojournalismin tekeminen Lapin Kansassa on pienen harjoittelun jälkeen mah- dollista. Karhunpentuvideon tarina on mielestäni koskettava ja toimiva. Ivarista kertova video olisi kaivannut vielä editointia. Haastatteluosuuksia olisi voinut lyhentää ja rytmittää paremmin kuva- kerronnan avulla. Kuvakerronnan ja haastattelujen yhteen nivominen onkin ehkä molempien vi- deoiden suurin heikkous. Videoiden teko ja tarinan rakenteeseen perehtyminen antoivat minulle uusia välineitä ja uutta ymmärrystä myös lehtijuttujen kirjoittamiseen. Lopulta kyse on kuitenkin samasta asiasta: kiinnostavuudesta, tunteista, yleisinhimillisyydestä ja tarinoista.

6 VINKIT KÄYTÄNNÖN TYÖHÖN

Lapin Kansan videoiden journalistinen laatu ja kiinnostavuus paranisi, jos toimittajat kiinnittäisivät huomiota neljään seikkaan. Videoiden tulisi olla tarinallisia ja noudatella draaman kaarta. Tarinallisen kerronnan keinoja on jo hyödynnetty jonkin verran Lapin Kansan videoilla. Tarinallisuus ei kuitenkaan pääse oikeuksiinsa, koska aiheet eivät läheskään aina ole draamallisia ja niistä puuttuu konflikti. Eniten parantamisen varaa olisi kuitenkin videoiden teemoissa. Yleisinhimilliset teemat välittävät tunnetta ja johtavat siten videoiden yleiseen kiinnostavuuteen. Siinä missä perinteinen uutisjuttu välittää tietoa, videot painottuvat elämyksen ja kokemuksen välittämiseen sekä sitä kautta ymmärryksen synnyttämiseen. Kun videoilla painottuu tarinallisuus ja temaattisuus, myös haastateltavien valinta muuttuu. Tarina vaatii päähenkilön, jonka kautta draamallisuus rakentuu. Päähenkilö ei siis ole asiantuntija, vaan tavallinen ihminen, joka kokee ja tuntee. Lopulta erityistä huomiota vaatii videoiden aloitus eli koukku.

Parannusehdotusten toteuttamisessa auttaa ennakkosuunnittelun parantaminen ja lisääminen sekä videoiden käsikirjoittaminen. Rakennan tutkimukseni teoriaosan, analyysin ja omien kokemusteni pohjalta Lapin Kansan toimittajille seitsemän vaiheen ohjeet videoiden tekoon. Ohjeiden teoriaperustana käytin pääasiassa kahta kirjaa, jotka ovat Kurt Lancasterin *Video journalism for the web: A practical introduction to documentary storytelling* (2013) ja Kenneth Kobrén *Videojournalism: Multimedia Storytelling* (2012).

Vaihe 1: Etsi aihe, josta löytyy tarina, jolla on päähenkilö. Summaa tarina yhteen lauseeseen. Muista, että tarinassa on aina konflikti.

Videoiden suurin etu on niiden kyky välittää voimakkaita ja tunteisiin vetoavia tarinoita. Sen vuoksi aluksi täytyy valita aihe, josta löytyy tarina. tarinat noudattelevat fiktiivisistä teksteistä ja elokuvista tuttua draaman kaarta ja rakentuvat toiminnan ympärille. Tarinoista löytyy neljä vaihetta, jotka ovat koukku, konflikti, kliimaksi ja loppuratkaisu. Draamallisuuden kannalta erityisen tärkeää on, että videotarinan aiheesta löytyy konflikti. Tarinan jännitys ja kiinnostavuus kumpuaa konfliktista eli ongelmasta.

Tarinan toiminta rakentuu päähenkilön ympärille. Päähenkilöllä täytyy olla tahdonsuunta eli hänen tulee haluta jotakin. Lisäksi hänen täytyy tavoitella halunsa kohdetta eli ryhtyä toimintaan, koska tarinan jännitteet ja kiinnostavuus rakentuvat juuri päähenkilön toiminnan ympärille. Tarinan päähenkilö voi esimerkiksi haluta, että eduskunta hyväksyisi tasa-arvoisen avioliittolain. Pelkästään halu ei johda tarinaan, vaan päähenkilön tulee ryhtyä toimiin, jotta laki hyväksyttäisiin. Hän voi kampanjoida lakialoitteen puolesta tai osoittaa mieltään eduskunnan edessä.

Päähenkilön tavoitteiden eteen täytyy nousta ongelmia eli konflikteja, joiden yli hän yrittää päästä. Tasa-arvoisen avioliittolain puolesta kampanjoivan päähenkilön tavoitteiden tiellä voi olla vastustajia, jotka pyrkivät päinvastaiseen ratkaisuun. Päähenkilön toiminta ja konfliktit syvenevät vähitellen ja huipentuvat kliimaksiin, jonka kertoo, saako hän haluamansa. Ratkaisu voi olla hyvä tai huono eli avioliittolaki joko menee läpi tai ei. Kliimaksia seuraa tarinan lopetus. Se kertoo, kuinka päähenkilön elämä jatkuu ja kuinka tarinan ratkaisu vaikuttaa häneen. Jos eduskunta hyväksyy tasa-arvoisen avioliittolain, päähenkilö voi esimerkiksi ryhtyä suunnittelemaan häitään.

Ennakkohaastattelu auttaa hahmottamaan päähenkilön tahdonsuuntaa ja tarinan konflikteja. Itse jutustelen yleensä haastateltavien kanssa puhelimessa aiheesta samalla, kun sovin kuvauksesta. Haastateltavat kertovat usein kyselemättäkin varsinkin aiheista, jotka ovat heille tärkeitä. Sovin, että lähetän haastateltaville kysymyksiä ennakkoon sähköpostitse ja pyydän heitä vastaamaan ennen varsinaista kuvausta. Näin pystyn tutustumaan haastateltavaan ja hänen ajatusmaailmaansa etukäteen. Lisäksi haastateltava voi pohtia aiheita etukäteen ja on siten ehkä hieman valmiimpi kertomaan niistä haastattelutilanteessa.

Kun videon aihe ja päähenkilö ovat selvillä, on hyvä tiivistää tarina yhteen lauseeseen. Lauseesta pitää ilmetä tekijä eli päähenkilö, päämäärä eli tahdonsuunta ja tielle tulevat ongelmat eli konfliktit. Tasa-arvoisen avioliittolain puolesta kampanjoivan tarina voisi tiivistyä: päähenkilö kampanjoi Rovaniemellä tasa-arvoisen avioliittolain puolesta, mutta vastustajat yrittävät estää hänen tempauksensa.

Esimerkiksi urheilu ja erilaiset kilpailut, elämänmuutokset, erikoiset ihmiset ja paikat sekä kansallisen konfliktin paikallistaminen taipuvat usein helposti videotarinan muotoon. Urheiluista ja kilpailuista löytyy luonnostaan draaman kaari. Tavoitteena on pärjätä pelissä, sitä varten harjoitellaan ja ylitetään erilaisia harjoituskauden ongelmia, osallistutaan kilpailuun tai peliin, voitetaan tai hävi-

tään ja lopulta tähdätään ehkä seuraaviin kilpailuihin. Lisäksi urheilu ja kilpailut ovat yleensä visuaalisesti dynaamisia aiheita, joten ne sopivat hyvin videolle. Toisaalta videotarina voi myös tustuttaa katsojan erikoisen paikan tai ihmisen sisäiseen toimintaan tai ajatusmaailmaan. Lapin Kansan nettisivuilla julkaistu video Inarijoesta nousseesta valtavan suuresta taimenesta on esimerkki erikoisesta tavallisten joukossa. Lisäksi video noudattelee hyvin tarkoin draaman rakennetta.

Kansallisen ongelman tai tapahtuman paikallistaminen toimii videotarinana, koska aiheesta löytyy yleensä luonnostaan konflikti. Esimerkiksi tasa-arvoisen avioliittolain lappilainen kannattaja paikallistaa kansallisen asian ja kohtaa matkallaan paitsi koko maassa vaikuttavia mahdollisesti myös erityisesti Lappia koskevia ongelmia kuten ennakkoluuloja. Näin video paitsi paikallistaa myös inhimillistää laajan kysymyksen, ongelman tai tapahtuman. Myös elämänmuutostarinoista löytyy usein helposti draaman elementit. Esimerkiksi ammatinvaihto ja uudelleen kouluttautuminen aikuisiällä on elämänmuutos, jolla on päähenkilö ja tarina. Päähenkilö on luonnollisesti ammatinvaihtaja, jonka tavoitteena on vaihtaa ammattia. Hän ryhtyy toimiin eli kouluttautuu uudelleen. Hän kohtaa matkallaan hyvin todennäköisesti erilaisia ongelmia, jotka voivat liittyä vaikkapa raha-asioihin, työn ja koulun yhdistämiseen tai muiden ihmisten asenteisiin. Tarina huipentuu, kun ammatinvaihtaja saa koulunsa päätökseen ja löytää mahdollisesti töitä uudelta alalta. Toki lopputulos voi olla myös päinvastainen ja koulu voi jäädä kesken.

Vaihe 2: Suunnittele (yhdessä kuvaajan kanssa), miten kuvat kuljettavat ja tukevat tarinaa. Mieti, millaisia toimintoja voi kuvata.

Video on audiovisuaalinen väline, joten tarina tulee kertoa paitsi toimittajille tuttujen haastattelujen, myös kuvien ja tapahtumien avulla. Videoiden vahvuus on juuri niiden kyky paitsi välittää tunnetta ja tarinaa, myös näyttää todellisia tapahtumia. Kun draamallinen rakenne alkaa hahmottua, tulee toimittajan pohtia, millaisia toimintoja voi kuvata ja kuinka ne vievät tarinaa eteenpäin. Toimittajien kannattaisi pohtia videoiden kuvallista puolta yhdessä valokuvaajien kanssa.

Vaikka haastattelut usein kuljettavat videoiden tarinoita, ei kuva saisi jäädä pelkäksi kuvitukseksi. Esimerkiksi tasa-arvoisen avioliittolain puolesta kampanjoivan päähenkilön konflikti saattaa konkretisoitua ja tiivistyä, kun hän kohtaa kiivaita vastustajia puhuessaan aiheesta vaikkapa Rovaniemen torilla. Konflikti voi kulminoitua kiihkeään sanaharkkaan. Toimittajan kannattaa ennakoita täl-

laisia tilanteita ja olla paikalla – tai vähintäänkin lähettää kuvaaja paikalle. Todellisen tapahtuman näyttäminen videolla on tehokkaampaa ja kiinnostavampaa kuin se, että haastateltava kuvailee sitä jälkikäteen sanoin.

Vaihe 3: Etsi tarinasta yleisinhimillinen teema, joka koskettaa suurinta osaa katsojista.

Tarinallisuus, päähenkilöt, draama ja kuvakerronta ovat kuitenkin lopulta vain välineitä, joiden avulla tekijät pyrkivät välittämään katsojalle jonkin suuremman ajatuksen. Tuo ajatus on tarinan teema, jonka tulisi olla tarpeeksi yleisinhimillinen, jotta se koskettaa suurinta osaa katsojista. Tarina rakentuu teeman ympärille ja pyrkivät välittämään katsojalle tekijöiden ajatuksen.

Taimenvideon yleisinhimillisiä teemoja ovat reilu peli ja kaverin auttaminen. Tasa-arvoisen avioliittolain puolestapuhujasta kertovan videon teemoiksi voisi nousta ennakkoluulojen kohtaaminen ja niistä selviytyminen. Videotarinan teemoja voivat olla myös omien arvojen mukaan eläminen, paahuuden kohtaaminen tai menestyksen määrittelemine. Tärkeintä on, että teema koskettaa mahdollisimman montaa potentiaalista katsojaa. Sen täytyy siis olla tavalla tai toisella sidoksissa niihin vietteihin ja tunteisiin, jotka yhdistävät kaikkia ihmisiä.

Teema linkittyy tarinan konflikteihin ja päähenkilön tahdonsuuntaan. Teeman tulisikin syventyä tarinan aikana samalla, kun päähenkilö ylittää edessä olevia ongelmia. Näin ollen kliimaksissa huipentuvat paitsi tarinan toiminta ja konfliktit myös videon teemat. Taimenvideo huipentuu, kun kaveri antaa ennätystaimenen päähenkilölle, joka lähti kaverinsa avuksi kalareissulle. Samalla teemat kaverin auttamisesta ja reilusta pelistä konkretisoituvat.

Vaihe 4: Suunnittele ja kirjoita alustava käsikirjoitus. Suosi videolla tavallisia ihmisiä, tekstissä voi kertoa asiantuntijoiden kommentit.

Ennen kuvausta ja haastatteluja videon tarina mahdollisine kuvineen ja alustavine teemoineen kootaan alustavaksi käsikirjoitukseksi. Näin sekä toimittaja että kuvaaja tietävät, millaisia asioita kameraan halutaan tallentaa. Todellisiin tapahtumiin ja haastatteluihin perustuvalla videolla ei tietenkään voi tehdä etukäteen sanatarkkaa käsikirjoitusta. Tarinan koukku, konflikti, kliimaksi ja loppuratkaisu kannattaa kuitenkin kirjata paperille ennen kuvausreissua. Sanallisen sisällön lisäksi on hyvä kirjata ylös, millaisia kuvia kuhunkin kohtaan voisi hankkia. Käsikirjoitusta ei tarvitse noudattaa orjallisesti, mutta se antaa hyvän pohjan työskentelylle. Lisäksi varsinaiset kuvaus- ja

haastattelutilanteet sujuvat ainakin omien kokemusteni perusteella jouhevasti ja nopeasti, kun sekä kuvaaja että toimittaja tietävät, millaista kuvaa ja puhetta haetaan. Ennen kuvausta on siis hyvä vastata viiteen kysymykseen:

1. Kuka on päähenkilösi ja mikä saa hänet toimimaan?
2. Mikä on tarinasi yhteen lauseeseen summattuna? Varmista, että lauseessa on ajatus konfliktista.
3. Miten tarinasi asettuu draaman kaaren muotoon? Erittele koukku, konflikti, kliimaksi ja loppuratkaisu.
4. Millaisia toimintoja voit kuvata ja kuinka kuvat tukevat tarinaa?
5. Miksi tarina pitää kertoa ja miksi sinun pitää tehdä se? Miksi katsojien tulisi välittää? Rakenna tarinasi yleisinhimillisen teeman ympärille.

Kun kokeilin videojournalismin oppeja käytännössä, rakensin tarinoiden rungon alustavien haastattelujen perusteella. Kirjasin haastateltavien kommentit ylös ja järjestelin ne tarinan muotoon, jossa teemat ja konfliktit huipentuvat kliimaksiin. Mietin valmiiksi kysymykset, joiden avulla saan haastattelutilanteessa tahtomiani vastauksia. Lisäksi pohdin, millainen kuva tukisi kutakin sisällöllistä kohtaa. Käsikirjoittaminen kuulostaa aluksi isotöiseltä ja aikaa vievältä prosessilta, mutta alustava luonnos syntyy nopeasti. Minä kirjoittelen videoiden käsikirjoitukset muiden töiden lomassa eli esimerkiksi uutisjutun haastateltavan soittoa odotellessani. Kaiken kaikkiaan yhden käsikirjoituksen teko on vienyt ehkä puolisen tuntia työaikaani.

Koska video välittää tehokkaasti tunnetta ja kuvaa toimintaa, kannattaa päähenkilöksi valita tavallinen ihminen eli henkilö, joka kokee, tuntee, näkee, kuulee ja tekee. Vaikeita ja monimutkaisia faktoja voi olla vaikea selittää videolla, koska haastateltavien tulisi muotoilla lauseensa selkeästi ja tarkasti. Lisäksi faktoista puuttuu useimmiten tunne ja kokemus. Tämän takia suosittelisin, että ilmiön takana piilevät faktat ja asiantuntijoiden kommentit kerrottaisiin tekstimuodossa videon yhteydessä tai vaikka lehtijutussa, joka vinkkasi nettivideoon.

Vaihe 5: Kysy tunteista ja kokemuksista, kuvaa toimintaa.

Video näyttää tehokkaasti toimintaa. Päähenkilön tunteet ja kokemukset puolestaan välittyvät usein parhaiten haastattelun avulla. Kuvaajan tehtävänä on mielestäni päättää, miten toimintaa kuvataan eli millaisia kuvakulmia, kamera-ajoa ja niin edelleen valitaan. Toimittaja puolestaan, mielellään yhdessä kuvaajan kanssa, suunnittelee mitä kuvataan ja kuinka kuvatut toiminnot vievät tarinaa, konflikteja ja teemoja eteenpäin. Mitä ne kertovat päähenkilöstä ja hänen suhteestaan ympäröivään maailmaan? Videokuva vie katsojan keskelle tapahtumia ja antaa hänen nähdä ja kuulla, mitä päähenkilö kokee. Kuvattujen tilanteiden tulisikin aina liittyä tavalla tai toisella videon teemaan ja kuljettaa tarinaa ja sen konflikteja eteenpäin. Samalla katsoja voi vetää omia johtopäätöksiään tapahtumista. Kyselen itse kuvauksesta ja haastattelusta sopiessani, millaisia tilanteita olisi mahdollisuus kuvata ja sovitan aikataulun sen mukaan. Lisäksi voi pohtia, löytyykö esimerkiksi päähenkilöltä itsestään arkistokuvaa, jota voisi käyttää jo tapahtuneiden asioiden näyttämiseen. Esimerkiksi Ranuan eläinpuiston emonsa hylkäämästä karhupennusta kertovaa videota varten pyysin eläinpuistolta pesäkamerakuvaa, jossa pentu on vastasyntynyt. Lapin Kansan omista arkistoista puolestaan löytyi kuvaa pennun ensimmäisestä ulkoilusta.

Pelkästään tapahtumista koostuva video jää herkästi vaille tilanteita yhdistävää teemaa ja tunteita. Haastattelun avulla kerätyt päähenkilön tunnereaktiot ja kokemukset jäsentävät tarinan tapahtumia ja antavat niille yleisinhimillisen merkityksen. Haastattelun aikana kannattaakin kysyä mahdollisimman paljon päähenkilön tunteista, kokemuksista ja mielipiteistä. Lisäksi haastattelut ovat usein ainoa tapa kuvata aiemmin tapahtuneita asioita, jos arkistokuvaa ei ole saatavilla.

Minulle videoiden teossa haastavinta on ehkä juuri haastattelujen tekeminen. Olen työskennellyt lehtitoimittajana, mutta videohaastatteluista minulla on vain vähän kokemusta, kuten luultavasti muillakin Lapin Kansan toimittajilla. Lehtijuttua kirjoittaessani voin napsia haastateltavan lauseen sieltä, toisen täältä ja lisätä väliin omaa kerrontaa. Pystyn muotoilemaan lauseet mahdollisimman selkeiksi ja poistamaan änkytyksen ja oikean ilmaisutavan hakemisen. Lisäksi voin tarvittaessa soittaa haastateltavalle uudelleen ja kysellä lisätietoja. Videotarinan teossa en voi muokata haastateltavan sanomisia. Tähän mennessä olen tehnyt Lapin Kansan nettisivuille vain videoita, jotka perustuvat täysin haastateltavan kykyyn kertoa tarinansa. Tyyli on videojournalismille tyypillinen, mutta asettaa haastattelutilanteelle vaatimuksia. Haastateltavan on puhuttava niin selkeästi, että asiasisältö välittyy hänen repliikeistään. Haastateltava ei siis voi vastata vain ”kyllä” tai ”ei” vaan

esimerkiksi ”Ei, en ole koskaan halunnut asua kaupungissa”. Yksinkertaisin tapa saada haastateltava puhumaan kokonaisilla lauseilla on pyytää häneltä sitä suoraan. Monesti ihmiset kuitenkin muutaman kysymyksen jälkeen unohtavat hieman luonnottomalta tuntuvan ohjeen. Mielestäni onkin kätevämpää muotoilla kysymykset niin, että haastateltava vastaa niihin luonnostaan tarinan muodossa. Tällaisia kysymyksiä ovat esimerkiksi ”kertoisitko luontosuhteestasi” tai ”kertoisitko siitä, kun karhunpentu pääsi ensimmäistä kertaa ulos”. Haastateltavat eivät pelkästään vastanneet kysymykseeni vaan alkoivat kertoa tarinaa, kuten ”luonto on minulle jokapäiväinen asia, ei sitä tule mietittyä...” tai ”se oli maaliskuun loppua, kun karhunpentu pääsi ensimmäistä kertaa talvipeäsästään...” Myös hiljaiset hetket kirvoittavat usein tarinoita ja haastateltavien henkilökohtaista pohdintaa, jota harvoin osaa suoraan kysyä.

Vaihe 6: Käsikirjoita ja koukuta katsoja

Kuvauksen ja haastattelun jälkeen toimittajan on hyvä rakentaa sisällöllinen runko, jonka avulla kuvaaja voi leikata videon lopulliseen muotoonsa. Minä olen tässä vaiheessa oikaissut hieman. Koska aika on usein kortilla, olen kuunnellut haastattelut editointiohjelmassa ja leikannut parhaat palat talteen. Kun olen käynyt haastattelut kokonaan läpi, olen laittanut lopulliseen videoon haluamani pätkät oikeaan järjestykseen. Tämän jälkeen kuvaaja on editoinut videon eli lisännyt kuvaa tilanteista ja tapahtumista haastattelupätkien väliin ja päälle. Mielestäni työtapana on ollut toimiva, koska toimittaja pystyy muokkaamaan asiasisällön siinä missä kuvaaja vastaa kuvakerronnasta. Haastattelujen raakaleikkaus on yksinkertaista ja vaatii vain muutaman editointiohjelman napin löytämistä, joten kaikki toimittajat varmasti pystyisivät tekemään samoin muutaman minuutin opastuksen jälkeen.

Viimeistään editointivaiheessa täytyy pohtia videon alkua eli koukua, joka herättää mielenkiinnon ja saa katsojan pysymään videon parissa. Tarinallisuus tai teematkaan eivät herätä mielenkiintoa, jos videota ei katsota. Jutun otsikko ja videoon usein liittyvä tekstiosuus määrittävät, päättääkö lukija klikata videon play-nappia. Videon aloitus puolestaan määrittää, jaksavatko ihmiset seurata tarinan loppuun asti. Aloituksen tulisi siis koukuttaa katsoja samaan tapaan kuin lehtijutun aloituksen tulisi houkutella lukijaa. Yleensä aloituksessa vilautetaan sekä tarinan teemaa että sen keskeistä konfliktia. Teema linkittää videon katsojan kokemusmaailmaan ja konflikti rakentaa jännitettä. Teema ja konflikti siis toimivat yhdessä mielenkiinnon herättäjinä.

Videon voi aloittaa yhdistämällä voimakkaan sitaatin tyrmistyttävään toimintaan. Dramaattinen aloitus herättää kysymyksiä ja siten myös mielenkiinnon. Katsojat voi myös heittää suoraan keskelle toimintaa. Päähenkilö voi esimerkiksi kuvailla tai muistella jotakin mielenkiintoista kohtaa tarinasta. Katsojien mielenkiinnon voi herättää myös hämmennyksen avulla. Jos videon ensimmäiset kuvat tai äänet saavat katsojat kysymään ”mitä ihmettä tapahtuu”, he todennäköisesti jatkavat katsomista saadakseen vastauksen. Toisaalta tarinan alkua voi venyttää. Jonkin tarinan kannalta oleellisen tiedon voi aluksi salata ja heittää sen hetken päästä yllättäen katsojille. Näin tarina saa heti alussa yllättävän käänteen, mikä herättää mielenkiinnon.

Vaihe 7: Lisätään logo, lopputekstit ja musiikkia.

Videoiden laadukkuutta lisäävät myös musiikki ja tiedot tekijöistä. Ehdottaisin, että Lapin Kansan videoita varten toteutettaisiin lehden logo audiovisuaalisessa muodossa. Logo olisi muutaman sekunnin mittainen, mahdollisesti animoitu graafinen esitys ja muistuttaisi muodoltaan lehden logoa. Taustalla voisi olla musiikkia. Logo lisättäisiin kaikkien toimituksen tekemien videoiden alkuun. Logo lisäisi videoiden laatua, koska se kertoisi, että kyseessä on lehden toimituksen tekemä tuotos. Se siis linkittäisi videot voimakkaasti Lapin Kansan brändiin laatulehtenä.

Logon ohella tunnetta laadusta toisivat myös lopputekstit, joista selviäisivät videon tekijät. Lopputekstit osoittaisivat, että videon ovat tehneet ammattilaiset, jotka ovat tuotoksestaan niin ylpeitä, että tahtovat katsojien tietävän sen olevan heidän käsialaansa. Lopulta videoissa kannattaisi ryhtyä hyödyntämään musiikkia. Musiikki muovaa videoiden tunnelmaa ja auttaa näin rakentamaan tarinaa ja ylläpitämään katsojien mielenkiintoa. Lapin Kanan videoissa voisi hyödyntää netistä löytyvää ilmaista musiikkia.

7 POHDINTA

Tutkimuskysymykseni oli, miten ja millaisia videoita maakuntalehti Lapin Kansan nettisivuille tehdään nyt ja kuinka toimittajat voisivat parantaa videoiden laatua ja journalistista sisältöä. Tavoitteenani oli luoda lehden toimittajille käytännön vinkit videoiden tekoon. Kyseessä oli tapaustutkimus ja etsin vastauksia kvalitatiivisen tutkimuksen keinoin. Hyödynsin erilaisia tutkimusmenetelmiä, joita olivat teemahaastattelu, sisällönanalyysi ja käytännön testaus.

Rajasin tutkimuskysymykseni tarkoituksella hyvin tiiviisti, sillä tahdoin pureutua mahdollisimman syvälle valitsemaani näkökulmaan. Huomasin jo tutkimusta suunnitellessani, että aihevalintani eli sanomalehtien nettivideot on hyvin laaja ja Suomessa vähän tutkittu. Aiheen todellinen laajuus ja sen herättämät lukuisat kysymykset selvisivät minulle kuitenkin vasta vähitellen tutkimuksen edetessä. Pystyin käsittelemään vain hyvin pientä ja tiukasti rajattua aluetta valtavan isosta ja suurelta osin tuntemattomasta aiheesta. Teoriatiedon kokoamisen jälkeen tajusin, että olin tiukasta rajauksesta huolimatta haukannut ison palan vaikeasta aiheesta. Tutkimukseni veikin enemmän aikaa kuin odotin ja paisui pidemmäksi ja moniulotteisemmaksi kuin alussa oletin. Analyysivaiheessa minusta tuntui, että astun johtopäätöksineni isoille varpaille, koska pyrin esittämään käytännön toimintatapoja uudelle ja monelta osin vieraalle sanomalehtityön saralle. Tavoitteenani ei kuitenkaan missään vaiheessa ollut esittää ainoaa oikeaa toimintatapaa. Pyrin sen sijaan etsimään toimivia vinkkejä minua kiinnostavaan työhön eli videoiden tekoon. Tutkimukseni päätteeksi kokoa mieni käytännön vinkkien ei olekaan tarkoitus esittää ainoaa oikeaa ja lopullista toimintatapaa vaan ennemminkin tarjota ajatuksia videoiden teon kehittämisen ja niistä puhumisen tueksi.

Mielestäni muun muassa pelkkiin luonnollisiin tapahtumiin perustuvia videoita esimerkiksi onnettomuuksista tai penkkareista ja vanhojen tansseista voi ja kannattaakin tehdä edelleen. Tällöin video toimii kirjoitetun jutun tukena samaan tapaan kuin valokuva tai kuvasarja. Tapahtumia kuvaavia videoita kannattaa mielestäni tehdä nimen omaan silloin, kun aihe on yleisesti kiinnostava. Näitä aiheita ovat juuri penkkarit ja liikenneonnettomuudet. Myös tällaiset videot kannattaisi mielestäni rakentaa tarinan muotoon kuvakerronnan avulla. En tahdo tyrmätä täysin uutisinserttiä muistuttavien videoidenkaan tekemistä. Joskus puhtaana uutisen kertominen videolla voi olla pe-

rusteltua. Toimittajien kannattaa kuitenkin pitää mielessä, että video sopii erityisen hyvin henkilötarinoiden kertomiseen ja todellisten tapahtumien näyttämiseen.

7.1 Onnistumisia ja epäonnistumisia

Lähestyin opinnäytetyötäni toimittajana enemmän kuin tutkijana. Löysin tutkimuskysymykseni sanomalehtityössä kohtaamistani ongelmista ja etsin siihen vastauksia pitkälti toimittajan työkaluina. Tutkimusmenetelmäni ja ennen kaikkea tapani käyttää niitä ei siis ole akateemista tasoa. En ole tutkija enkä ole juurikaan saanut koulutusta tutkimuksen tekoon. Toisaalta olen toimittajana oppinut tutkijan tapaan etsimään vastauksia käytännön kysymyksiin, tosin erilaisin menetelmin. Tavoitteenani oli kehitellä vinkkejä käytännön työhön, ja mielestäni onnistuin siinä.

Analyysitapani oli hyvin kvalitatiivinen, sillä syvensin analyysiä vaihe vaiheelta, kunnes aineistosta ei enää ilmennyt uusia asioita. Aloitin analyysin tarkastelemalla toisaalta päätoimittajan käsityksiä sekä toisaalta esimerkkivideoita ja Lapin Kansan videoita itsenäisinä aineistoina. Syvensin analyysia vertailemalla esimerkkivideoita ja Lapin Kansan videoita sekä päätoimittajan näkemyksiä ja tutkimukseni teoriapohjaa. Lopulta vedin eri analyysit yhteen ja pyrin niiden pohjalta esittämään johtopäätöksiä. Johtopäätöksistä loin käytännön vinkit, jotka vielä testasin käytännössä. Mielestäni tällainen analyysin asteittainen syventäminen auttoi minua, varsinkin kokemattomana tutkijana, löytämään aineistostani mahdollisimman paljon erilaisia piirteitä ja vertailemaan niitä keskenään. Analyysini perustui monelta osin omiin johtopäätöksiini ja näkemyksiini. Näin ollen henkilökohtaiset asenteeni ja mielipiteeni ovat hyvin todennäköisesti vaikuttaneet tuloksiin, vaikka pyrin toki välttämään sitä. Toisaalta tutkijan asenteet ja mielipiteet näkyvät aina etenkin kvalitatiivisessa tutkimuksessa, joka perustuu tekstin analyysiin.

Koska opinnäytetyöni on tapaustutkimus, se ei tavoittele yleispätevyyttä. Kehittelemäni vinkit on siis suunnattu Lapin Kansan toimittajille, eikä niiden tarkoituksena ole toimia muissa lehdissä tai medioissa. Aiheeseen perehtymisen jälkeen luomani käytännön vinkit voisivat kuitenkin mielestäni parantaa myös muiden sanomalehtien videoiden laatua.

Tutkimuskysymykseni on ajankohtainen ja nousee käytännön tarpeista. Videojournalismia tai ylipäätään sanomalehtien videoita on tutkittu Suomessa vähän. Aiemmat tutkimukset keskittyvät lä-

hinnä kuluttajien toiveisiin, toimittajien ja päätoimittajien näkemyksiin ja teknisten edellytysten kehittämiseen. Minun tutkimukseni tavoitteena oli luoda sanomalehtien videoiden tekotapoja mediatekstien eli itse videoiden pohjalta tiiviisti journalismin näkökulmasta. Aihe eli sanomalehtien nettivideot on ajankohtainen, koska useat suomalaiset printtilehdet panostavat parhaillaan videotuotannon kehittämiseen. Videotuotantoa kehitetään myös Lapin Kansan omistavassa Alma Mediassa konsernin tasolla. Tutkimukseni aihe onkin kiinnostanut työkavereitani ja herättänyt lukuisia keskusteluja ja mielipiteitä kahvipöydässä.

Mielestäni saavutin tutkimukseni perimmäisen tavoitteen, kun pystyin kehittelemään käytännön vinkit toimittajien avuksi. Vinkit ovat ainakin minun mielestäni relevantteja ja kehittäisivät Lapin Kansan videotuotantoa. Vinkit pohjautuvat vahvasti sekä tutkimukseni teoriaosaan että johtopäätöksiin, joten niiden taustalla ovat todelliset perustelut.

7.2 Jatkokysymyksiä

Tutkimukseni herätti lukuisia jatkokysymyksiä. Ennen kaikkea tutkimuksessani jäi vähälle huomiolle kuvien ja tarinan yhteispeli eli se, kuinka kuvakerronta kuljettaa tarinaa. Mielestäni tärkein ja lähimmin tutkimukseni aiheeseen liittyvä jatkokysymys olisikin, kuinka kuvakerronta tukee tarinaa mahdollisimman hyvin. Sivusin aihetta tässä tutkimuksessa niin paljon, kuin se oman osaamiseni ja ajan rajallisuuden valossa oli mahdollista.

Lapin Kansan videoiden kehittämiseksi yksi suurimmista jatkokysymyksistä on, kuinka videolle saadaan hyvälaatuista ääntä ja kuinka äänimaailma ja musiikki luovat tunnelmaa ja kuljettavat tarinaa eteenpäin. Sivusin myös näitä aiheita hyvin nopeasti, mutta nekin jäivät ikävän vähälle huomiolle. Lisäksi voisi pohtia, kuinka Lapin Kansan videot tulisi kuvata ja editoida.

LÄHTEET

Aaltonen, J. 2011. Seikkailu todellisuuteen. Dokumenttielokuvan tekijän opas. Keuruu: Like.

Aho, P. 2014a. Lihakoulussa opittua: Näin poistat lihasta sitkeän kalvon. Hakupäivä 11.4.2014, <http://www.lapinkansa.fi/Lappi/1194879572551/artikkeli/lihakoulussa+opittua+nain+poistat+lihas-ta+sitkean+kalvon.html>.

Aho, P. 2014b. Saamelaisuudesta matkailuvaltti Enontekiöllä – Katso video. Hakupäivä 11.4.2014, <http://www.lapinkansa.fi/Lappi/1194875703149/artikkeli/saamelaisuudesta+matkailuvaltti+enontekiolla+-+katso+video.html>.

Aho, P. & Haapakangas, T. 2014. Korkalovaarassa tumahtaa – dynamiitilla tehdään pohjaa odotetulle tienpätkälle. Hakupäivä 11.4.2014, <http://www.lapinkansa.fi/Lappi/1194878902495/artikkeli/korkalovaarassa+tumahtaa+dynamiitilla+tehdaan+pohjaa+odotetulle+tienpatkalle.html>.

Bryant, B., Duffin, C., Good, A., Newell, C. & Watt, H. 2014. Qatar World Cup 2022 investigation: On the trail of former Fifa vice-president Jack Warner. Hakupäivä 30.3.2014, <http://www.telegraph.co.uk/sport/football/world-cup/10703385/Qatar-World-Cup-2022-investigation-On-the-trail-of-former-Fifa-vice-president-Jack-Warner.html>.

Chalk, J. 2014. More Acceptance for Transgender Models. Hakupäivä 30.3.2014, <http://www.nytimes.com/video/world/americas/100000002770175/more-acceptance-for-transgender-models.html?playlistId=1194811622182>.

Eskola, M. 2014. Maailma, joka syntyy nyt. Alma Media Living Information 2014 (1), 8–13.

Gordon, P. 2014. Breadline Britain: pawnshops and private schools – video. Hakupäivä 30.3.2014, <http://www.theguardian.com/society/video/2014/feb/03/breadline-britain-pawnshops-private-schools-video>.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. 6., uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Jokiranta, A. 2014. Yli metrin taimen Inarilta! Pyytäjä kertoo ennätyskalasta. Hakupäivä 11.4.2014, <http://www.lapinkansa.fi/Lappi/1194883723324/artikkeli/yli+metrin+taimen+inarilta+pyytaja+ker-too+ennatyskalasta.html>.

Jokiranta, A. & Kääriäinen, T. 2014a. Rockin historiaa kirpputorilla: Remun tavaroita myyntiin Rovaniemellä. Hakupäivä 11.4.2014, http://www.lapinkansa.fi/cs/Satellite?c=AMArticle_C&childpagename=LKA_newssite%2FAM-Layout&cid=1194873010633&p=1194613395268&pagename=LKAWrapper.

Jokiranta, A. & Kääriäinen, T. 2014b. Pukin kelkkatalossa retromeininki – näyttely avattiin tänään. Hakupäivä 11.4.2014, <http://www.lapinkansa.fi/Lappi/1194873161346/artikkeli/pukin+kelkkatalossa+retromeininki+naytely+avattiin+tanaan.html>.

Jokiranta, A. & Kääriäinen, T. 2014c. Ralliautoilija neuvo, kuinka talvella ajetaan. Hakupäivä 11.4.2014, <http://www.lapinkansa.fi/Lappi/1194877229232/artikkeli/ralliautoilija+neuvoo+kuinka+talvella+ajetaan+-+katso+video.html>.

Jokiranta, A. & Virranniemi, G. 2014a. Karhunpentu kutittelee niskaa – Katso video. Hakupäivä 24.8.2014, <http://season.yourlapland.com/tarinaa/karhunpentu-kutittelee-niskaa>.

Jokiranta, A. & Virranniemi, G. 2014b. Iivari on jokaisen hevosen kaveri. Hakupäivä 24.8.2014, <http://www.lapinkansa.fi/Lappi/1194917917702/artikkeli/iivari+on+jokaisen+hevosen+kaveri.html>.

Kauhala, A. 2014. Hidas journalismi leviää nopeasti. Alma Media Living Information 2014 (1), 20.

Kepka, M. 2014. Muni driver adds a note of cheer to the 29-Sunset. Hakupäivä 30.3.2014, <http://blog.sfgate.com/cityexposed/2014/03/02/muni-driver-adds-a-note-of-cheer-to-the-29-sunset/#21155101=0>.

Kobré, K. 2012. Videojournalism. Multimedia Storytelling. Hakupäivä 11.2.2014, <http://proquest.safaribooksonline.com.ezp.oamk.fi:2048/book/video/9780240814650>.

Kokkonen, A., Päätoimittaja, Lapin Kansa. 2014. Haastattelu 20.3.2014, Lapin Kansan toimitus. Tekijän hallussa.

Lancaster, K. 2013. Video Journalism for the Web. A Practical Introduction to Documentary Storytelling. New York: Routledge.

Lapin Kansa. 2014a. Lapin Kansa tavoittaa tehokkaasti. Hakupäivä 6.2.2014, <http://www.lapinkansa.fi/asiakaspalvelu/levikkialue>.

Lapin Kansa. 2014b. Tilausehdot. Hakupäivä 6.2.2014, <http://www.lapinkansa.fi/asiakaspalvelu/Tilausehdot>.

Lapin Kansa. 2014c. Kaksi rekkaa peräänajokolarissa Ivalossa – yksi vakavasti loukkaantunut. Hakupäivä 13.2.2014, http://www.lapinkansa.fi/cs/Satellite?c=AMArticle_C&childpagename=LKA_newssite%2FAM-Layout&cid=1194872752227&p=1194613395268&pagename=LKAWrapper.

Layton, C. 2008. The Video Explosion. Hakupäivä 9.2.2014, <http://ajrarchive.org/article.asp?id=4428>.

Lupton, B. & Thurman, N. 2008. Convergence calls. Multimedia storytelling at British news websites. Hakupäivä 11.9.2014,

<http://openaccess.city.ac.uk/120/2/Thurman%20Convergence%20Calls.pdf>.

Miettunen, O. 2014a. Ivalon rajakomppanian 80 alokasta vannoi valan ja sai siivet. Hakupäivä 11.4.2014,

<http://www.lapinkansa.fi/Lappi/1194875438722/artikkeli/ivalon+rajakomppanian+80+alokasta+vanoi+valan+ja+sai+siivet.html>.

Miettunen, O. 2014b. Kiinalaiset jäänveistäjät loihtivat Kiilopäälle 50-vuotislahjan. Hakupäivä 11.4.2014,

<http://www.lapinkansa.fi/Lappi/1194873804797/artikkeli/video+kiinalaiset+jaanveistajat+loihtivat+kiilopäälle+50-vuotislahjan.html>.

Multimedia Journalist, The. 2012. Planning Multimedia. Hakupäivä 16.2.2014,

http://www.themultimediajournalist.net/?page_id=513.

Mäenpää, J. & Männistö, A. 2009. Kun kaikki videoivat kaikkea. Liikkuva kuva sanomalehden sivuilla. Hakupäivä 9.2.2014,

http://www.hssaatio.fi/images/stories/tiedostot/Liikkuva%20kuva_PDF.pdf.

Mäkelä, H. 2009. Nuorison suosima uutisvideo. Tutkimus nuorten käsityksistä hyvästä uutisvideosta ja uutisvideoiden katsomisen syistä. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Pro gradu -tutkielma.

Nolte, C. 2013. 49er Faithful saying goodbye to Candlestick. Hakupäivä 30.3.2014,

<http://www.sfgate.com/49ers/article/49er-Faithful-saying-goodbye-to-Candlestick-5086998.php>.

Paananen, E., henkilöstöasioiden hoitaja, Lapin Kansa. 2014. Keskustelu Lapin Kansan toimituksessa 6.2.2014. Tekijän hallussa.

Pyykkö, R. 2013. Viimeinen sotavanki. Hakupäivä 12.2.2014,

<http://www.lapinkansa.fi/Lappi/1194833136979/artikkeli/viimeinen+sotavanki.html>.

Seitamaa-Hakkarainen, P. 2014. Kvalitatiivinen sisällönanalyysi. Hakupäivä 6.2.2014,
http://www.academia.edu/589363/Kvalitatiivinen_sisallon_analyysi.

Suhola, A., Turunen, S. & Varis, M. 2005. Journalistisen kirjoittamisen perusteet. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Tilastokeskus. 2014. Näyte. Harkinnanvarainen näyte. Hakupäivä 6.2.2014,
http://tilastokeskus.fi/virsta/tkeruu/03/05/lt_02.html.

Virranniemi, G. 2013. Turpaan tulee, mutta huumori säilyy. Lapin Kansa 2013 (267) O8-9.

Virranniemi, G. 2014. Ystävyys: he ovat tanssineet yhdessä viimeiset kaksitoista vuotta. Hakupäivä 14.2.2014,
<http://www.lapinkansa.fi/Lappi/1194875164807/artikkeli/ystavyys+he+ovat+tanssineet+yhdessa+viimeiset+kaksitoista+vuotta.html>.